

CRB 2024-2270

12 sept.
2024

VERSLAG

Werkgelegenheid in de distributiesector

Blijde Inkomstlaan 17-21 1040 Brussel
Avenue de la Joyeuse Entrée 17-21 1040 Bruxelles
T 02 233 88 11
E mail@ccecrb.fgov.be
www.ccecrb.fgov.be

Inhoudsopgave

1	Werkgelegenheid in de distributiesector	9
1.1	Plaats van de distributiesector in de Belgische economie	9
1.2	Vergelijking met de buurlanden.....	19
1.3	Geografische ligging van de werkgelegenheid en verdeling naar subsector	19
1.4	Omvang van de vestigingseenheden	25
2	Typologie van de werknemer in de Belgische distributiesector.....	30
2.1	Statuut en geslacht	30
2.2	Opleidingsniveau	33
2.3	Leeftijdsstructuur van de werkgelegenheid	36
2.4	Anciënniteit van de werknemers in de onderneming.....	41
3	Organisatie van het werk in de distributiesector	43
3.1	Deeltijdarbeid.....	43
3.2	Aantal arbeidsuren per week.....	48
3.3	Vaste en tijdelijke arbeidsplaatsen	52
3.4	Uitzendarbeid.....	55
3.5	Atypische arbeid.....	58
3.6	Werktijdregeling.....	68
3.6.1	Gekozen en opgelegde werktijden.....	68
3.6.2	Ploegenarbeid	69
3.7	Tijdelijke werkloosheid.....	71
3.8	Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage	74
3.9	Loopbaanonderbrekingen en tijdskredieten.....	80
4	Mobiliteit van de werknemers in de distributiesector	86
4.1	Grenswerknemers	86
4.2	Nationaliteit van de werknemers	88

5	Knelpuntberoepen in de distributiesector.....	89
6	Besluit.....	91
6.1	Werkgelegenheid in de Belgische distributiesector.....	91
6.2	Typologie van de werknemer in de Belgische distributiesector	92
6.3	Organisatie van het werk in de distributiesector.....	93
6.4	Mobiliteit van de werknemers in de distributiesector.....	95
6.5	Knelpuntberoepen	95
	In een notendop	96
7	Bijlage	97

Lijst grafieken

Grafiek 1-1: Ontwikkeling van het aantal werknemers en zelfstandigen in de periode 1997-2022.....	13
Grafiek 1-2: Ontwikkeling van het aantal bestuurders en van het aantal zelfstandigen (NACE 47).....	18
Grafiek 1-3: Gemiddelde omvang van een vestigingseenheid in de distributiesector volgens het aantal werknemers (op 30 juni)	28
Grafiek 1-4: Aandeel van de vestigingseenheden met meer dan 100 werknemers in de totale werkgelegenheid	29
Grafiek 2-1: Opleidingsniveau in de distributiesector (NACE 45,46 en 47) in 2000 en 2023	34
Grafiek 2-2: Opleidingsniveau in de distributiesector en het Belgische bedrijfsleven in 2023	35
Grafiek 2-3: Kwalificatiepeil in de Europese distributiesectoren in 2023	36
Grafiek 2-4: Leeftijdsstructuur naar beroepsstatuut van de werknemers in de distributiesector in 2023	37
Grafiek 2-5: Leeftijdsstructuur naar geslacht van de werknemers in de distributiesector in 2023	38
Grafiek 2-6: Ontwikkeling van de leeftijdsstructuur in de distributiesector	39
Grafiek 2-7: Vergelijking van de leeftijdsstructuur in 2023	39
Grafiek 2-8: Leeftijdsstructuur van de werknemers in Europese distributiesectoren in 2023	40
Grafiek 2-9: Percentage werknemers met x jaar anciënniteit in de onderneming in 2023	41
Grafiek 2-10: Ontwikkeling van de gemiddelde anciënniteit binnen eenzelfde onderneming in de distributiesector (in jaren).....	42
Grafiek 3-1: Ontwikkeling van het aandeel van deeltijdarbeid (NACE 45, 46, 47).....	44
Grafiek 3-2: Aandeel van de deeltijdarbeid in de Europese distributiesector in 2023 (NACE 45, 46, 47)	47
Grafiek 3-3: Gemiddeld aantal door deeltijders in de distributiesector (NACE 45, 46, 47) gewerkte uren in de periode 1997-2023	50
Grafiek 3-4: Gemiddeld aantal arbeidsuren per week van voltijders in de Europese distributiesectoren in 2022 (NACE 45, 46, 47)	51
Grafiek 3-5: Gemiddeld aantal arbeidsuren per week van deeltijders in de Europese distributiesectoren in 2022 (NACE 45, 46, 47)	51
Grafiek 3-6: Aandeel van de werknemers met een overeenkomst voor bepaalde duur in de Europese distributiesectoren in 2023 (NACE 45, 46, 47)	54
Grafiek 3-7: Uitzendarbeid in de distributiesector 1999-2016 (NACE 45, 46, 47)	55
Grafiek 3-8: Uitzendarbeid in de distributiesector 2017-2023 (NACE 45, 46, 47)	56
Grafiek 3-9: Uitzendarbeid in de distributiesector, opgesplitst naar subsector.....	57
Grafiek 3-10: Aandeel van de uitzendarbeid in de werkgelegenheid van elke subsector van de distributiesector	58
Grafiek 3-11: Atypische arbeid in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)	59
Grafiek 3-12: Aandeel van het avondwerk in de Europese distributiesectoren in 2023 (NACE 45, 46, 47)	61
Grafiek 3-13: Aandeel van het nachtwerk in de Europese distributiesectoren in 2023 (NACE 45, 46, 47)	62
Grafiek 3-14: Aandeel van het zaterdagwerk in de Europese distributiesectoren in 2021 (NACE 45, 46, 47)	65

Grafiek 3-15: Aandeel van het zondagwerk in de Europese distributiesectoren in 2021 (NACE 45, 46, 47)	66
Grafiek 3-16: Aandeel van de loontrekkers die gewoonlijk 's avonds, 's nachts, in het weekend of thuis werken in de distributiesector en in de subsectoren 45, 46 en 47 in 2023	67
Grafiek 3-17: Aandeel van ploegenarbeid in de Europese distributiesectoren in 2023 (NACE 45, 46, 47)	70
Grafiek 3-18: Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen in de distributiesector en de Belgische economie	72
Grafiek 3-19: Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen in de distributiesector, opgesplitst per subsector	73
Grafiek 3-20: Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen en van het aantal werknemers in de distributiesector	73
Grafiek 3-21: Maandelijks ontwikkeling van het aantal SWT'ers in de distributiesector (2002 -2016)	77
Grafiek 3-22: Maandelijks ontwikkeling van het aantal SWT'ers in de distributiesector (2017-april 2024)	77
Grafiek 3-23: Uitsplitsing van het aantal SWT'ers naar leeftijd (referentiemaand juni)	79
Grafiek 3-24: Uitsplitsing van het aantal SWT'ers naar leeftijdscategorie	79
Grafiek 3-25: Vergelijking ontwikkeling werkonderbrekingen in de distributiesector en de Belgische economie	85
Grafiek 4-1: Aandeel van de werknemers die EU-ingezetenen zijn en van de werknemers van buiten de EU in de distributiesector en de Belgische economie tijdens de afgelopen jaren	88

Lijst tabellen

Tabel 1-1: Werkgelegenheid in de distributiesector (in duizenden personen) en de rest van de economie	10
Tabel 1-2: NACE 2008-nomenclatuur en aandeel in de werkgelegenheid (2022)	11
Tabel 1-3: Werkgelegenheid in de subsectoren van de distributiesector (per duizend)	12
Tabel 1-4: Werknemers en zelfstandigen in de distributiesector in procenten van de totale werkgelegenheid	14
Tabel 1-5: Verdeling van de werkgelegenheid naar bedrijfstak van de dienstensectoren (in % en duizenden)	15
Tabel 1-6: Verdeling van de zelfstandigen naar gewest en naar subsector	16
Tabel 1-7: Ontwikkeling van de werkgelegenheid in de distributiesector in België en de buurlanden ..	19
Tabel 1-8: Aantal en ontwikkeling van de werknemers naar gewest over de periode 2011-2021 op 30 juni 2022	21
Tabel 1-9: Aandeel in de werkgelegenheid van werknemers naar sector en naar gewest op 30 juni 2022	23
Tabel 1-10: Verdeling loontrekkenden naar subsector in de distributiesector en detail van NACE 47.7 op 30 juni 2022	24
Tabel 1-11: Distributiesector naar omvang van de vestigingseenheden op 30 juni 2022	26
Tabel 1-12: Subsectoren van de distributie volgens de omvang van de vestigingseenheden op 30 juni 2022	27
Tabel 1-13: Distributiesector naar omvang van de juridische entiteiten op 30 juni 2023	29
Tabel 2-1: De werknemers in de distributiesector naar statuut en geslacht in 2022	31
Tabel 2-2: De werknemers van de distributiesector naar paritair comité in 2022	32
Tabel 2-3: Paritaire comités waartoe werknemers in de sector verbonden zijn	33
Tabel 2-4: Gemiddelde anciënniteit in de distributiesector in 2023	42
Tabel 3-1: Aandeel van de voltijd- en deeltijdwerknemers in het totale personeelsbestand van de distributiesector (NACE 45, 46, 47)	45
Tabel 3-2: Aandeel van de deeltijdwerknemers in het totale personeelsbestand van de subsectoren in de distributiesector in 2023	47
Tabel 3-3: Gewoonlijke gemiddelde wekelijkse arbeidsduur naar geslacht, statuut en arbeidsregeling in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)	49
Tabel 3-4: Vaste en tijdelijke banen in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)	53
Tabel 3-5: Avondwerk in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)	60
Tabel 3-6: Nachtwerk in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)	62
Tabel 3-7: Zaterdagwerk in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)	64
Tabel 3-8: Zondagwerk in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)	65
Tabel 3-9: Thuiswerk in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)	67
Tabel 3-10: Werkrooster in 2023 (NACE 45, 46 en 47)	69
Tabel 3-11: Ontwikkeling van de ploegenarbeid in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)	70
Tabel 3-12: Ontwikkeling van het jaarlijkse gemiddelde aantal SWT'ers in de distributiesector	78
Tabel 3-13: Aanpassing van de arbeidstijd in de subsectoren (45, 46 en 47) van de distributiesector ..	82

Tabel 3-14: Aanpassing van de arbeidstijd in de subsectoren (45, 46 en 47) van de distributiesector	84
Tabel 4-1: Ontwikkeling van het aantal grenswerknemers (uitgedrukt in VTE) tijdens de afgelopen jaren in de distributiesector	86
Tabel 4-2: Subsectoren met grenswerknemers (uitgedrukt in VTE) in 2023	87
Tabel 4-3: Thuisland van de grenswerknemers (in VTE) in 2023	88
Tabel 7-1: Aantal vestigingseenheden naar bedrijfsomvang en naar arrondissement op 30 juni 2022	97

Verslag over de werkgelegenheid in de distributiesector

Dit verslag over de werkgelegenheid in de distributiesector onderzoekt zowel de distributiesector in zijn geheel, als de drie subsectoren: "detailhandel, uitgezonderd de handel in auto's en motorfietsen" (NACE 47), de "groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen" (NACE 46) en de "groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" (NACE 45). Het verslag bestaat uit vijf delen.

Het eerste deel van dit verslag beschrijft de werkgelegenheid van de distributiesector in de periode 1997-2022. Het gaat ook dieper in op de geografische locatie van de werkgelegenheid en de belangrijke subsectoren. Uiteindelijk volgt een analyse van het aantal vestigingseenheden en de omvang van de vestigingen die actief zijn in de distributiesector. Al deze gegevens worden waar mogelijk in perspectief gebracht met de evoluties in de rest van de Belgische economie.

Het tweede deel is gewijd aan de typologie van de werknemer in de sector, zoals het geslacht, het statuut, het opleidingsniveau, de leeftijdsstructuur en de anciënniteit.

Het derde deel kijkt naar de organisatie van het werk in de sector. Hoe intensief is het gebruik van deeltijdarbeid, hoe lang is de gemiddelde arbeidsweek, is de arbeidsovereenkomst tijdelijk of van onbepaalde duur, wordt er gebruik gemaakt van de atypische arbeid, tijdelijke werkloosheid, brugpensionering of tijdskrediet? Indien mogelijk wordt elk van deze aspecten in een ruimer referentiekader geplaatst, t.w. in dat van de privésector in haar geheel, of wordt er een vergelijking gemaakt met de situatie in de Franse, de Duitse, de Nederlandse en de hele Europese distributiesector.

Het vierde deel heeft betrekking op de mobiliteit van werknemers actief in de sector, tussen België en de buurlanden.

Het laatste deel zet de knelpuntberoepen uiteen.

Bronnen

Voor het realiseren van dit verslag werd beroep gedaan op verschillende bronnen. De belangrijkste waren het INR, de RSZ-statistieken, enquêtes naar de arbeidskrachten van de FOD Economie Statistics Belgium en Eurostat, de structuurenquêtes van de FOD Economie Statistics Belgium en de RVA. We willen de mensen van deze instellingen van harte bedanken voor de goede samenwerking die dit verslag mogelijk heeft gemaakt.

1 Werkgelegenheid in de distributiesector

1.1 Plaats van de distributiesector in de Belgische economie

Tussen 1997 en 2022 ging de werkgelegenheid in de distributiesector (NACE-codes 45, 46 en 47) met 8,7% vooruit. In 1997 stelde de distributiesector 553.900 personen te werk, waarvan 154.600 zelfstandigen. De werkgelegenheid in de distributiesector nam tussen 1997 en 2022 met 48.200 arbeidsplaatsen toe. Met 602.100 arbeidsplaatsen of een aandeel van 11,8% in de totale werkgelegenheid van België in 2022 draagt de distributiesector in belangrijke mate bij aan de Belgische economie en situeert het zich op het niveau van vóór de COVID-pandemie. De toename van de werkgelegenheid is volledig te danken aan de toename van het aantal werknemers (plus 120.100 eenheden). Het aantal zelfstandigen nam sterk af, met in totaal een verlies van 71.900 zelfstandigenjobs tussen 1997 en 2022. Sinds 2019 is het aantal zelfstandigen opnieuw lichtjes gestegen.

Bij de "diensten aan consumenten" krijgen we hetzelfde beeld als bij de distributie: in de periode 1997-2022 nam het aantal werknemers toe, (hier met 85.400 of 15,4%), en bij de zelfstandigen ging de werkgelegenheid sterk achteruit met 52.600 personen (-23,6%). Net als in de distributiesector is het aantal zelfstandigen sinds 2019 opnieuw aan het stijgen. In tegenstelling tot de distributiesector, nam het aantal werknemers tegelijk af. In 2022 lijkt deze trend te keren en gaat het aantal werknemers opnieuw in stijgende lijn.

Bij de "diensten aan bedrijven" nam de werkgelegenheid sterk toe, zowel bij de werknemers (+99,9%) als bij de zelfstandigen (+80,8%).

Hoewel de distributiesector met 8,7% een beduidend zwakkere werkgelegenheidstoename kende als de sector "Diensten aan bedrijven" (+93,5%), presteerde het wel beter dan alle "diensten aan consumenten" (+4,2%). Noteer dat in deze diensten ook de distributie van motorvoertuigen en de detailhandel zijn vervat (NACE 45 en 47).

Tabel 1-1: Werkgelegenheid in de distributiesector (in duizenden personen) en de rest van de economie

Sector (Nace)		1997	2002	2008	2014	2019	2021	2022	Δ 2022-21	Δ 2022-97	% 2022-97
Distributie (Nace 45-47)	Werknemers	399,3	458,0	503,6	497,4	512,7	514,3	519,4	5,1	120,1	30,1%
	Zelfstandigen	154,6	125,7	101,1	85,9	78,8	82,5	82,7	0,2	-71,9	-46,5%
	Totaal	553,9	583,7	604,6	583,2	591,5	596,7	602,1	5,4	48,2	8,7%
Diensten aan Consumenten (45; 47; 55-56; 59-60; 64-65; 68; 79; 95; 96-98)	Werknemers	556,1	612,0	634,0	625,9	641,3	622,7	641,5	18,8	85,4	15,4%
	Zelfstandigen	223,1	193,5	164,1	154,8	157,0	166,6	170,5	3,9	-52,6	-23,6%
	Totaal	779,2	805,3	798,0	780,6	798,2	789,2	812,0	22,8	32,8	4,2%
Diensten aan Bedrijven (46; 62-63; 66; 69-75; 77-78; 80-82)	Werknemers	475,8	588,9	715,0	763,9	890,2	919,8	950,9	31,1	475,1	99,9%
	Zelfstandigen	237,8	263,2	322,1	370,9	407,6	422,2	429,9	7,7	192,1	80,8%
	Totaal	713,6	852,0	1.037,3	1.134,6	1.297,8	1.342,1	1.380,7	38,6	667,1	93,5%
Industrie (10-33; 58)	Werknemers	636,3	622,8	578,0	498,0	493,8	488,9	494,5	5,6	-141,8	-22,3%
	Zelfstandigen	31,7	28,6	26,6	24,6	25,9	28,0	28,4	0,4	-3,3	-10,4%
	Totaal	668,1	651,2	604,4	522,5	520,1	516,6	522,8	6,2	-145,3	-21,7%
Netwerk-sectoren (35-39; 49-53; 61)	Werknemers	299,6	312,5	316,6	310,4	326,2	332,0	337,4	5,4	37,8	12,6%
	Zelfstandigen	12,9	12,1	12,3	12,1	12,4	12,8	13,3	0,5	0,4	3,1%
	Totaal	312,4	324,6	329,2	322,4	338,5	344,9	350,7	5,8	38,3	12,3%
Bouw (41-43)	Werknemers	181,4	194,9	217,0	209,5	212,4	216,1	220,0	3,9	38,6	21,3%
	Zelfstandigen	55,4	52,2	55,8	63,5	74,2	83,0	86,6	3,6	31,2	56,3%
	Totaal	236,8	247,1	272,8	273,0	286,6	299,1	306,6	7,5	69,8	29,5%
Quartaire (84-88; 90-94)	Werknemers	1.031,7	1.135,2	1.274,3	1.388,9	1.484,4	1.520,1	1.542,4	22,3	510,7	49,5%
	Zelfstandigen	74,7	80,0	83,2	92,4	107,6	114,1	117,7	3,6	43,0	57,6%
	Totaal	1.106,4	1.215,4	1.357,6	1.481,5	1.592,0	1.634,2	1.660,2	26,0	553,8	50,1%
België	Werknemers	3.199,7	3.486,5	3.756,0	3.821,0	4.076,5	4.130,0	4.217,9	87,9	1.018,2	31,8%
	Zelfstandigen	705,7	689,1	715,7	756,2	818,7	859,2	878,1	18,9	172,4	24,4%
	Totaal	3.905,4	4.175,5	4.471,7	4.577,2	4.895,3	4.989,2	5.096,1	106,9	1.190,7	30,5%

Bron: secretariaat CRB op basis van data van het INR

De totale werkgelegenheid in België nam tussen 1997 en 2022 toe met 1.190.700 personen (cf. Tabel 1-1). Dit is vooral te danken aan de sterke ontwikkeling van de "diensten aan bedrijven" en de quartaire sectoren. Zoals hierboven vermeld steeg de werkgelegenheid in 1997-2022 met maar liefst 93,5% in de sectoren die diensten leveren aan bedrijven en met 50,1% in de quartaire sectoren. Dit wijst o.a. op het feit dat de industriële sectoren en de overheidsdiensten steeds vaker diensten uitbesteden. Ook de bouwsector levert met een toename van 29,5% een mooie bijdrage aan de toename van de totale werkgelegenheid. De werkgelegenheid steeg minder in netwerksectoren (12,3%) en daalde zeer sterk in de industrie (-21,7%).

Tabel 1-2 geeft de verschillende subsectoren per sector weer, volgens de NACE 2008-nomenclatuur en hun aandeel in de werkgelegenheid. De quartaire sectoren vertegenwoordigen met 32,6% het belangrijkste aandeel in de werkgelegenheid van België, gevolgd door de sectoren die diensten aan bedrijven leveren (met o.a. NACE 46) met een aandeel van 27,1%. Samen dragen zij voor meer dan de helft (59,7%) bij aan de totale werkgelegenheid.

Tabel 1-2: NACE 2008-nomenclatuur en aandeel in de werkgelegenheid (2022)

	Aandeel in de werkgelegenheid
Industrie	10,3%
Voeding (10-12)	2,06%
Textiel (13-15)	0,40%
Hout (16)	0,31%
Papier(17)	0,23%
Drukkerijen (18)	0,24%
Aardolie en Cokes (19)	0,08%
Chemische producten (20)	0,88%
Farmaceutische producten (21)	0,60%
Rubber en kunststof (22)	0,49%
Minerale producten (23)	0,56%
Metalen in primaire vorm (24)	0,50%
Producten van metaal (25)	1,03%
Informatica en optische producten (26)	0,20%
Elektrische apparatuur (27)	0,28%
Machines (28)	0,62%
Assemblage van motorvoertuigen (29)	0,56%
Andere transportmiddelen (30)	0,13%
Meubelen en overige industrie (31-32)	0,43%
Reparatie en installatie van machines en apparaten (33)	0,46%
Uitgeverijen (58)	0,19%
Netwerksectoren	6,9%
Elektriciteit en gas (35)	0,36%
Water (36)	0,15%
Afval (37-39)	0,54%
Vervoer te land en via pijpleidingen (49)	2,49%
Vervoer over water (50)	0,07%
Luchtvaart (51)	0,14%
Opslag en vervoerondersteunende activiteiten (52)	1,97%
Posten en koeriers (53)	0,76%
Telecommunicatie (61)	0,40%
Bouw	6,0%
Bouwnijverheid (41-43)	6,02%
Consumenten diensten	15,9%
Groot- en detailhandel voertuigen (45)	1,49%
Detailhandel zonder voertuigen (47)	6,27%
Verschaffen van accommodatie; eet- en drinkgelegenheden (55-56)	3,18%
Media beeld en geluid (59-60)	0,29%
Financiële dienstverlening (64)	1,02%
Verzekeringen en pensioenfondsen (65)	0,47%
Exploitatie van en handel in onroerend goed (68)	0,61%
Reisbureaus (79)	0,14%
Reparatie van computers en consumentenartikelen (95)	0,13%
Overige persoonlijke diensten (96)	1,50%
Huishoudens als werkgever van personeel (97-98)	0,84%
Bedrijven diensten	27,1%
Groothandel zonder voertuigen (46)	4,05%
Programmeren (62-63)	1,93%
Ondersteunende activiteiten voor verzekeringen en pensioenfondsen (66)	0,69%
Rechtskundige boekhoudkundige e.a consultancy (69-70)	8,40%
Architecten en ingenieurs ... (71)	1,38%
Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied (72)	0,28%
Reclamewezen en marktonderzoek (73)	0,38%
Overige wetenschappelijke en technische activiteiten (74-75)	0,62%
Verhuur en lease (77)	0,33%
Terbeschikkingstelling van personeel (78)	4,20%
Administratieve, zakelijke en kuisdiensten (80-82)	4,84%
Quartair	32,6%
Openbaar bestuur, defensie en sociale verzekeringen (84)	8,91%
Onderwijs (85)	8,52%
Menselijke gezondheidszorg (86)	6,95%
Maatschappelijke dienstverlening met en zonder huisvesting (87-88)	6,28%
Kunst en amusement; bibliotheken, musea en overige culturele en creatieve activiteiten; kansspelen (90-92)	0,58%
Sport, ontspanning en recreatie (93)	0,45%
Verenigingen (94)	0,89%

Bron: secretariaat CRB op basis van data van het INR

Binnen de distributiesector is op het vlak van werkgelegenheid de "Detailhandel, uitgezonderd de handel in auto's en motorfietsen" (NACE 47, hierna "detailhandel" genoemd) de belangrijkste subsector in België, met 319.700 werkenden in 2022. De "Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen" (NACE 46, hierna "groothandel" genoemd) is beduidend kleiner, met 206.500 werkenden. De "Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" (NACE 45, hier "distributie van motorvoertuigen" genoemd) is de kleinste sector met 75.900 werkzame personen. Tussen 1997 en 2022 is in de distributie van motorvoertuigen en de detailhandel de werkgelegenheid het sterkst toegenomen met resp. 10,2% en 11,2%, terwijl deze in de groothandel het zwakst is gestegen met 4,5%. Wat het aantal zelfstandigenjobs betreft, vertonen de drie subsectoren op de lange termijn eenzelfde trend; namelijk een sterke daling. Dit wijst onder andere op het structureel verdwijnen van kleine zelfstandige winkeliers. Vanaf 2019 stellen we een kentering vast, met een toename van het aantal zelfstandigen van 8,8% in NACE 45 en 6,2% in NACE 47 in de periode 2019-2022.

In vergelijking met het (pre-)crisisjaar 2019 is het aantal werknemers in 2022 enkel nog lager in de distributie van motorvoertuigen.

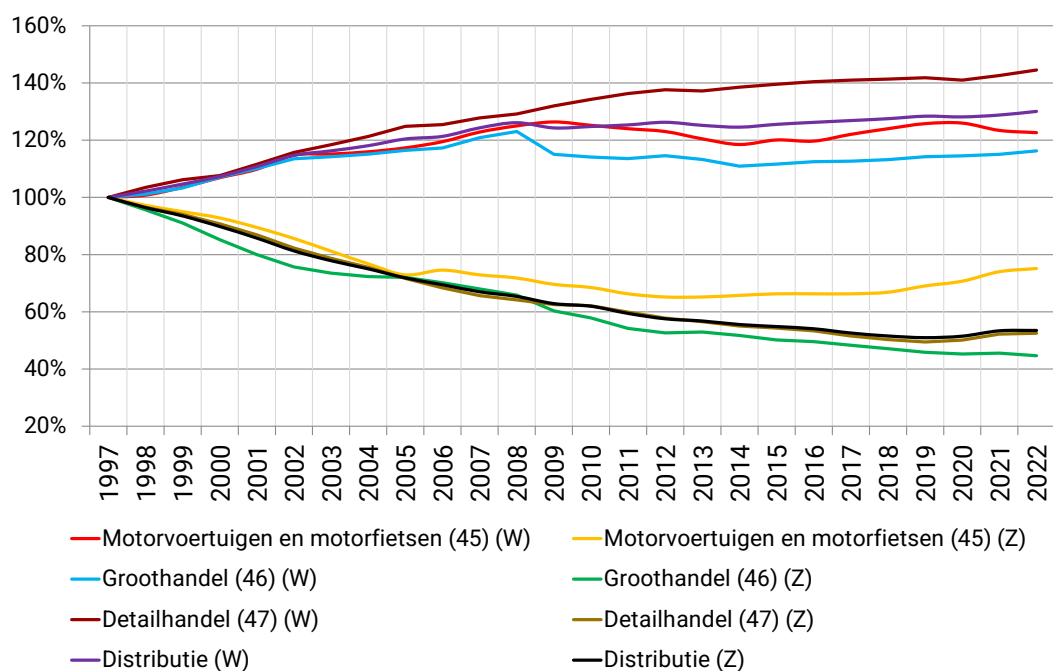
Tabel 1-3: Werkgelegenheid in de subsectoren van de distributiesector (per duizend)

Sector (NACE)		1997	2002	2008	2014	2019	2021	2022	Δ 2022-19	Δ 2022-97	% 2022-19	% 2022-97
NACE 45	Werknemers	50,8	58,3	63,5	60,2	63,9	62,7	62,3	-1,6	11,5	-2,5%	22,6%
	Zelfstandigen	18,1	15,5	13,0	11,9	12,5	13,4	13,6	1,1	-4,5	8,8%	-24,9%
	Totaal	68,9	73,8	76,4	72,1	76,4	76,1	75,9	-0,5	7,0	-0,7%	10,2%
NACE 46	Werknemers	165,1	187,4	203,2	183,1	188,6	190,0	192,0	3,4	26,9	1,8%	16,3%
	Zelfstandigen	32,5	24,6	21,4	16,8	14,9	14,8	14,5	-0,4	-18,0	-2,7%	-55,4%
	Totaal	197,6	212,0	224,6	199,8	203,5	204,8	206,5	3,0	8,9	1,5%	4,5%
NACE 47	Werknemers	183,4	212,3	236,9	254,1	260,2	261,6	265,1	4,9	81,7	1,9%	44,5%
	Zelfstandigen	104,0	85,6	66,7	57,2	51,4	54,3	54,6	3,2	-49,4	6,2%	-47,5%
	Totaal	287,4	297,9	303,6	311,3	311,6	315,8	319,7	8,1	32,3	2,6%	11,2%

Bron: secretariaat CRB op basis van data van het INR

Op de grafiek hieronder wordt de verschillende evolutie van werknemers en zelfstandigen nog verduidelijkt en zien we dat er over de periode 1997-2022 in de distributiesector een toename was van de werkgelegenheid van werknemers en een sterke afname van de werkgelegenheid van de zelfstandigen. Na de start van de financiële crisis in 2008 valt de groei van de werknemers wel geleidelijk aan stil, behalve in de detailhandel. Vanaf 2017 doorbreken deze twee laatste echter de trend en beginnen opnieuw lichtjes toe te nemen. De handel in motorvoertuigen en motorfietsen (NACE 45) slaagt er evenwel niet in om deze positieve tendens in 2021-2022 vast te houden. Niettemin trekt het aantal zelfstandigen in de motorvoertuigenhandel vanaf 2019 aan, net zoals in de detailhandel. Enkel in de groothandel wordt de dalende trend voortgezet.

Grafiek 1-1: Ontwikkeling van het aantal werknemers en zelfstandigen in de periode 1997-2022

Bron: secretariaat CRB op basis van data van het INR

De distributiesector is met een aandeel van 11,8% (cf. Tabel 1-4) van de werkenden (werknemers en zelfstandigen) in België een belangrijke sector qua werkgelegenheid in ons land. Dit belang is wel licht afgenomen sinds 1997 (14,2%). De daling van het aandeel zelfstandigen in de sector is opvallend met 21,9% in 1997 tgv. 9,4% in 2022.

Tabel 1-4: Werknemers en zelfstandigen in de distributiesector in procenten van de totale werkgelegenheid

	1997	2002	2008	2014	2019	2021	2022
Werknemers distributie in werknemers in BE	12,5%	13,1%	13,4%	13,0%	12,6%	12,5%	12,3%
Zelfstandigen distributie in zelfstandigen in BE	21,9%	18,2%	14,1%	11,4%	9,6%	9,6%	9,4%
Werkenden (W&Z) distributie in werkenden in BE	14,2%	14,0%	13,5%	12,7%	12,1%	12,0%	11,8%

	1997	2002	2008	2014	2019	2021	2022
Werknemers nace 45 in werknemers diensten aan consumenten	9,1%	9,5%	10,0%	9,6%	10,0%	10,1%	9,7%
Zelfstandigen nace 45 in zelfstandigen diensten aan consumenten	8,1%	8,0%	7,9%	7,7%	8,0%	8,0%	8,0%
Werkenden (W&Z) nace 45 in werkenden diensten aan consumenten	8,8%	9,2%	9,6%	9,2%	9,6%	9,6%	9,3%
Werknemers nace 46 in werknemers diensten aan bedrijven	34,7%	31,8%	28,4%	24,0%	21,2%	20,7%	20,2%
Zelfstandigen nace 46 in zelfstandigen diensten aan bedrijven	13,7%	9,3%	6,6%	4,5%	3,7%	3,5%	3,4%
Werkenden (W&Z) nace 46 in werkenden diensten aan bedrijven	27,7%	24,9%	21,7%	17,6%	15,7%	15,3%	15,0%
Werknemers nace 47 in werknemers diensten aan consumenten	33,0%	34,7%	37,4%	40,6%	40,6%	42,0%	41,3%
Zelfstandigen nace 47 in zelfstandigen diensten aan consumenten	46,6%	44,2%	40,6%	37,0%	32,7%	32,6%	32,0%
Werkenden (W&Z) nace 47 in werkenden diensten aan consumenten	36,9%	37,0%	38,0%	39,9%	39,0%	40,0%	39,4%
Werknemers nace 45 in werknemers in BE	1,6%	1,7%	1,7%	1,6%	1,6%	1,5%	1,5%
Zelfstandigen nace 45 in zelfstandigen in BE	2,6%	2,2%	1,8%	1,6%	1,5%	1,6%	1,5%
Werkenden (W&Z) nace 45 in werkenden in BE	1,8%	1,8%	1,7%	1,6%	1,6%	1,5%	1,5%
Werknemers nace 46 in werknemers in BE	5,2%	5,4%	5,4%	4,8%	4,6%	4,6%	4,6%
Zelfstandigen nace 46 in zelfstandigen in BE	4,6%	3,6%	3,0%	2,2%	1,8%	1,7%	1,7%
Werkenden (W&Z) nace 46 in werkenden in BE	5,1%	5,1%	5,0%	4,4%	4,2%	4,1%	4,1%
Werknemers nace 47 in werknemers in BE	5,7%	6,1%	6,3%	6,7%	6,4%	6,3%	6,3%
Zelfstandigen nace 47 in zelfstandigen in BE	14,7%	12,4%	9,3%	7,6%	6,3%	6,3%	6,2%
Werkenden (W&Z) nace 47 in werkenden in BE	7,4%	7,1%	6,8%	6,8%	6,4%	6,3%	6,3%

* Niet-werkende werkzoekenden, met inbegrip van de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen doch met uitsluiting van de oudere werklozen evenals de overige, verplicht of vrijwillig, ingeschreven werkzoekenden/ beroepsbevolking

Bron: secretariaat CRB op basis van het INR en Steunpunt Werk

Als we het aandeel van de verschillende subsectoren uit de distributie in de werkgelegenheid binnen "diensten aan consumenten" en "diensten aan bedrijven" bekijken, zien we dat de distributiesectoren belangrijke sectoren zijn voor de werkgelegenheid. De detailhandel (NACE 47) is in 2022 met 39,4% de belangrijkste sector qua werkgelegenheid binnen "diensten aan consumenten" in ons land (cf. Tabel 1-5). Dit belang is tgv. 1997 toegenomen. De distributie van motorvoertuigen (NACE 45) is met 9,3% de vierde belangrijkste subsector binnen "diensten aan consumenten". In vergelijking met 2021 is hun belang evenwel licht afgenomen.

Wat betreft de werkgelegenheid in "diensten aan bedrijven" komt de groothandel (NACE 46) met 15,0% op de vierde plaats. De sector "rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening (NACE 69-70)" stelt de meeste mensen te werk (31,0%). Het toenemend belang van deze sector is deels te verklaren door een toenemende complexiteit van de maatschappij en de economie en zoals eerder vermeld ook door het feit dat de industrie en andere sectoren steeds vaker diensten uitbesteden.

Opvallend is dat het belang van de groothandel is afgenomen sinds 1997 waardoor het vanaf 2016 zijn tweede plaats op het vlak van werkgelegenheid binnen de dienstverlening aan bedrijven moet afstaan aan de diensten betreffende de

terbeschikkingstelling van personeel (NACE 78) en de diensten betreffende beveiliging en opsporing, gebouwen, administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten (NACE 80-82). In 1997 was de groothandel met een aandeel van 27,7% nog de belangrijkste sector qua werkgelegenheid binnen "diensten aan bedrijven".

Zoals reeds vermeld is de detailhandel (NACE 47) de belangrijkste distributiesector in de totale Belgische economie, met 6,3% van de totale werkgelegenheid in 2022. De groothandel (NACE 46) was goed voor 4,1% en de distributie van motorvoertuigen (NACE 45) voor 1,5% van de totale werkgelegenheid in België.

Tabel 1-5: Verdeling van de werkgelegenheid naar bedrijfstak van de dienstensectoren (in % en duizenden)

	1997	2002	2008	2014	2019	2021	2022	Aantal 2022
Consumenten diensten								
Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (47)	36,9%	37,0%	38,0%	39,9%	39,0%	40,0%	39,4%	319,7
Verschaffen van accommodatie; eet- en drinkgelegenheden (55-56)	19,0%	18,6%	18,9%	19,4%	19,9%	18,3%	19,9%	161,9
Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (45)	8,8%	9,2%	9,6%	9,2%	9,6%	9,6%	9,3%	75,9
Overige persoonlijke diensten (96)	7,4%	7,4%	7,8%	8,5%	8,9%	9,4%	9,4%	76,2
Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen (64)	10,4%	10,2%	9,3%	8,3%	7,0%	6,7%	6,4%	52,0
Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel en niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door particuliere huishoudens voor eigen gebruik (97-98)	7,7%	7,9%	6,3%	4,6%	5,1%	5,4%	5,3%	42,9
Exploitatie van en handel in onroerend goed (68)	2,3%	2,5%	3,0%	3,2%	3,8%	4,0%	3,9%	31,3
Verzekeringen, herverzekeringen en pensioenfondsen, exclusief verplichte sociale verzekeringen (65)	3,8%	3,3%	3,2%	3,3%	3,1%	3,0%	2,9%	23,9
Productie van films en video- en televisieprogramma's, maken van geluidsopnamen en uitgeverijen van muziekopnamen; programmeren en uitzenden van radio- en televisieprogramma's (59-60)	1,6%	1,7%	1,7%	1,6%	1,7%	1,7%	1,8%	14,6
Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten (79)	0,9%	1,0%	1,2%	1,1%	1,1%	0,9%	0,9%	7,1
Reparatie van computers en consumentenartikelen (95)	1,2%	1,2%	1,0%	0,8%	0,8%	0,8%	0,8%	6,5
Bedrijven diensten								
Rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening; activiteiten van hoofdkantoren; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer (69-70)	26,6%	27,6%	30,1%	31,7%	30,9%	31,1%	31,0%	428,2
Beveiligings- en opsporingsdiensten; diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging; administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten (80-82)	12,5%	12,5%	14,7%	16,3%	17,5%	17,9%	17,9%	246,9
Terbeschikkingstelling van personeel (78)	14,5%	14,9%	15,2%	16,0%	16,2%	15,4%	15,5%	213,8
Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen (46)	27,7%	24,9%	21,7%	17,6%	15,7%	15,3%	15,0%	206,5
Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's, computerconsultancyactiviteiten en aanverwante activiteiten; dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie (62-63)	3,3%	4,9%	4,8%	5,4%	6,4%	6,8%	7,1%	98,2
Architecten en ingenieurs; technische testen en toetsen (71)	5,2%	5,3%	4,9%	4,8%	4,9%	5,0%	5,1%	70,1
Ondersteunende activiteiten voor verzekeringen en pensioenfondsen (66)	4,3%	3,9%	3,3%	3,1%	2,7%	2,6%	2,5%	35,1
Overige gespecialiseerde wetenschappelijke en technische activiteiten; veterinaire diensten (74-75)	1,8%	1,5%	1,3%	1,8%	2,0%	2,2%	2,3%	31,4
Reclamewezen en marktonderzoek (73)	2,5%	2,5%	2,2%	1,4%	1,5%	1,4%	1,4%	19,6
Verhuur en lease (77)	0,8%	1,1%	0,9%	1,1%	1,2%	1,2%	1,2%	16,7
Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied (72)	0,8%	0,9%	0,9%	0,8%	0,9%	1,0%	1,0%	14,2

Bron: secretariaat CRB op basis van data van het INR

In 2022 telde Vlaanderen 51.128 zelfstandigen in de distributiesector, tegenover 27.069 in Wallonië en 4.535 in Brussel. Van 1997 tot 2022 liep het aantal zelfstandigen in alle subsectoren en in alle gewesten fors terug. De sterkste daling doet zich, in alle subsectoren, voor in Brussel, met een achteruitgang voor de sector in zijn geheel van 60,3% in vergelijking met 1997.

Tabel 1-6: Verdeling van de zelfstandigen naar gewest en naar subsector

	1997	2002	2008	2014	2019	2021	2022	Δ 2022-21	Δ 2022-97	% 2022-21	% 2022-97
Distributie											
Vlaanderen	93.511	76.600	60.523	50.925	47.705	50.924	51.128	204	-42.383	0,4%	-45,3%
Wallonië	49.625	40.757	33.721	29.283	26.537	26.907	27.069	162	-22.556	0,6%	-45,5%
Brussel	11.437	8.279	6.781	5.639	4.575	4.635	4.535	-100	-6.902	-2,2%	-60,3%
Totaal	154.573	125.636	101.025	85.847	78.817	82.466	82.732	266	-71.841	0,3%	-46,5%
NACE 45											
Vlaanderen	10.643	9.207	7.747	7.099	7.764	8.724	8.827	103	-1.816	1,2%	-17,1%
Wallonië	6.461	5.578	4.698	4.378	4.382	4.388	4.452	64	-2.009	1,5%	-31,1%
Brussel	1.021	670	518	418	326	306	299	-7	-722	-2,3%	-70,7%
Totaal	18.125	15.455	12.963	11.895	12.472	13.418	13.578	160	-4.547	1,2%	-25,1%
NACE 46											
Vlaanderen	19.351	14.874	12.268	9.515	8.771	8.696	8.502	-194	-10.849	-2,2%	-56,1%
Wallonië	10.190	7.938	7.706	6.054	5.168	5.115	5.062	-53	-5.128	-1,0%	-50,3%
Brussel	2.943	1.764	1.382	1.215	1.002	981	959	-22	-1.984	-2,2%	-67,4%
Totaal	32.484	24.576	21.356	16.784	14.941	14.792	14.523	-269	-17.961	-1,8%	-55,3%
NACE 47											
Vlaanderen	63.517	52.519	40.508	34.311	31.170	33.504	33.799	295	-29.718	0,9%	-46,8%
Wallonië	32.974	27.241	21.317	18.851	16.987	17.404	17.555	151	-15.419	0,9%	-46,8%
Brussel	7.473	5.845	4.881	4.006	3.247	3.348	3.277	-71	-4.196	-2,1%	-56,1%
Totaal	103.964	85.605	66.706	57.168	51.404	54.256	54.631	375	-49.333	0,7%	-47,5%

Bron: secretariaat CRB op basis van data van het INR

Berekening van het aantal zelfstandigen in de distributiesector

De cijfers m.b.t. het aantal zelfstandigen in de detailhandel (NACE 47) die worden gepubliceerd door resp. de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en het Steunpunt WSE verschillen sterk van elkaar.

Zo telde de CRB (o.b.v. gegevens van het INR) in 2019 78.817 zelfstandigen in de distributiesector, terwijl het Steunpunt WSE er in hetzelfde jaar 176.898 telde. Tussen 2008 en 2019 nam volgens het INR het aantal zelfstandigen af met 22.208, terwijl het aantal zelfstandigen volgens het Steunpunt WSE daalde met slechts 6.767.

Aantal zelfstandigen (2019)	CRB	WSE
Distributiesector	78.817	176.898
Detailhandel (NACE 47)	51.404	108.062
Groothandel (NACE 46)	14.941	31.668
Distributie van motorvoertuigen (NACE 45)	12.845	37.168

In de detailhandel waren 51.404 zelfstandigen werkzaam, terwijl het Steunpunt WSE er in hetzelfde jaar 108.062 telde.

Twee vaststellingen zouden dit aanzienlijke verschil in de cijfers kunnen verklaren.

Verskil in de in aanmerking genomen categorieën

Eenzijds zijn de door de CRB gebruikte cijfers afkomstig van de NBB. Welnu, de methodologieën van de NBB en van het Steunpunt WSE nemen in hun berekeningen niet exact dezelfde categorieën van zelfstandigen en van helpers in aanmerking. De onderstaande tabel geeft voor resp. de NBB en het Steunpunt WSE de verschillende

categorieën weer die bij de berekening van het aantal zelfstandigen in een NACE-sector in aanmerking worden genomen.

Statuut	WSE	NBB
Zelfstandigen in hoofdberoep, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut	x	x
Zelfstandigen in hoofdberoep, in combinatie met loontrekkend statuut	x	x
Zelfstandigen in bijberoep, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut	x	x
Zelfstandigen na pensioen, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut*	x	x
Helpers in hoofdberoep, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut		x
Helpers in hoofdberoep, in combinatie met loontrekkend statuut		x
Helpers in bijberoep, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut		
Helpers na pensioen, exclusief combinaties met een loontrekkend statuut*		x

Noot: *exclusief diegene die worden verondersteld niet meer actief te zijn

Bron: methodologie NBB en Steunpunt Werk

De NBB neemt drie extra categorieën in aanmerking in vergelijking met het Steunpunt WSE: de helpers in hoofdberoep al dan niet gecombineerd met een loontrekkersstatuut en de helpers na pensioenleeftijd exclusief diegenen met een loontrekkend statuut. Aangezien de NBB dus meer categorieën in aanmerking neemt voor de berekening van het aantal zelfstandigen tgv. het Steunpunt kunnen we besluiten dat dit geen verklaring vormt voor het verschil tussen de twee gepubliceerde cijfers. Het vormt echter wel de verklaring voor het verschil in de graad van afname van het aantal zelfstandigen tussen 2008 en 2019. Als we de helpers mee in de berekening nemen van het aantal zelfstandigen volgens het Steunpunt WSE komen we in de periode 2008-2019 uit op een afname van 17.054 i.p.v. 6.767 (cf. supra). Deze graad van afname ligt veel dichter bij de daling van het aantal zelfstandigen volgens het INR met 22.208. Dit doet ons ook besluiten dat de afkalving van het aantal zelfstandigen in belangrijke mate kan worden verklaard door de afbouw van het aantal helpers.

Verskil in de verwerking van de bestuurders

Anderzijds verschilt tussen de twee instellingen ook de manier waarop de zelfstandigen in de verschillende bedrijfstakken (volgens de NACE 2008-nomenclatuur) worden verdeeld. Het Steunpunt WSE maakt gebruik van de gegevens van het RSVZ die worden vastgesteld volgens een beroepsnaamlijst met beroepscode, die sterk verschilt van de NACE 2008-nomenclatuur. Om die gegevens in NACE om te zetten, maakt het RSVZ gebruik van een specifieke omzettingstabel en vervolgens stuurt het zijn geconverteerde gegevens aan het Steunpunt WSE door. Van haar kant maakt de NBB grotendeels gebruik van de btw-bron, die reeds is uitgesplitst in bedrijfstakken volgens de NACE-nomenclatuur. De NBB gebruikt de gegevens van het RSVZ enkel voor die welke niet bij de btw bestaan, d.w.z. voor de volgende sectoren: de bestuurders (NACE 70), de banken en verzekeringen (NACE 66), de beroepen van de menselijke gezondheidszorg (NACE 86) en de rechtskundige en boekhoudkundige beroepen (NACE 69).

Een groot deel van het verschil tussen de twee cijfers betreffende de zelfstandigen van de detailhandel zou dan worden verklaard door een verschillende verwerking van de handelsbestuurders.

Wordt beschouwd als bestuurder van een onderneming:

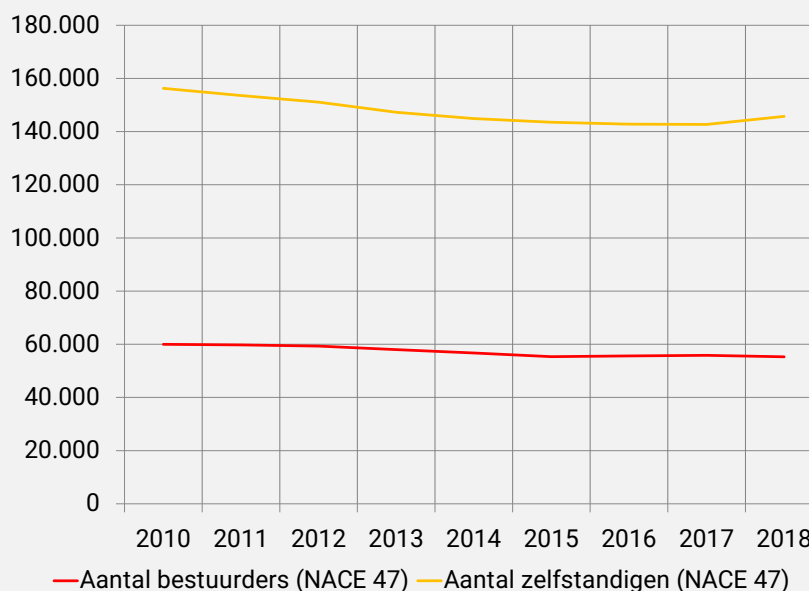
- De persoon die een mandaat uitoefent in een vennootschap of een vereniging die zich met een exploitatie of met verrichtingen van winstgevende aard bezighoudt;
- De persoon die mandaathouder is in een vennootschap of een vereniging die onderworpen is aan de Belgische vennootschapsbelasting of aan de Belgische belasting op de niet-inwoners.

De NBB wijst immers alle bestuurders, ongeacht hun bedrijfstak, toe aan de NACE-tak 70 (bestuurders). Het RSVZ maakt gebruik van een eigen conversietabel, die de bestuurders dan weer verdeelt in functie van hun bedrijfstak. Gelet op het aanzienlijke aantal bestuurders zouden velen door de RSVZ – en niet door de NBB – kunnen worden toegewezen aan de detailhandel (NACE 47).

In 2018 telde het RSVZ inderdaad 55.264 bestuurders die werden toegewezen aan de detailhandel (NACE 47). Van dat cijfer moeten de verschillende categorieën van zelfstandigen/helpers worden afgetrokken die door het Steunpunt WSE bij de telling van het aantal zelfstandigen per sector niet in aanmerking worden genomen. Gelet op het grote aantal bestuurders in de detailhandel kunnen we niettemin besluiten dat dit in hoofdzaak het verschil tussen die twee cijfers verklaart.

De onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling van het aantal zelfstandigen – alle categorieën samengeteld – en van het aantal bestuurders in de detailhandel van 2010 tot 2018 weer. We kunnen een lichte structurele neerwaartse tendens van het aantal zelfstandigen in de detailhandel vaststellen, terwijl het aantal bestuurders quasi stabiel blijft.

Grafiek 1-2: Ontwikkeling van het aantal bestuurders en van het aantal zelfstandigen (NACE 47)

Bron: Steunpunt WSE, berekeningen van het secretariaat

1.2 Vergelijking met de buurlanden

Uit de vergelijkende landenanalyse blijkt dat zowel in België als in de buurlanden tussen 2014 en 2022 werkgelegenheid werd gecreëerd in de distributiesector. Nederland en Frankrijk zetten de sterkste groeicijfers neer met resp. 11,1% en 11,3%. Op de derde plaats volgt België met een meer bescheiden werkgelegenheidsgroei van 3,2%.

In alle landen, uitgezonderd Duitsland, heeft de werkgelegenheid in de distributiesector zich na de crisisperiode kunnen herstellen. Frankrijk kende in 2022 de sterkste werkgelegenheidsgroei ten opzichte van 2019 met 6,2%, gevolgd door Nederland met 2,9%. België kende ook in deze periode een iets zwakkere groei (1,8%) dan Frankrijk en Nederland.

Tabel 1-7: Ontwikkeling van de werkgelegenheid in de distributiesector in België en de buurlanden

	2014	2019	2021	2022	Δ 2022-'19	Δ 2022-'14	% 2022-'19	% 2022-'14
Duitsland	5.884,0	5.974,0	5.902,0	5.955,0	-19,0	71,0	-0,3%	1,2%
Nederland	1.394,0	1.505,0	1.522,0	1.549,0	44,0	155,0	2,9%	11,1%
Frankrijk	3.659,0	3.835,0	3.956,0	4.074,0	239,0	415,0	6,2%	11,3%
België	583,20	591,5	596,8	602,1	10,6	18,9	1,8%	3,2%

Bron: Eurostat, Nationale Rekeningen (lfsq_egan22d)

1.3 Geografische ligging van de werkgelegenheid en verdeling naar subsector

Volgens het concept van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ¹ telde ons land in 2022 514.466 werknemers in de distributiesector (NACE 45: 58.230 + NACE 46: 189.121 + NACE 47: 267.115). Dit is iets minder dan de 519.400 werknemers in 2022 op basis van de nationale rekeningen. Het verschil kan worden verklaard door een aantal correcties die plaatsvinden bij het opmaken van de INR-statistieken.

Deze cijfers tonen aan dat de werkgelegenheid (in termen van werknemers) in de distributie tussen 2011 en 2022 licht is toegenomen, met een sterkere stijging over de langere periode 1997-2022 (volgens de INR-cijfers). Ondanks een lichte terugval in 2014 observeren we voor deze periode een stijgende trend die in 2022 resulteert in een toename van 30,1% ten aanzien van 1997 en van 5,1% tgv. 2021. (volgens de INR-cijfers).

¹ De statistiek laat toe om het aantal arbeidsplaatsen (en de lokale vestigingseenheden van werknemers) te kennen van een bepaalde regio, provincie of arrondissement. Ze worden opgemaakt op basis van de vestigingseenheden (of lokale eenheden) van de ondernemingen waar de werknemers tewerkgesteld zijn. De waarnemingsfeer is het geheel van de werkgevers en de werknemers die onderworpen zijn aan de sociale zekerheid voor bezoldigde werknemers. Deze onderwerping berust op het verlenen van prestaties in uitvoering van een arbeidsovereenkomst of van prestaties die hiermee overeenkomen.

De gedecentraliseerde cijfers van de RSZ kunnen ons bovendien een zeer gedetailleerd beeld geven over de geografische ligging van de werkgelegenheid. Tussen 2011 en 2022 daalde het aantal werknemers in de totale distributiesector met -15,2% in Brussel, steeg het met +7,2% in Wallonië en met +6,8% in Vlaanderen.

In de distributie van motorvoertuigen (NACE 45) en de groothandel (NACE 46) ging in Brussel procentueel het grootst aantal jobs verloren (respectievelijk -31% en -30,3%) tussen 2011 en 2022. Dit is voornamelijk te wijten aan "handel in auto's (45.1)" (-35,1% of -1.288 werknemers), "Groothandel in andere consumentenartikelen (46.4)" (-31,1% of -3.253 werknemers), "Groothandel in informatie- en communicatieapparatuur (46.5)" (-44,6% of -1.607 werknemers) en "Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren (46.6)" (-43,7% of -1.978 werknemers).

In de distributie van motorvoertuigen (45) ging in Wallonië in de periode 2011-2022 -0,5% van de jobs verloren. Tussen 2011 en 2016 bedroeg de afname nog beduidend meer met -3,7%. In de groothandel noteren we voor Vlaanderen (+4,9%) een toename en voor Wallonië een sterkere groei met +6,9%. In de detailhandel (NACE 47) kende het aantal werknemers een groei van 7,7%, met een groei in Vlaanderen (+8,4%) en een iets sterkere groei in Wallonië (+ 9,2%). In tegenstelling tot de twee andere subsectoren laat de detailhandel in Brussel een groei (1,2%) optekenen. De gespecialiseerde voedingsdetailhandel (47.1)", de gespecialiseerde detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen (47.6) en de "detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel (47.9)" dragen hiertoe bij (resp. 30%, 24,6% en 408,9%).

In Wallonië nam het aantal werknemers in de twee grootste subsectoren, t.w. "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" en "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)", toe met resp. 15,6% en 3,9,%. De detailhandel, niet in winkels (47.9) waaronder de online detailhandel verliest aan arbeidsplaatsen met 19,7% en is de op één na kleinste subsector van de detailhandel. In Vlaanderen steeg het aantal arbeidsplaatsen in de in de niet-gespecialiseerde detailhandel (47.1) met 20,5%, terwijl de werkgelegenheid in de "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)" licht achteruitging met -1,8%. Hoewel de detailhandel, niet in winkels (47.9) waaronder de online detailhandel slechts een klein aandeel inneemt van de werkgelegenheid in de detailhandel in Vlaanderen, kent het een sterke toename van 46,5%.

**Tabel 1-8: Aantal en ontwikkeling van de werknemers naar gewest over de periode
2011-2022 op 30 juni 2022**

NACE 2/3	Sector	België		Vlaanderen		Wallonië		Brussel	
		2022	2011-2022	2022	2011-2022	2022	2011-2022	2022	2011-2022
45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen	58.230	2,0%	37.116	8,0%	17.387	0,5%	3.727	-31,0%
451	Handel in auto's	31.353	-3,9%	19.442	3,3%	9.532	-5,8%	2.379	-35,1%
452	Onderhoud en reparatie van motorvoertuigen	14.933	15,2%	8.724	18,6%	5.336	16,1%	873	-13,6%
453	Handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen	11.024	4,6%	8.424	9,7%	2.180	-1,1%	420	-36,1%
454	Handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren	920	-2,5%	526	8,2%	339	-12,9%	55	-20,3%
46	Groothandel en handelsbemiddeling, m.u.v. motorvoertuigen en -fietsen	189.121	0,0%	136.641	4,9%	33.330	6,2%	19.150	-30,3%
461	Handelsbemiddeling	3.495	-1,3%	2.398	6,3%	719	1,6%	378	-34,7%
462	Groothandel in landbouwproducten en levende dieren	3.192	-4,3%	2.139	0,0%	1.031	-7,6%	22	-73,5%
463	Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen	34.941	11,3%	23.681	8,7%	7.417	35,9%	3.843	-7,5%
464	Groothandel in andere consumentenartikelen	49.544	-5,7%	34.183	0,8%	8.161	0,1%	7.200	-31,1%
465	Groothandel in informatie- en communicatieapparatuur	11.044	-22,8%	8.127	-14,9%	921	-20,3%	1.996	-44,6%
466	Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren	42.256	4,6%	33.397	12,9%	6.308	-0,1%	2.551	-43,7%
467	Overige gespecialiseerde groothandel	43.650	3,7%	31.989	6,6%	8.561	4,0%	3.100	-19,9%
469	Niet-gespecialiseerde groothandel	999	-35,0%	727	-33,8%	212	-12,4%	60	-69,2%
47	Detailhandel, m.u.v. handel in auto's en motorfietsen	267.115	7,7%	151.866	8,4%	84.481	9,2%	30.768	1,2%
471	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels	106.654	16,0%	60.656	20,5%	34.857	15,6%	11.141	-2,6%
472	Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels	24.564	17,2%	15.019	14,6%	7.315	19,2%	2.230	30,0%
473	Detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels	4.885	25,5%	2.818	47,9%	1.868	14,0%	199	-42,7%
474	Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels	4.131	-28,1%	2.096	-25,8%	1.238	-34,8%	797	-22,0%
475	Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels	36.606	0,7%	21.314	-1,5%	11.654	7,8%	3.638	-7,2%
476	Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels	10.907	0,7%	5.654	-7,0%	3.617	5,0%	1.636	24,6%
477	Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels	74.564	0,2%	41.382	-1,8%	22.714	3,9%	10.468	0,7%
478	Markt- en straathandel	1.409	11,1%	997	20,6%	323	7,0%	89	-36,0%
479	Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel	3.395	33,5%	1.930	46,5%	895	-19,7%	570	408,9%
Totaal	Distributie	514.466	4,1%	325.623	6,8%	135.198	7,2%	53.645	-15,2%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

Op basis van de cijfers in Tabel 1-8 kan men vaststellen dat het aandeel van de werkgelegenheid van de subsector distributie van motorvoertuigen (NACE 45) in de distributie weinig verschilt per gewest. Dit aandeel bedroeg op 30 juni 2022 11,3% voor heel België en lag iets hoger in Wallonië (12,9%) en iets lager in Brussel (6,9%). In alle drie de regio's is de detailhandel (NACE 47) de belangrijkste sector, maar dit is het meest uitgesproken in Wallonië, waar het aandeel van de detailhandel 62,5% is. De belangrijkste sector qua werkgelegenheid in de detailhandel is "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)". In Vlaanderen ligt het aandeel van de groothandel (NACE 46) met respectievelijk 42% bijna even hoog als dat van de detailhandel. Ook in Brussel neemt de groothandel een belangrijk aandeel in van de werkgelegenheid met 35,7%.

63,3% van het aantal werknemers in de totale distributiesector zijn actief in Vlaanderen, tegenover 26,3% in Wallonië en 10,4% in Brussel. In de groothandel (NACE 46) is dit nog iets meer uitgesproken met 72,3%, tegen 17,6% in Wallonië en 10,1% in Brussel.

Vooraf in de "groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren (46.6)" is het aandeel in Vlaanderen hoog (79%). In de distributie van motorvoertuigen (NACE 45) is het aandeel werknemers actief in Brussel opvallend laag, slechts 6,4%, tgv. 63,7% in Vlaanderen en 29,9% in Wallonië. In de detailhandel (NACE 47) is het aandeel werknemers actief in Vlaanderen met 56,9% lager dan in de andere subsectoren.

Tabel 1-9: Aandeel in de werkgelegenheid van werknemers naar sector en naar gewest op 30 juni 2022

Nace 2/3	Sector	België		Vlaanderen		Wallonië		Brussel	
		Distributie	Subsector	Distributie	Subsector	Distributie	Subsector	Distributie	Subsector
45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie v motorvoertuigen en motorfietsen	11,3%	100,0%	11,4%	63,7%	12,9%	29,9%	6,9%	6,4%
451	Handel in auto's	6,1%	100,0%	6,0%	62,0%	7,1%	30,4%	4,4%	7,6%
452	Onderhoud en reparatie van motorvoertuigen	2,9%	100,0%	2,7%	58,4%	3,9%	35,7%	1,6%	5,8%
453	Handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen	2,1%	100,0%	2,6%	76,4%	1,6%	19,8%	0,8%	3,8%
454	Handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren	0,2%	100,0%	0,2%	57,2%	0,3%	36,8%	0,1%	6,0%
46	Groothandel en handelsbemiddeling, m.u.v. motorvoertuigen en -fietsen	36,8%	100,0%	42,0%	72,3%	24,7%	17,6%	35,7%	10,1%
461	Handelsbemiddeling	0,7%	100,0%	0,7%	68,6%	0,5%	20,6%	0,7%	10,8%
462	Groothandel in landbouwproducten en levende dieren	0,6%	100,0%	0,7%	67,0%	0,8%	32,3%	0,0%	0,7%
463	Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen	6,8%	100,0%	7,3%	67,8%	5,5%	21,2%	7,2%	11,0%
464	Groothandel in andere consumentenartikelen	9,6%	100,0%	10,5%	69,0%	6,0%	16,5%	13,4%	14,5%
465	Groothandel in informatie- en communicatieapparatuur	2,1%	100,0%	2,5%	73,6%	0,7%	8,3%	3,7%	18,1%
466	Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren	8,2%	100,0%	10,3%	79,0%	4,7%	14,9%	4,8%	6,0%
467	Overige gespecialiseerde groothandel	8,5%	100,0%	9,8%	73,3%	6,3%	19,6%	5,8%	7,1%
469	Niet-gespecialiseerde groothandel	0,2%	100,0%	0,2%	72,8%	0,2%	21,2%	0,1%	6,0%
47	Detailhandel, m.u.v. handel in auto's en motorfietsen	51,9%	100,0%	46,6%	56,9%	62,5%	31,6%	57,4%	11,5%
471	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels	20,7%	100,0%	18,6%	56,9%	25,8%	32,7%	20,8%	10,4%
472	Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels	4,8%	100,0%	4,6%	61,1%	5,4%	29,8%	4,2%	9,1%
473	Detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels	0,9%	100,0%	0,9%	57,7%	1,4%	38,2%	0,4%	4,1%
474	Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels	0,8%	100,0%	0,6%	50,7%	0,9%	30,0%	1,5%	19,3%
475	Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels	7,1%	100,0%	6,5%	58,2%	8,6%	31,8%	6,8%	9,9%
476	Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels	2,1%	100,0%	1,7%	51,8%	2,7%	33,2%	3,0%	15,0%
477	Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels	14,5%	100,0%	12,7%	55,5%	16,8%	30,5%	19,5%	14,0%
478	Markt- en straathandel	0,3%	100,0%	0,3%	70,8%	0,2%	22,9%	0,2%	6,3%
479	Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel	0,7%	100,0%	0,6%	56,8%	0,7%	26,4%	1,1%	16,8%
Totaal	Distributie	100,0%	100,0%	100,0%	63,3%	100,0%	26,3%	100,0%	10,4%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

In Tabel 1-9 hieronder vindt men de subsectoren opnieuw, maar nu gerangschikt naar orde van belangrijkheid in de distributiesector op vlak van werkgelegenheid. De vijf grootste sectoren op NACE 3-niveau zijn "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" (20,7%), "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)" (14,5%), "groothandel in andere consumentenartikelen (46.4)" (9,6%), "overige gespecialiseerde groothandel (46.7)" (8,5%) en "groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren (46.6)" (8,2%). Samen zijn zij goed voor 61,2% van de werkgelegenheid. De grootste subsector binnen de distributie van motorvoertuigen is de "handel in auto's (45.1)", met 6,1% van de loontrekkenden in de totale distributiesector.

Binnen de "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)" vertegenwoordigen de "detailhandel in dames-, heren-, baby- en kinderboven- en onderkleding en kledingaccessoires in gespecialiseerde winkels (47.716)" en de "apotheken (47.730)" bijna de helft van de werkgelegenheid met respectievelijk 28,9% en 19,2%.

Tabel 1-10: Verdeling loontrekkenden naar subsector in de distributiesector en detail van NACE 47.7 op 30 juni 2022

NACE 2/3		2022	Aandeel 2022
47	Detailhandel, m.u.v. handel in auto's en motorfietsen	267.115	51,9%
46	Groothandel en handelsbemiddeling, m.u.v. motorvoertuigen en -fietsen	189.121	36,8%
471	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels	106.654	20,7%
477	Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels	74.564	14,5%
45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie v motorvoertuigen en motorfietsen	58.230	11,3%
464	Groothandel in andere consumentenartikelen	49.544	9,6%
467	Overige gespecialiseerde groothandel	43.650	8,5%
466	Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren	42.256	8,2%
475	Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels	36.606	7,1%
463	Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen	34.941	6,8%
451	Handel in auto's	31.353	6,1%
472	Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels	24.564	4,8%
452	Onderhoud en reparatie van motorvoertuigen	14.933	2,9%
465	Groothandel in informatie- en communicatieapparatuur	11.044	2,1%
453	Handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen	11.024	2,1%
476	Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels	10.907	2,1%
473	Detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels	4.885	0,9%
474	Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels	4.131	0,8%
461	Handelsbemiddeling	3.495	0,7%
479	Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel	3.395	0,7%
462	Groothandel in landbouwproducten en levende dieren	3.192	0,6%
478	Markt- en straathandel	1.409	0,3%
469	Niet-gespecialiseerde groothandel	999	0,2%
454	Handel in en onderhoud en reparatie v motorfietsen en delen en toebehoren	920	0,2%
Totaal	Distributie	514.466	100,0%

Nace 5		2022	Aandeel 2022
477	Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels	74.564	100,0%
47716	Detailhandel in dames-, heren-, baby- en kinderboven- en onderkleding en kledingaccessoires in gespecialiseerde winkels (algemeen assortiment)	21.576	28,9%
47730	Apotheken	14.281	19,2%
47750	Detailhandel in cosmetica en toiletartikelen in gespecialiseerde winkels	4.901	6,6%
47721	Detailhandel in schoeisel in gespecialiseerde winkels	4.702	6,3%
47761	Detailhandel in bloemen, planten, zaden en kunstmeststoffen in gespecialiseerde winkels	4.518	6,1%
47711	Detailhandel in damensbovenkleding in gespecialiseerde winkels	3.643	4,9%
47782	Detailhandel in fotografische en optische artikelen en in precisieinstrumenten in gespecialiseerde winkels	3.121	4,2%
47740	Detailhandel in medische en orthopedische artikelen in gespecialiseerde winkels	2.466	3,3%
47770	Detailhandel in uurwerken en sieraden in gespecialiseerde winkels	1.839	2,5%
47762	Detailhandel in huisdieren, voedsel voor huisdieren en benodigdheden daarvoor in gespecialiseerde winkels	1.803	2,4%
47785	Detailhandel in fietsen in gespecialiseerde winkels	1.764	2,4%
47789	Overige detailhandel in nieuwe artikelen in gespecialiseerde winkels	1.342	1,8%
47781	Detailhandel in vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen in gespecialiseerde winkels, m.u.v. motorbrandstoffen	1.148	1,5%
47714	Detailhandel in onderkleding, lingerie en strand- en badkleding in gespecialiseerde winkels	1.137	1,5%
47712	Detailhandel in herenbovenkleding in gespecialiseerde winkels	1.101	1,5%
47788	Detailhandel in babyartikelen (algemeen assortiment)	864	1,2%
47792	Detailhandel in tweedehandskleding in winkels	772	1,0%
47713	Detailhandel in baby- en kinderbovenkleding in gespecialiseerde winkels	739	1,0%
47784	Detailhandel in drogisterijartikelen en onderhoudsproducten in gespecialiseerde winkels	615	0,8%
47793	Detailhandel in andere tweedehandsgoederen in winkels, m.u.v. tweedehandskleding	559	0,7%
47722	Detailhandel in lederwaren en reisartikelen in gespecialiseerde winkels	505	0,7%
47786	Detailhandel in souvenirs en religieuze artikelen in gespecialiseerde winkels	436	0,6%
47791	Detailhandel in antiquiteiten in winkels	276	0,4%
47715	Detailhandel in kledingaccessoires in gespecialiseerde winkels	218	0,3%
47787	Detailhandel in nieuwe kunstvoorwerpen in gespecialiseerde winkels	187	0,3%
47783	Detailhandel in wapens en munitie in gespecialiseerde winkels	51	0,1%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

1.4 Omvang van de vestigingseenheden

Volgens het concept van de gedecentraliseerde statistieken van de RSZ bestond de distributiesector op 30 juni 2022 uit 69.766 vestigingseenheden. Daarvan hadden er 58.232 minder dan 10 werknemers in dienst. Hiermee vertegenwoordigen ze 83,5% van het totale aantal vestigingseenheden in de sector. Deze zijn goed voor 33,2% van de werknemers, zelfstandigen niet meegerekend. In Brussel maken deze vestigingen 87,7% van alle vestigingseenheden in de distributiesector uit, terwijl ze maar 33,4% van de werknemers tewerkstellen. In Wallonië en Vlaanderen stellen respectievelijk 84,5% en 82,2% van de vestigingseenheden met minder dan 10 werknemers 38,9% en 30,7% van de werknemers te werk.

Er waren 11.136 middelgrote vestigingseenheden of 16%, d.w.z. de vestigingseenheden met 10 tot 99 werknemers. Zij verschaften werk aan 49,5% van de werknemers. Slechts 0,6% (398 vestigingseenheden) van de vestigingseenheden telde meer dan 100 personen, maar toch verschaften ze werk aan 17,4% van de werknemers. Opvallend is dat de grote vestigingseenheden in Brussel werk verschaften aan maar liefst 24,4% van de werknemers, tegenover 10,5% in Wallonië en 19% in Vlaanderen.

De vestigingseenheden in de distributiesector zijn voor 59,2% in Vlaanderen gelegen, tegenover 29,9% in Wallonië en 10,9% in Brussel. Er zijn gemiddeld 7,9 werknemers per vestigingseenheid in Vlaanderen, tegenover 6,5 in Wallonië en 7 in Brussel. Het Belgisch gemiddelde voor de distributiesector komt zo uit op 7,4 werknemers.

Tabel 1-11: Distributiesector naar omvang van de vestigingseenheden op 30 juni 2022

Omvang van de vestigingseenheid	Aantal vestigingseenheden				Aantal vestigingseenheden in % van het totaal			
	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
<5	45.244	26.240	13.554	5.450	64,9%	63,5%	65,0%	71,4%
5 tot 9	12.988	7.684	4.057	1.247	18,6%	18,6%	19,5%	16,3%
10 tot 19	6.742	4.264	1.996	482	9,7%	10,3%	9,6%	6,3%
20 tot 49	3.507	2.255	965	287	5,0%	5,5%	4,6%	3,8%
50 tot 99	887	579	199	109	1,3%	1,4%	1,0%	1,4%
100 tot 199	251	175	42	34	0,4%	0,4%	0,2%	0,4%
199 tot 500	126	79	24	23	0,2%	0,2%	0,1%	0,3%
500 tot 1000	17	13	2	2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
> 1000	4	4	0	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	69.766	41.293	20.839	7.634	100,0%	100,0%	100%	100,0%
Procent	100,0%	59,2%	29,9%	10,9%				
Gemiddelde omvang per ondern.	7,4	7,9	6,5	7,0				

Omvang van de vestigingseenheid	Aantal loontrekkers				Aantal loontrekkers in % van het totaal			
	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
<5	86.788	50.556	26.303	9.929	16,9%	15,5%	19,5%	18,5%
5 tot 9	83.881	49.565	26.307	8.009	16,3%	15,2%	19,5%	14,9%
10 tot 19	90.104	57.220	26.439	6.445	17,5%	17,6%	19,6%	12,0%
20 tot 49	104.730	67.453	28.611	8.666	20,4%	20,7%	21,2%	16,2%
50 tot 99	59.656	38.837	13.313	7.506	11,6%	11,9%	9,8%	14,0%
100 tot 199	34.510	24.019	5.795	4.696	6,7%	7,4%	4,3%	8,8%
199 tot 500	36.083	22.568	6.766	6.749	7,0%	6,9%	5,0%	12,6%
500 tot 1000	12.987	9.678	1.664	1.645	2,5%	3,0%	1,2%	3,1%
> 1000	5.727	5.727	0	0	1,1%	1,8%	0,0%	0,0%
Totaal	514.466	325.623	135.198	53.645	100,0%	100,0%	100%	100,0%
Procent	100,0%	63,3%	26,3%	10,4%				

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

De onderstaande tabel geeft ons een beeld van het aantal vestigingseenheden en van hun omvang voor elke subsector van de distributie. De detailhandel bezit met 61,2% de meerderheid van de vestigingseenheden in de distributiesector. Deze subsector kent een groter aandeel (86,4%) kleine vestigingseenheden – met minder dan 10 werknemers –, tegenover een aandeel van 82,4% voor de distributie van voertuigen en van 77,3% voor de groothandel.

Tabel 1-12: Subsectoren van de distributie volgens de omvang van de vestigingseenheden op 30 juni 2022

Omvang van de vestigingseenheid	Aantal vestigingseenheden				Aantal vestigingseenheden in % van het totaal			
	NACE 45	NACE 46	NACE 47	Totaal	NACE 45	NACE 46	NACE 47	Totaal
<5	5.299	11.247	28.698	45.244	64,4%	59,6%	67,3%	64,9%
5 tot 9	1.480	3.351	8.157	12.988	18,0%	17,7%	19,1%	18,6%
10 tot 19	813	2.205	3.724	6.742	9,9%	11,7%	8,7%	9,7%
20 tot 49	523	1.461	1.523	3.507	6,4%	7,7%	3,6%	5,0%
50 tot 99	71	384	432	887	0,9%	2,0%	1,0%	1,3%
100 tot 199	25	153	73	251	0,3%	0,8%	0,2%	0,4%
199 tot 500	11	72	43	126	0,1%	0,4%	0,1%	0,2%
500 tot 1000	1	7	9	17	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
> 1000	0	0	4	4	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	8.223	18.880	42.663	69.766	100,0%	100,0%	100%	100,0%
Procent	11,8%	27,1%	61,2%	100,0%				
Gemiddelde omvang per ondern.	7,08	10,02	6,26	7,37				

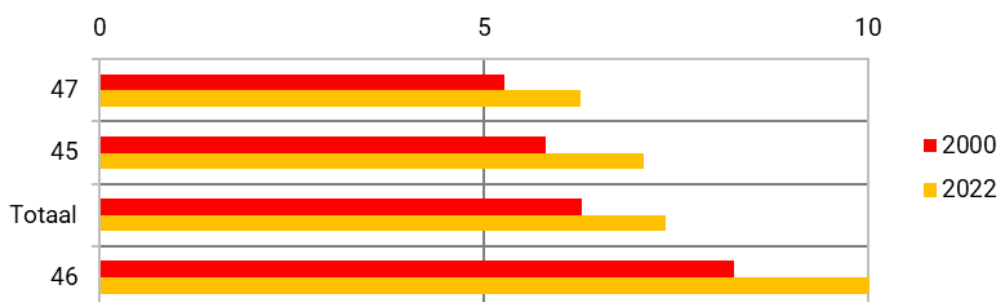
Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

De onderstaande grafiek toont in stijgende volgorde de gemiddelde omvang van de vestigingseenheden per subsector van juni 2000 tot juni 2022. Terwijl de werkgelegenheid in de distributiesector is gestegen sinds 2000, nam ook de omvang van de vestigingseenheden van de distributiesector toe van 6,3 werknemers in 2000 tot 7,4 in 2022. De groothandel (NACE 46) stelt de meeste werknemers per vestigingseenheid te werk, gemiddeld 10 werknemers per vestigingseenheid in 2022. In de detailhandel (NACE 47) zijn de minste werknemers tewerkgesteld, gemiddeld 6,3.

Ondanks het feit dat de vestigingseenheden het kleinst zijn in de detailhandel, stelden vestigingen in "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" gemiddeld de meeste werknemers te werk (15,4 in 2022). Daarna volgen "groothandel in informatie- en communicatieapparatuur (46.5)" met gemiddeld 12,9 werknemers en "groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen (46.3)", waar gemiddeld 12,4 personen werken. De "handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen (45.3)" is de vierde grootste met gemiddeld 11,7 werknemers. "Markt- en straathandel (47.8)" heeft de kleinste vestigingen, met gemiddeld 2,6 werknemers in 2022, gevolgd door "handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren (45.4)" met 3,2 werknemers, "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)" en "Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels (47.2)", waar in 2022 gemiddeld 4 werknemers tewerkgesteld waren.

Grafiek 1-3: Gemiddelde omvang van een vestigingseenheid in de distributiesector volgens het aantal werknemers (op 30 juni)

	2000	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022
47	5,27	6,13	6,10	6,15	6,18	6,17	6,23	6,26
45	5,81	7,06	7,00	7,12	7,20	7,26	7,09	7,08
Totaal	6,28	7,19	7,20	7,22	7,29	7,31	7,33	7,37
46	8,27	9,37	9,50	9,59	9,74	9,85	9,88	10,02

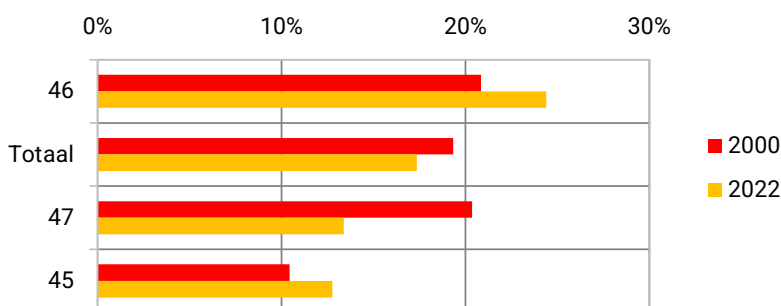
Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

Het aandeel van grote vestigingseenheden (meer dan 100 werknemers) in de werkgelegenheid is licht afgenomen in de totale distributiesector, van 19,3% in 2000 tot 17,4% in 2022. De afname van het aandeel van de grote vestigingen in de werkgelegenheid is geen algemeen verschijnsel. In de groothandel (NACE 46) nam dit aandeel namelijk toe van 20,8% in 2000 tot 24,4% in 2022. Deze toename is evenwel geen constante aangezien in de jaren 2014, 2015, 2019 en 2021 een afname van het aandeel van de werkgelegenheid merkbaar is in de groothandel. In de detailhandel (NACE 47) zien we een afname van 20,4% in 2000 naar 13,4% in 2022. Voor 2022 kunnen we evenwel een toename van het aandeel in de werkgelegenheid vaststellen voor alle grote vestigingen in alle subsectoren.

In de "handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen (45.3)" is het aandeel van de grote vestigingen in de werkgelegenheid het hoogst: de vestigingseenheden met meer dan 100 werknemers vertegenwoordigen in 2022 36,5% van de werkgelegenheid. Daarna volgen de "groothandel in informatie- en communicatieapparatuur (46.5)" (35%), de "groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen (46.3)" (29,5%). In de "handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren (45.4)", de "groothandel in landbouwproducten en levende dieren (46.2)", de "niet-gespecialiseerde groothandel (46.9)", de "detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels (47.2)", de "detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels (47.3)" en de "markt- en straathandel (47.8)" telt geen enkele vestigingseenheid meer dan 100 werknemers.

Grafiek 1-4: Aandeel van de vestigingseenheden met meer dan 100 werknemers in de totale werkgelegenheid

	2000	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022
46	20,8%	23,2%	23,6%	24,4%	24,0%	24,5%	24,1%	24,4%
Totaal	19,3%	18,0%	17,2%	17,9%	17,6%	17,5%	17,0%	17,4%
47	20,4%	15,6%	13,9%	14,4%	14,0%	13,4%	13,2%	13,4%
45	10,4%	10,6%	10,7%	12,5%	12,9%	12,5%	11,6%	12,8%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

Op basis van de gecentraliseerde statistieken van de RSZ blijkt dat er op 30 juni 2023 50.625 ondernemingen (juridische entiteiten) actief waren in de distributiesector. Er zijn relatief meer ondernemingen met meer dan 100 werknemers dan vestigingen met meer dan 100 werknemers. Wat vooral opvalt is dat deze grote ondernemingen werk verschaffen aan 39% van de werknemers, terwijl dit bij de grote vestigingen slechts 17,4% bedraagt.

Tabel 1-13: Distributiesector naar omvang van de juridische entiteiten op 30 juni 2023

Omvang van de onderneming	Aantal ondernemingen	Ondernemingen in % van het totaal	Aantal loontrekkers	Loontrekkers in % van het totaal
<5	33.537	66,2%	62.037	12,1%
5 tot 9	8.327	16,4%	54.231	10,6%
10 tot 19	4.715	9,3%	63.405	12,4%
20 tot 49	2.967	5,9%	89.542	17,5%
50 tot 99	631	1,2%	42.713	8,4%
100 tot 199	218	0,4%	30.776	6,0%
199 tot 500	158	0,3%	47.199	9,2%
500 tot 1000	40	0,1%	28.695	5,6%
> 1000	32	0,1%	92.492	18,1%
Totaal	50.625	100,0%	511.090	100,0%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

2 Typologie van de werknemer in de Belgische distributiesector

2.1 Statuut en geslacht

In juni 2022 was 46,1% van de werknemers in de totale distributiesector vrouw, voornamelijk omdat er in de detailhandel (NACE 47) veel vrouwen (61,4%) tewerkgesteld zijn. Dit is proportioneel veel meer dan in de andere subsectoren. Bij de bedienden in de detailhandel is 66,8% vrouw, tegenover respectievelijk 40,9% en 29,6% in de groothandel (NACE 46) en distributie van motorvoertuigen (NACE 45). Bij de arbeiders in de detailhandel is 27,1% vrouw tegen respectievelijk 13,9% en 4,6% in de groothandel NACE 46) en distributie van motorvoertuigen (NACE 45). De distributie van motorvoertuigen (NACE 45) is een zeer mannelijke subsector, met slechts 16,5% vrouwen.

De grote meerderheid van de werknemers in de totale distributiesector is bediende (77%). In de detailhandel is 86,6% van alle werknemers bediende, terwijl de bedienden in de distributie van motorvoertuigen met 47,8% in de minderheid zijn, voornamelijk omwille van het lager aandeel mannelijke bedienden (40,4% van de mannen). Voornamelijk vrouwen zijn als bediende tewerkgesteld: in alle drie de subsectoren is meer dan 80% van de tewerkgestelde vrouwen bediende.

Tabel 2-1: De werknemers in de distributiesector naar statuut en geslacht in 2022

	België			Vlaanderen			Wallonië			Brussel		
	Arbeiders	Bedienden	Totaal	Arbeiders	Bedienden	Totaal	Arbeiders	Bedienden	Totaal	Arbeiders	Bedienden	Totaal
Distributie												
Vrouwen	15,5%	55,2%	46,1%	17,0%	54,8%	45,5%	12,1%	58,0%	47,1%	13,8%	51,4%	46,8%
Mannen	84,5%	44,8%	53,9%	83,0%	45,2%	54,5%	87,9%	42,0%	52,9%	86,2%	48,6%	53,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
45: Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen												
Vrouwen	4,6%	29,6%	16,5%	5,3%	30,7%	17,8%	3,5%	26,8%	13,1%	2,3%	29,5%	19,3%
Mannen	95,4%	70,4%	83,5%	94,7%	69,3%	82,2%	96,5%	73,2%	86,9%	97,7%	70,5%	80,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
46: Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen												
Vrouwen	13,9%	40,9%	33,5%	15,1%	40,2%	33,3%	10,9%	41,8%	30,7%	10,0%	43,8%	39,4%
Mannen	86,1%	59,1%	66,5%	84,9%	59,8%	66,7%	89,1%	58,2%	69,3%	90,0%	56,2%	60,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
47: Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen												
Vrouwen	27,1%	66,8%	61,4%	29,4%	69,4%	63,3%	22,6%	65,6%	60,6%	23,4%	57,7%	54,7%
Mannen	72,9%	33,2%	38,6%	70,6%	30,6%	36,7%	77,4%	34,4%	39,4%	76,6%	42,3%	45,3%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Distributie												
Vrouwen	7,7%	92,3%	100,0%	9,1%	90,9%	100,0%	6,1%	93,9%	100,0%	3,6%	96,4%	100,0%
Mannen	36,0%	64,0%	100,0%	37,3%	62,7%	100,0%	39,3%	60,7%	100,0%	19,8%	80,2%	100,0%
Totaal	23,0%	77,0%	100,0%	24,5%	75,5%	100,0%	23,7%	76,3%	100,0%	12,2%	87,8%	100,0%
45: Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen												
Vrouwen	14,4%	85,6%	100,0%	15,1%	84,9%	100,0%	15,7%	84,3%	100,0%	4,5%	95,5%	100,0%
Mannen	59,6%	40,4%	100,0%	58,3%	41,7%	100,0%	65,1%	34,9%	100,0%	45,3%	54,7%	100,0%
Totaal	52,2%	47,8%	100,0%	50,6%	49,4%	100,0%	58,7%	41,3%	100,0%	37,4%	62,6%	100,0%
46: Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen												
Vrouwen	11,4%	88,6%	100,0%	12,5%	87,5%	100,0%	12,7%	87,3%	100,0%	3,3%	96,7%	100,0%
Mannen	35,6%	64,4%	100,0%	35,0%	65,0%	100,0%	46,1%	53,9%	100,0%	19,3%	80,7%	100,0%
Totaal	27,5%	72,5%	100,0%	27,5%	72,5%	100,0%	35,8%	64,2%	100,0%	13,0%	87,0%	100,0%
47: Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen												
Vrouwen	5,9%	94,1%	100,0%	7,1%	92,9%	100,0%	4,3%	95,7%	100,0%	3,7%	96,3%	100,0%
Mannen	25,4%	74,6%	100,0%	29,5%	70,5%	100,0%	22,9%	77,1%	100,0%	14,7%	85,3%	100,0%
Totaal	13,4%	86,6%	100,0%	15,3%	84,7%	100,0%	11,7%	88,3%	100,0%	8,7%	91,3%	100,0%

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

De werknemers in de distributiesector zijn verspreid over een groot aantal verschillende paritaire comités, maar we vinden ze vooral terug in de paritaire comités 200², 201, 202, 311 en 119 met respectievelijk 26,5%, 17,1%, 11,9%, 10,0% en 7% van de werkgelegenheid in 2022. Samen zijn deze paritaire comités goed voor 72,5% van de werkgelegenheid van de sector.

² Op 1 april 2015 hield PC 218 op te bestaan. Op die dag werden de leden van het vernieuwde PC 200 (Aanvullend PC voor de bedienden) benoemd. PC 200 heeft via een bijzondere cao alle bestaande cao's van PC 218 overgenomen op de dag van de eerste samenkomst van PC 200 om zo de continuïteit te verzekeren.

Tabel 2-2: De werknemers van de distributiesector naar paritair comité in 2022

PC's	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
100	1,4%	1,5%	1,3%	1,3%
109	0,3%	0,4%	0,2%	0,2%
111	0,2%	0,3%	0,2%	0,1%
112	4,6%	4,4%	6,2%	1,9%
116	0,6%	0,8%	0,6%	0,1%
117	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
118	0,5%	0,5%	0,6%	0,5%
119	7,0%	7,5%	6,6%	4,9%
124	1,0%	1,1%	1,0%	0,2%
125	0,3%	0,4%	0,3%	0,2%
126	0,6%	0,7%	0,5%	0,2%
127	0,2%	0,2%	0,4%	0,0%
140	0,3%	0,2%	0,6%	0,1%
142	0,3%	0,3%	0,3%	0,1%
143	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
145	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
149	4,6%	5,3%	4,0%	1,5%
200	26,5%	30,2%	18,0%	25,4%
201	17,2%	15,2%	21,7%	18,6%
202	11,9%	11,5%	13,9%	9,3%
207	3,4%	3,5%	2,2%	5,7%
209	0,4%	0,5%	0,2%	0,4%
210	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
211	0,3%	0,2%	0,1%	1,6%
215	0,6%	0,7%	0,2%	0,9%
220	0,6%	0,5%	0,3%	2,0%
226	0,6%	0,8%	0,3%	0,4%
302	0,3%	0,3%	0,3%	0,4%
311	10,0%	8,5%	11,6%	15,3%
312	1,8%	0,9%	3,0%	4,2%
313	2,7%	2,0%	4,3%	3,3%
314	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
321	0,5%	0,5%	0,4%	0,3%
324	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
329	0,1%	0,0%	0,1%	0,5%
330	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%
337	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
340	0,2%	0,3%	0,1%	0,0%
999	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Noot: PC 218 werd op 31/03/2015 vervangen door PC 200.

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistieken van de RSZ

Tabel 2-3: Paritaire comités waartoe werknemers in de sector verbonden zijn

Paritaire comités	
100	Aanvullend Paritair Comité voor de werklieden
112	Paritair Comité voor het garagebedrijf
119	Paritair Comité voor de handel in voedingswaren
149	Paritair Comité voor de sectoren die aan de metaal-, machine- en elektrische bouw verwant zijn
200	Aanvullend Paritair Comité voor de Bedienden
201	Paritair comité voor de zelfstandige kleinhandel
202	Paritair Comité voor de bedienden uit de kleinhandel in de voedingswaren
207	Paritair Comité voor de bedienden uit de scheikundige nijverheid
311	Paritair Comité voor de grote kleinhandelszaken
312	Paritair Comité voor de warenhuizen
313	Paritair Comité voor de apotheken en tarificatiediensten

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde werkgelegenheidsstatistiek van de RSZ

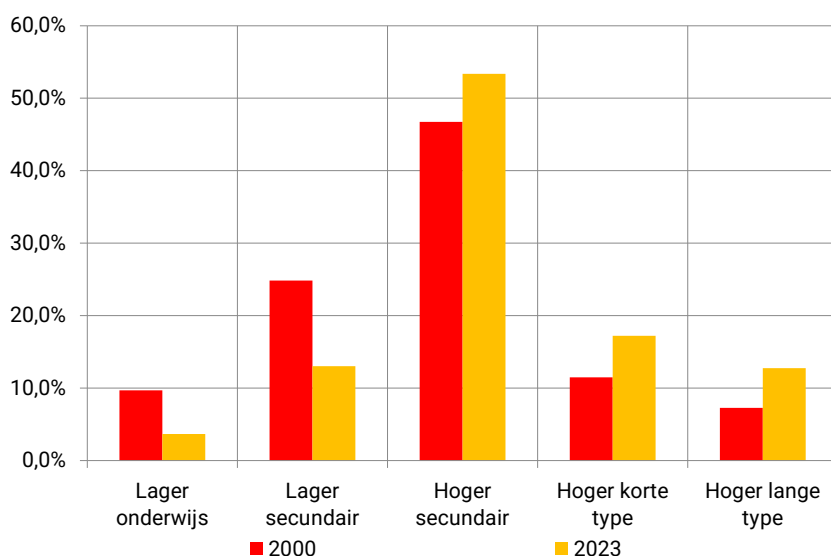
2.2 Opleidingsniveau

Volgens de recentste enquête naar de arbeidskrachten³ van 2023 is 16,7% van de werknemers in de distributiesector kortgeschoold, waarvan 3,7% een diploma lager onderwijs heeft en 13% een diploma lager secundair onderwijs. De meerderheid (53,4%) van de werknemers is middengeschoold, wat wil zeggen dat ze een diploma hoger secundair onderwijs hebben behaald.

Het hogeschoold personeel is goed voor 30%. Hiervan heeft 17,2% een diploma hoger onderwijs van het korte type en 12,7% een diploma hoger onderwijs van het lange type.

In de periode 2000 - 2023 kromp het aandeel kortgeschoolde werknemers (lager onderwijs of lager secundair onderwijs) sterk in ten gunste van zowel de midden- als hogeschoolden. Deze trend is in alle drie de subsectoren zichtbaar.

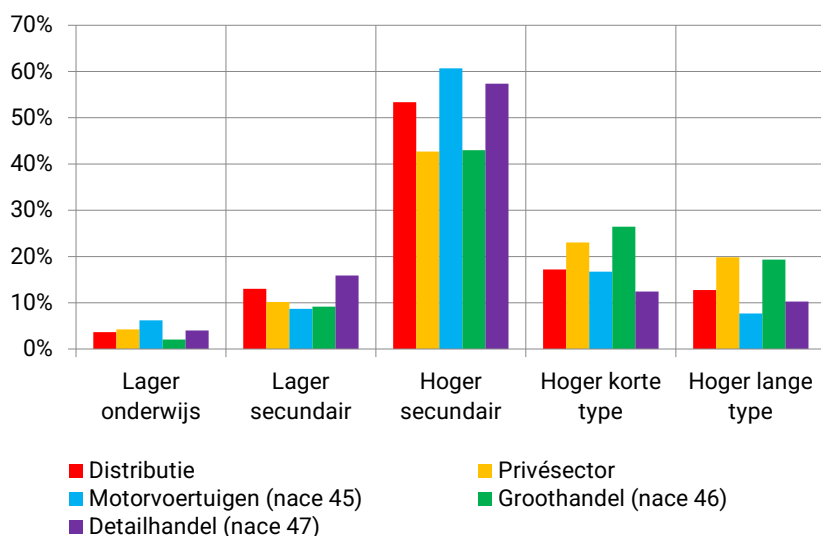
³ De steekproefenquête naar de arbeidskrachten (EAK) in België is een sociaaleconomische enquête bij de huishoudens met als populatie de leden van privé-huishoudens van 15 jaar en ouder. Zij worden opgedeeld in drie groepen (namelijk tewerkgestelde personen, werklozen, en niet-actieve personen). Deze enquête maakt deel uit van de EG-steekproefenquête die door de statistische dienst van de Europese Gemeenschappen EUROSTAT in samenwerking met de nationale instituten voor de statistiek worden gecoördineerd en onder verantwoordelijkheid van deze laatste worden uitgevoerd. Bedoeling is informatie te vergaren die op Europees vlak vergelijkbaar is en daarnaast gegevens te verzamelen en te verspreiden die anders niet verkregen kunnen worden (mobiliteit van de werknemers, motivatie voor deeltijds werken, opleidingsniveau van de bevolking ...).

Grafiek 2-1: Opleidingsniveau in de distributiesector (NACE 45,46 en 47) in 2000 en 2023

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Ondanks de daling van het aantal kortgeschoolden blijft er een duidelijk verschil bestaan tussen het kwalificatiepeil van de distributiesector en de hele privésector. De distributiesector en zijn subsectoren, m.u.v. de groothandel, stellen relatief veel middengeschoolden te werk. Verder is het duidelijk dat de privésector proportioneel meer hooggeschoolden tewerkstelt dan de distributiesector. Echter, als we kijken per subsector blijkt het opleidingsniveau in de groothandel (NACE 46) hoger dan in de hele privésector en duidelijk hoger dan in de andere subsectoren. In 2023 was het aandeel hooggeschoolden in de groothandel 45,8%, tegenover slechts 22,7% in de detailhandel (NACE 47) en 24,4% in de distributie van motorvoertuigen (NACE 45). Het aandeel kortgeschoolden is in de detailhandel 19,9%, tegenover slechts 14,9% in de distributie van motorvoertuigen en 11,2% in de groothandel.

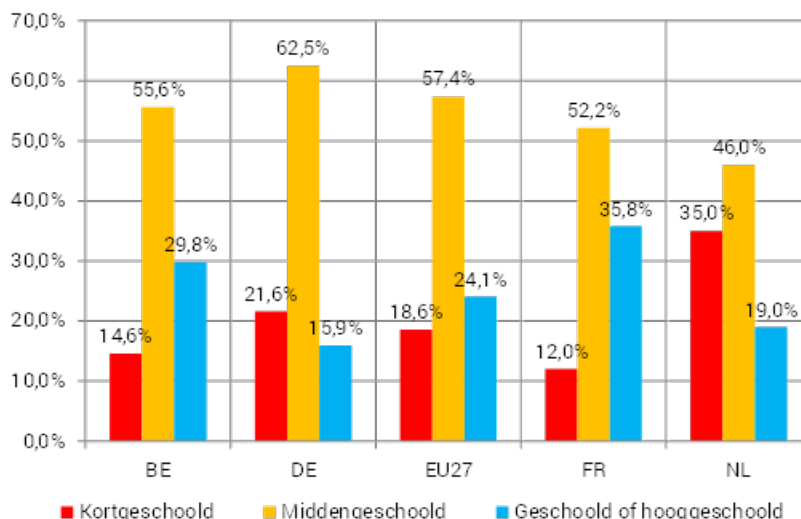
Grafiek 2-2: Opleidingsniveau in de distributiesector en het Belgische bedrijfsleven in 2023

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Om het opleidingsniveau van de werknemers in de Belgische distributiesector te vergelijken met dat in de distributiesectoren van de buurlanden en van de Europese Unie, werden drie grote groepen onderscheiden: kortgeschoolde (lager en lager secundair onderwijs), middengeschoolden (hoger secundair) en geschoolden en hooggeschoolden (hoger onderwijs korte en lange type).

Uit onderstaande grafiek blijkt dat de Belgische distributiesector relatief veel hooggeschoolden tewerkstelt. De Belgische distributiesector kent immers een aandeel van 29,8% geschoold en hooggeschoold personeel, tegenover een Europees gemiddelde van 24,1%. Het aandeel is wel iets lager dan in Frankrijk (35,8%).

Het aandeel kortgeschoolde werknemers in de Belgische distributiesector (14,6%) ligt onder het Europees gemiddelde (18,6%), maar nog wel boven Frankrijk (12%). Het is beduidend lager dan in Nederland (35%) en ligt ook onder het gemiddelde van Duitsland (21,6%). Dat er weinig jobs voor kortgeschoolden aanwezig zijn in België, zien we hier ook weerspiegeld in de distributiesector. Het aandeel middengeschoolden in de Belgische distributiesector situeert zich met 55,6% iets onder het Europese gemiddelde en het aandeel hooggeschoolden (29,8%) boven het Europees gemiddelde. De Duitse distributiesector onderscheidt zich door haar hoog percentage middengeschoolden (62,5%), al is het verschil met de buurlanden wel kleiner ten opzichte van de vorige enquêtes. Dergelijke verschillen met de Belgische, Franse en Nederlandse concurrenten – die ook waarneembaar zijn in de verwerkende industrie – maken duidelijk dat de Duitse onderwijssystemen andere doelstellingen nastreven en anders werken dan die van de andere landen. In Duitsland worden beroepsopleidingen gevalideerd en erkend. Duitsland.

Grafiek 2-3: Kwalificatiepeil in de Europese distributiesectoren in 2023

Noot: Gelieve rekening te houden met de lage betrouwbaarheid van de gegevens. De betrouwbaarheid van een belangrijk gedeelte van de cijferdata was ontoereikend met als gevolg dat deze data uit de analyse werden verwijderd.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

2.3 Leeftijdsstructuur van de werkgelegenheid

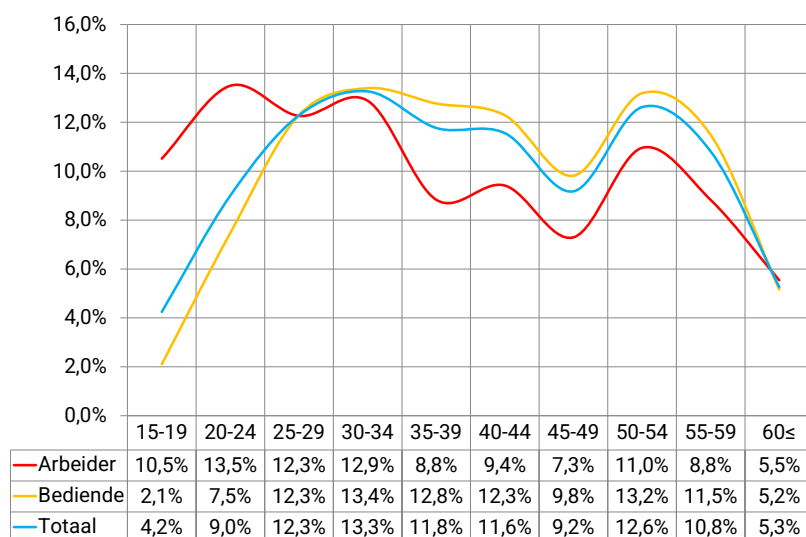
De twee onderstaande grafieken brengen aan het licht dat er slechts kleine verschillen zijn in de leeftijdsstructuur volgens het beroepsstatuut en het geslacht van de werknemers voor de hele distributiesector (NACE 45, 46 en 47). Als we de subsectoren afzonderlijk bekijken, zijn er meer verschillen waarneembaar, en dan voornamelijk in de groothandel (NACE 46).

Uit onderstaande grafiek blijkt dat de bedienden als gevolg van hun hoger opleidingsniveau iets later op de arbeidsmarkt terecht komen dan de arbeiders. Het aandeel min 25-jarigen is 24% bij de arbeiders en 9,6% bij de bedienden. Aangezien de bedienden later dan de arbeiders toetreden tot de arbeidsmarkt, kunnen we verwachten dat zij de arbeidsmarkt later zullen verlaten. Het is dan ook logisch dat het aandeel 45-plussers bij de bedienden hoger ligt dan bij de arbeiders. Ook het aandeel 25 tot 44-jarigen ligt hoger bij de bedienden.

In de distributie van motorvoertuigen (NACE 45) en de detailhandel (NACE 47) is het leeftijdsverschil tussen arbeiders en bedienden duidelijker dan in de groothandel (NACE 46). Bedienden komen duidelijk veel later op de arbeidsmarkt. Zo is in de handel in motorvoertuigen 19,9% van de bedienden jonger dan 30 jaar tegenover 35,7% van de arbeiders en telt de detailhandel 26,3% -30 jarigen onder de bedienden tegenover een aandeel van 46,7% bij de arbeiders. De bedienden zijn dan weer veel sterker vertegenwoordigd in de categorie 30 tot 50 jaar en bij de 50-plussers. Zij verlaten de distributiesector doorgaans iets later dan de arbeiders. Dit geldt niet voor de groothandel waar de groep van 50-plussers ongeveer even sterk is vertegenwoordigd bij de arbeiders als de bedienden.

Sinds 2017 is het leeftijdsverschil tussen arbeiders en bedienden in de detailhandel toegenomen, terwijl het verschil bij de distributie van motorvoertuigen lichtjes afgenomen is. De detailhandel (NACE 47) is duidelijk de jongste industrie: 46,7% van de arbeiders en 26,3% van de bedienden zijn jonger dan 30 jaar. De twintigers zijn bij de arbeiders de grootste groep, terwijl de 30 tot 50-jarigen bij de bedienden met 45,6% de belangrijkste groep uitmaken.

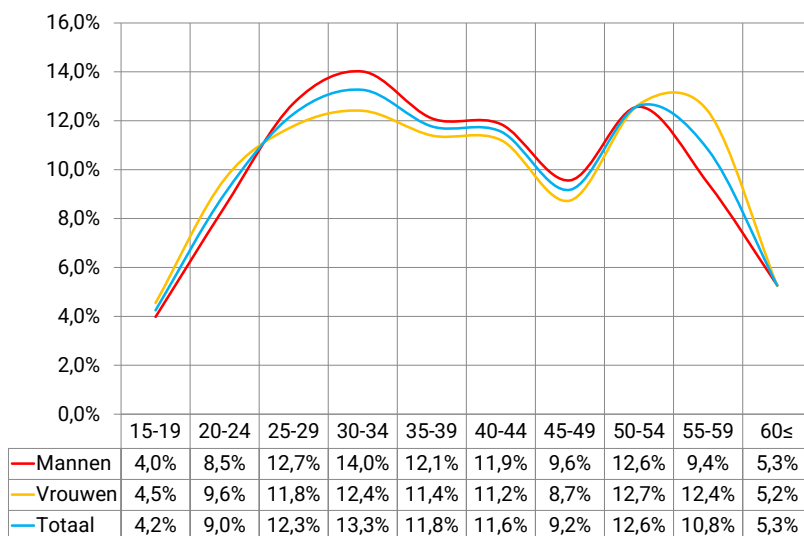
Grafiek 2-4: Leeftijdsstructuur naar beroepsstatuut van de werknemers in de distributiesector in 2023

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

De grafiek hieronder toont dat de leeftijdsstructuur voor mannen en vrouwen vrij gelijkaardig is. Bij de jongere werknemers zijn er weinig verschillen. De mannen zijn iets meer vertegenwoordigd in de categorie 30 tot 50 jaar.

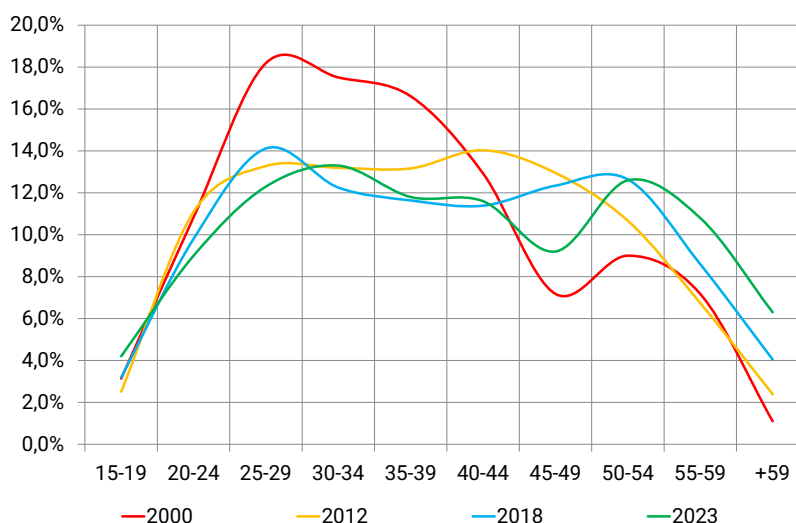
In de distributie van motorvoertuigen (NACE 45) zijn er relatief meer jonge mannen (min 30-jarigen) dan jonge vrouwen tewerkgesteld. Het omgekeerde geldt voor de leeftijdsgroep van 50-plussers. In de groothandel en detailhandel is de leeftijdsstructuur van mannen en vrouwen meer gelijklopend, met in de detailhandel wel een hoger aandeel 35- tot 49-jarige mannen tegenover een hoger aandeel 50 tot 59-jarige vrouwen.

Grafiek 2-5: Leeftijdsstructuur naar geslacht van de werknemers in de distributiesector in 2023

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Een terugblik op de leeftijdsstructuur van de werknemers in de distributiesector gedurende de afgelopen jaren, brengt aan het licht dat de gemiddelde leeftijd duidelijk stijgt. Het aandeel 25 tot 29-jarigen lag in 2000 (18,2%) hoger dan in 2023 (12,3%). Tussen 2012 en 2017 is er opnieuw een lichte toename merkbaar, maar vanaf 2018 zet de dalende trend zich weer verder. Het aandeel 25 tot 39-jarigen was 52,3% in 2000 en nog slechts 37,4% in 2023. Het percentage 45-plussers in de werkgelegenheid is dan weer sterk toegenomen ten opzichte van het jaar 2000, van 24,5% naar 38,9%. De veroudering van de werknemers is enerzijds voor een groot deel te wijten aan de vergrijzing, maar anderzijds ook aan de verhoging van de leeftijds- en loopbaanvoorwaarden voor pensioenen en stelsels zoals het Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage en landingsbanen (cf. 3.7). De wettelijke pensioenleeftijd voor vrouwen werd in 2009 gelijkgetrokken met deze voor mannen, nl. tot 65 jaar. In 2025 en 2030 zal de wettelijke pensioenleeftijd verder worden opgetrokken tot respectievelijk 66 en 67 jaar.

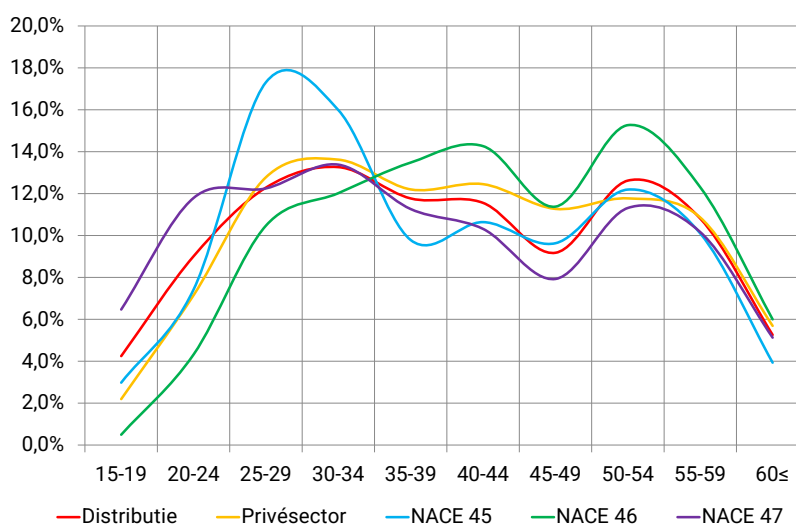
Voor het jaar 2023 stellen we vast dat binnen de groep van werknemers jonger dan 40 jaar de groep van 30 tot 34-jarigen het grootste aandeel uitmaakt met 13,3%. Bij de werknemers ouder dan 40 jaar is de groep 50 tot 54-jarigen met 12,6% het grootst en gevolgd door de 40 tot 44-jarigen met 11,6%.

Grafiek 2-6: Ontwikkeling van de leeftijdsstructuur in de distributiesector

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Ondanks de veroudering van de werknemers in de distributiesector, loopt de leeftijdsstructuur nog niet gelijk met die van de economie in haar geheel. Voornamelijk in de detailhandel (30,5%) en in mindere mate in de distributie van motorvoertuigen (27,7%) zijn meer min 30-jarigen tewerkgesteld dan in de hele privésector (22,1%). Het aandeel 40-plussers en 50-plussers ligt dan weer hoger in de privésector. De groothandel heeft met 60% veertigplussers een gemiddeld ouder personeelsbestand dan in de andere subsectoren van de distributie, alsook dan de hele privésector.

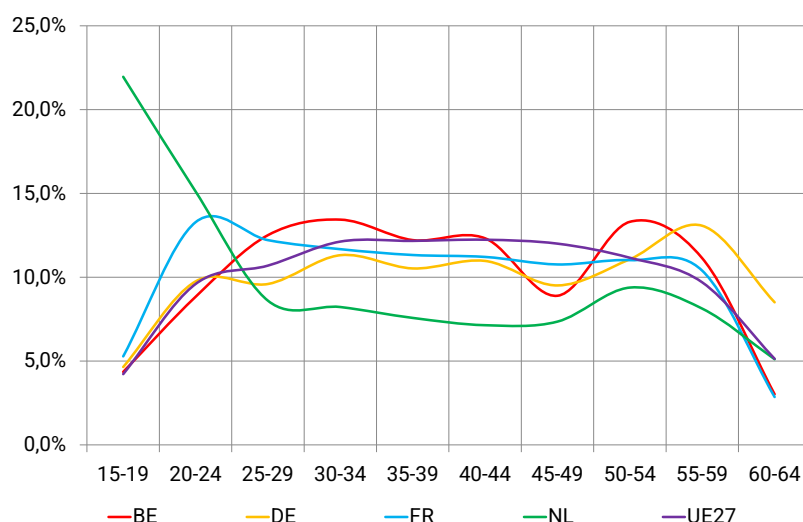
Grafiek 2-7: Vergelijking van de leeftijdsstructuur in 2023

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

De leeftijdsstructuur van de distributiesector in de EU27 komt, met uitzondering van het lager aandeel 25-34-jarigen, vrij goed overeen met dat van België tot de leeftijd van 44 jaar. De leeftijdsgroep 45-49 jaar in de Belgische distributiesector is beduidend kleiner in vergelijking met de EU27, maar de gemiddeld grotere groep 50-59 jarigen in België biedt tegenwicht. Vanaf 60 jaar neemt het Belgisch aandeel een duik naar beneden, zichtbaar onder het EU-gemiddelde. Dit laatste verschijnsel is geen typisch sectoraal fenomeen. Belgen gaan in vergelijking met andere inwoners van rijke landen jong op pensioen.

Wat opvalt in de internationale vergelijking, is dat de Nederlandse distributiesector veel meer tieners en jonge twintigers tewerkstelt dan de buurlanden en de EU27. Het aandeel van de werknemers van 15 tot 19 jaar (22%) ligt in Nederland vijf keer zo hoog als in België (4,4%). Het is voornamelijk in de detailhandel (NACE 47) dat er zo een groot aandeel tieners tewerkgesteld is (32,9%). In de groothandel (NACE 46) is de leeftijdsstructuur in Nederland het meest gelijklopend met de buurlanden. In Duitsland zijn er relatief meer oudere werknemers (voornamelijk 55-plussers) en relatief minder werknemers van 25 tot 44 jaar tewerkgesteld dan in België en de buurlanden, uitgezonderd Nederland. Dit laatste geldt voor alle subsectoren van de distributiesector.

Grafiek 2-8: Leeftijdsstructuur van de werknemers in Europese distributiesectoren in 2023

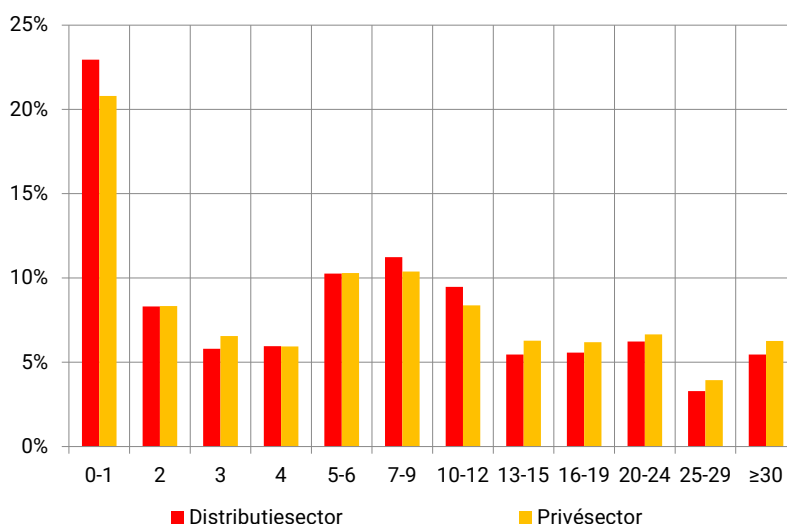
Noot: Gelieve rekening te houden met de lage betrouwbaarheid van de gegevens. De betrouwbaarheid van een belangrijk gedeelte van de cijferdata was ontoereikend met als gevolg dat deze data uit de analyse werden verwijderd.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

2.4 Anciënniteit van de werknemers in de onderneming

De enquête naar de structuur en verdeling van de lonen⁴ toont aan dat 64,5% van de werknemers uit de distributiesector in 2023 minder dan 10 jaar anciënniteit had in de huidige onderneming. In de privésector is dit percentage iets lager, t.w. 62,3%. In de detailhandel (NACE 47) is de anciënniteit het laagst: 67,2% van de werknemers had in 2023 minder dan 10 jaar anciënniteit in de onderneming.

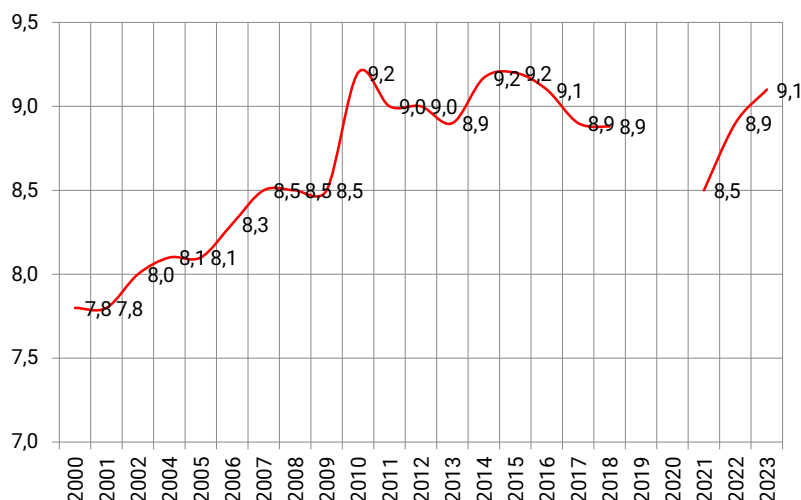
Grafiek 2-9: Percentage werknemers met x jaar anciënniteit in de onderneming in 2023

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquête naar de structuur en verdeling van de lonen (Statistics Belgium – FOD Economie)

De gemiddelde anciënniteit van het personeel in de distributiesector was 9,1 jaar in 2023. Dit is lager dan gemiddeld in de privésector (9,7 jaar). Sinds 2000 is de gemiddelde anciënniteit geleidelijk aan gestegen, maar vanaf 2016 gaat dit licht in dalende lijn. Sinds 202 begint de anciënniteit evenwel opnieuw toe te nemen.

⁴ De enquête naar structuur en verdeling van de lonen wordt jaarlijks uitgevoerd door de Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium. Er wordt gedetailleerde informatie opgevraagd betreffende de werknemers en hun loon- en arbeidsduurgegevens. Werknemers zijn enkel zij die door een arbeidscontract aan de onderneming verbonden zijn (arbeiders, bedienden en kaderleden). Uitzendkrachten, zelfstandigen, ... zijn dus uitgesloten. De ondernemingen zijn lokale eenheden, dit zijn alle vestigingen van een onderneming waar een economische activiteit wordt uitgeoefend, die men geografisch kan identificeren door een adres (dus niet op niveau van de hoofdzetel).

Grafiek 2-10: Ontwikkeling van de gemiddelde anciënniteit binnen eenzelfde onderneming in de distributiesector (in jaren)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquête naar de structuur en verdeling van de lonen
(Statistics Belgium – FOD Economie)

De onderstaande tabel toont dat de gemiddelde anciënniteit in de distributie van motorvoertuigen en groothandel in 2023 ongeveer even hoog was, met in de detailhandel de gemiddeld laagste anciënniteit. Dit kan worden verklaard doordat er gemiddeld meer jongere werknemers zijn tewerkgesteld in de sector (cf. 2-3). De werknemers in de groothandel bezitten met 9,8 jaar de gemiddeld hoogste anciënniteit. Na uitsplitsing naar beroepsstatuut blijkt dat arbeiders in de distributiesector gemiddeld ongeveer twee jaar minder anciënniteit hebben. Zoals bleek uit grafiek 2-9 is de anciënniteit in de distributiesector lager dan gemiddeld in de privésector. Bovendien ligt de anciënniteit ook duidelijk lager dan in de industrie, waar werknemers gemiddeld 11,8 jaar anciënniteit hebben.

Tabel 2-4: Gemiddelde anciënniteit in de distributiesector in 2023

Sector		Gem. anciënniteit	Arbeiders	Bedienden
45	Groot- en detailhandel motorvoertuigen	9,3	9,0	9,7
46	Groothandel	9,8	8,9	10,1
45, 46, 47	Distributie	9,1	7,5	9,6
47	Detailhandel	8,7	5,9	9,4
	Privésector	9,7	8,8	10,2
10 t.e.m. 33	Verwerkende industrie	11,8	11,6	11,9

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquête naar de structuur en verdeling van de lonen
(Statistics Belgium – FOD Economie)

3 Organisatie van het werk in de distributiesector

Iedere sector kent een verschillende organisatie van het werk die inherent is aan wat er in de sector wordt geproduceerd. In wat hierna volgt bekijken we o.a. in welke mate men voor de organisatie van het werk in de distributiesector gebruik maakt van deeltijdarbeid, tijdelijke arbeidsplaatsen, ploeg-, nacht-, weekend- en thuiswerk, brugpensionering, tijdelijke werkloosheid en tijdskrediet.

3.1 Deeltijdarbeid

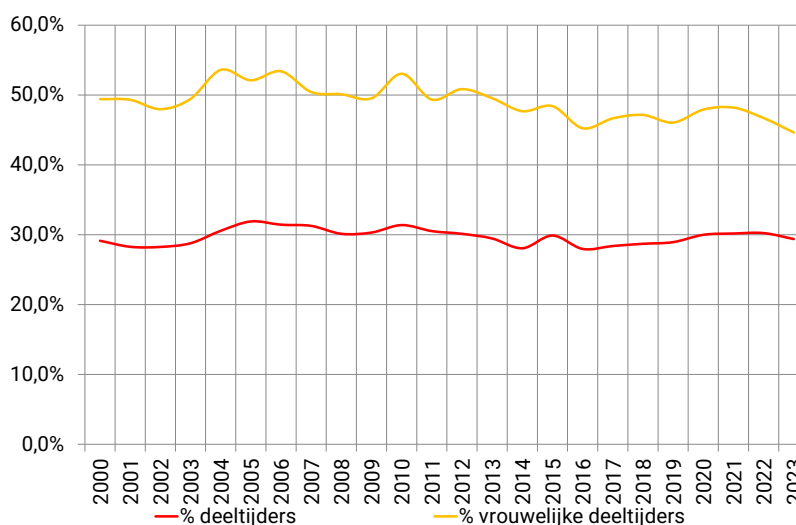
Om de omvang van het deeltijdwerk in te schatten, baseren we ons op de resultaten van de enquêtes naar de arbeidskrachten. Deze steunen op een representatieve steekproef gedurende een bepaalde referentieperiode.

De enquêtes worden in verschillende landen van de Europese Unie gehouden a.d.h.v. een gemeenschappelijke vragenlijst en volgens een geharmoniseerde methodologie. Het voordeel is dus dat de landen van de EU kunnen worden vergeleken, wat niet kan op basis van nationale administratieve bestanden, aangezien deze het resultaat zijn van bijzondere nationale wetgevende, administratieve of regelgevende bepalingen.

Aangezien de enquête naar de arbeidskrachten sinds 2017 grondig is hervormd, zorgt dit voor een breuk in de resultaten. Hierna bespreken we om die reden de periode 2017 tot nu apart van het verleden. Daarnaast is er ook in 2021 een herziening geweest van de vragenlijst en de definities.

De deeltijdarbeid in de distributiesector is in de periodes 2000-2016 niet toegenomen en de schommelingen bleven beperkt. Deeltijdarbeid maakte in 2000 29,1% uit van de totale werkgelegenheid, in 2016 is de deeltijdarbeid in de distributiesector goed voor 28,0%. Er is wel een kleine toename in de periode 2004-2005 en 2009-2010 tot meer dan 31% deeltijdarbeiders en van 2017 tot 2023 tot 29,4%.

In 2023 maakt aldus 29,4% van de werknemers in de distributiesector gebruik van deeltijdarbeid, wat quasi hetzelfde is als in 2012. Ongeveer drie kwart (44,6%) van de vrouwelijke werknemers werkt deeltijds, de laatste jaren neemt dit aandeel af.

Grafiek 3-1: Ontwikkeling van het aandeel van deeltijdarbeid (NACE 45, 46, 47)

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Uit een verdeling naar geslacht en beroepsstatuut blijkt dat vooral vrouwen deeltijds werken. 42,2% van de vrouwelijke bedienden en 60,9% van de arbeidsters werkten in 2023 deeltijds, tegenover slechts 14,3% van de mannelijke bedienden en 19,2% van de arbeiders. Binnen de arbeidersgroep is tussen 2017 en 2023 de stijging van het aantal vrouwelijke deeltijders van 48,8% tot 60,9% opvallend, hoewel dit aantal in 2023 een daling kende ten aanzien van het voorgaande jaar. Het aantal mannelijke deeltijders binnen de arbeidersgroep kalft eerst af van 16,7% tot 14,8% in 2019, om vervolgens te groeien naar 21,1% in 2022. Ook bij de mannelijke arbeiders observeren we in 2023 een afname van de deeltijdarbeid ten opzichte van 2022.

Tabel 3-1: Aandeel van de voltijd- en deeltijdwerknemers in het totale personeelsbestand van de distributiesector (NACE 45, 46, 47)

Voltijds												
		2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arbeiders	Mannen	90,3%	87,9%	86,3%	88,0%	83,3%	85,7%	85,2%	82,9%	79,4%	78,9%	80,8%
	Vrouwen	45,5%	42,9%	40,8%	42,7%	51,2%	43,2%	44,1%	41,9%	37,6%	32,8%	39,1%
	Totaal	79,6%	76,8%	76,0%	77,7%	75,4%	74,6%	75,1%	72,7%	69,2%	68,2%	70,7%
Bedienden	Mannen	93,3%	89,8%	90,1%	88,5%	89,4%	89,4%	87,3%	87,2%	87,3%	86,5%	85,7%
	Vrouwen	51,4%	48,7%	47,9%	52,8%	53,7%	54,4%	55,5%	53,8%	54,2%	56,5%	57,8%
	Totaal	67,1%	64,9%	65,7%	67,4%	70,3%	70,2%	69,6%	69,0%	70,1%	70,3%	70,6%
Totaal	Mannen	91,9%	89,0%	88,5%	88,3%	87,2%	88,1%	86,6%	85,6%	84,4%	83,7%	84,0%
	Vrouwen	50,6%	47,9%	47,0%	51,6%	53,3%	52,8%	53,9%	52,1%	51,8%	53,3%	55,4%
	Totaal	70,9%	68,1%	68,6%	70,1%	71,6%	71,3%	71,1%	70,0%	69,8%	69,8%	70,6%
Deeltijds												
		2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arbeiders	Mannen	9,7%	12,1%	13,7%	12,0%	16,7%	14,3%	14,8%	17,1%	20,6%	21,1%	19,2%
	Vrouwen	54,5%	57,1%	59,2%	57,3%	48,8%	56,8%	55,9%	58,1%	62,4%	67,2%	60,9%
	Totaal	20,4%	23,2%	24,0%	22,3%	24,6%	25,4%	24,9%	27,3%	30,8%	31,8%	29,3%
Bedienden	Mannen	6,7%	10,2%	9,9%	11,5%	10,6%	10,6%	12,7%	12,8%	12,7%	13,5%	14,3%
	Vrouwen	48,6%	51,3%	52,1%	47,2%	46,3%	45,6%	44,5%	46,2%	45,8%	43,5%	42,2%
	Totaal	32,9%	35,1%	34,3%	32,6%	29,7%	29,8%	30,4%	31,0%	29,9%	29,7%	29,4%
Totaal	Mannen	8,1%	11,0%	11,5%	11,7%	12,8%	11,9%	13,4%	14,4%	15,6%	16,3%	16,0%
	Vrouwen	49,4%	52,1%	53,0%	48,4%	46,7%	47,2%	46,1%	47,9%	48,2%	46,7%	44,6%
	Totaal	29,1%	31,9%	31,4%	29,9%	28,4%	28,7%	28,9%	30,0%	30,2%	30,2%	29,4%

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Het aandeel van de deeltijdse arbeid in 2023 is met 29,4% in de distributiesector duidelijk hoger dan het aandeel deeltijdse arbeid in de verwerkende industrie (14,1%). Het hoge percentage vrouwen dat actief is in de distributiesector (46,1% in 2023), en in het bijzonder in de detailhandel (61,4%), is deels het gevolg en deels de oorzaak hiervan.

De verklaring voor het hoge percentage vrouwen die deeltijds actief zijn in de distributiesector ligt mogelijk in een wisselwerking tussen vraag en aanbod. Mogelijk worden vrouwen meer aangetrokken door deeltijdse betrekkingen dan mannen. Flabbi & Moro (2012)⁵ ontwikkelde een empirisch model waarmee ze toonde dat vrouwen gemiddeld een hogere preferentie hebben voor deeltijdswerk en flexibele werkuren. Blau & Kahn (2017)⁶ verduidelijken in hun literatuurstudie dat dit (deels) kan verklaard worden door nog steeds bestaande traditionele normen van de onevenwichtige

⁵ Flabbi, L. & Moro, A. (2012) "The effect of job flexibility on female labor market outcomes: Estimates from a search and bargaining model". Journal of Econometrics, 168(1), 81-95.

⁶ Blau, F. D., & Kahn, M. D. (2017). "The Gender Wage Gap: Extent, Trends, and Explanations." Journal of Economic Literature, 55(3): 789-865.

verdeling van het huishoudelijke werk (al is dit fenomeen wel aan het afnemen). Een empirisch onderzoek door Wiswall & Zafar (2016)⁷ bij studenten toont aan dat mensen bij hun job/carrière keuze rekening houden met de werk faciliteiten en, meer specifiek, dat vrouwen gemiddeld meer geneigd zijn om te kiezen voor een job in sectoren waar deze betrekkingen voor handen zijn. Anderzijds zullen sectoren waar veel vrouwen actief zijn geneigd zijn om meer deeltijdse betrekkingen aan te bieden op vraag hun personeel.

Het hoge aandeel deeltijdse arbeid in de distributiesector, is voornamelijk te wijten aan het zeer hoge aandeel deeltijdarbeid in de detailhandel (NACE 47). Dit aandeel bleef lange tijd vrij stabiel, nam tussen 2019-2021 tijdelijk toe waarna het lichtjes begon te dalen tot 40,9% in 2023. De groothandel (NACE 46) werd al langer gekenmerkt door schommelingen in de deeltijdarbeid, maar kent de laatste jaren een stijgende trend. Tussen 2019 en 2023 steeg het aandeel deeltijders van 12,6% tot 15,1%. Ook de distributie van motorvoertuigen (NACE 45) wordt gekenmerkt door schommelingen van het aandeel deeltijders, met schommelingen tussen 9,4% en 13,4% in de periode 2019-2023.

In 2023 bedroeg het aandeel deeltijdarbeid in de distributie van motorvoertuigen 9,4%, 4 procentpunten lager dan in 2022. In de groothandel nam het aandeel deeltijders tussen 2022 en 2023 toe van 14,5% tot 15,1%. De detailhandel liet een licht daling noteren van 41,8% in 2022 tot 40,9% in 2023. In alle drie de subsectoren zijn het voornamelijk de vrouwen die deeltijds werken, met opnieuw het hoogst aandeel in de detailhandel.

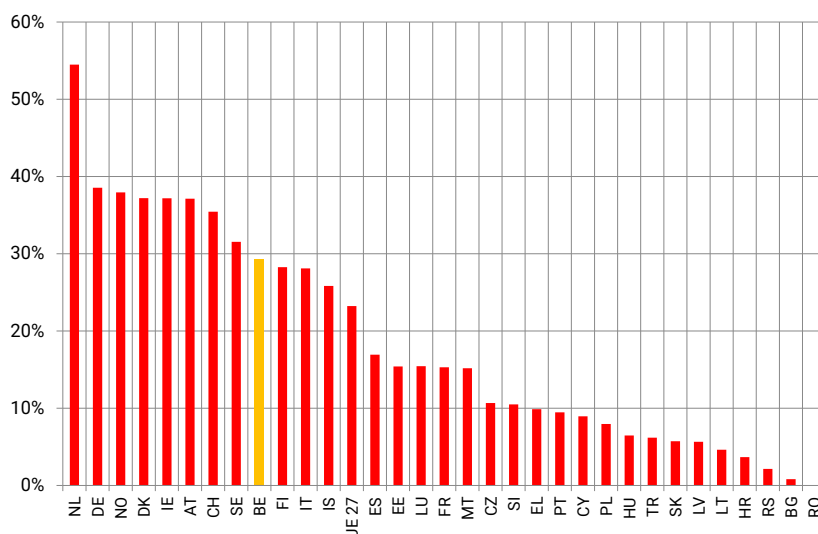
⁷ Wiswall, M., & Zafar, B. (2016). "Preference for the workplace, human capital, and gender" (No. w22173). National Bureau of Economic Research.

Tabel 3-2: Aandeel van de deeltijdwerknemers in het totale personeelsbestand van de subsectoren in de distributiesector in 2023

Sector	Deeltijdse	Procent sector
45: Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen	5.472	9,4%
46: Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen	23.329	15,1%
47: Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen	120.323	40,9%
Totaal distributie (45, 46, 47)	149.124	29,4%

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Met een aandeel van 29,4% deeltijdse werknemers in de distributiesector (NACE 45, 46 en 47) scoort België hoger dan Frankrijk (15,3%). Nederland is met 54,5% de koploper. Dit is niet enkel het geval in de distributiesector, maar ook in andere sectoren zoals de voedingssector. De meeste landen uit Zuid, Midden- en Oost-Europa kennen een deeltijdarbeid (ver) onder de 20%. De belangrijkste uitzonderingen hierop zijn Oostenrijk en Zwitserland, waar de deeltijdarbeid respectievelijk 37,1% en 35,4% bedraagt.

Grafiek 3-2: Aandeel van de deeltijdarbeid in de Europese distributiesector in 2023 (NACE 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

3.2 Aantal arbeidsuren per week

De onderstaande gegevens hebben betrekking op het aantal uren dat een voltijder en een deeltijder gewoonlijk werken per week. Het gaat hier om het gemiddelde aantal uren dat een persoon normaliter in een volledige week (zonder feestdagen) werkt. Hierin zijn alle uren - dus ook de al dan niet betaalde overuren - inbegrepen die een persoon normaal gezien werkt, maar niet de tijd voor de verplaatsing van en naar het werk en evenmin de pauze voor de hoofdmaaltijd (meestal 's middags).

Volgens de enquête naar arbeidskrachten werkte een voltijder in de Belgische distributiesector in 2023 gemiddeld 38,8 uur per week. Het aantal gepresteerde uren per week door een voltijder is tussen 1997 en 2017 nauwelijks veranderd en altijd rond 40 uur per week blijven schommelen. Vanaf 2018 schommelt het aantal gepresteerde uren per week eerder rond 39 uur per week. In 2023 werkten de voltijdse arbeiders gemiddeld met 38,8 uur ongeveer even lang dan in 2022 met 38,6 uur. Ook de voltijdse bedienden werkten ongeveer even lang met 38,9 uur per week. De werkweek van een voltijder is het kortst in de detailhandel (NACE 47), t.w. 38,1 uur per week.

Tabel 3-3: Gewoonlijke gemiddelde wekelijkse arbeidsduur naar geslacht, statuut en arbeidsregeling in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)

Voltijds												
		2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arbeiders	Mannen	38,9	38,9	39,3	39,0	39,1	38,7	39,0	38,9	38,8	38,5	38,8
	Vrouwen	38,0	37,3	38,0	37,8	37,3	37,6	37,1	36,7	37,3	36,4	36,0
	Totaal	38,8	38,7	39,1	38,9	38,8	38,5	38,8	38,6	38,6	38,2	38,5
Bedienden	Mannen	40,9	40,9	40,8	40,4	41,1	40,4	40,1	39,8	40,0	39,5	40,0
	Vrouwen	38,5	38,4	38,9	38,4	38,1	38,0	38,3	37,9	38,5	37,7	37,6
	Totaal	39,7	39,8	40,0	39,5	39,9	39,4	39,3	39,0	39,4	38,7	38,9
Totaal	Mannen	40,0	40,1	40,2	39,8	40,4	39,8	39,7	39,5	39,6	39,1	39,6
	Vrouwen	38,4	38,3	38,8	38,3	38,0	38,0	38,2	37,8	38,3	37,6	37,5
	Totaal	39,4	39,4	39,8	39,3	39,6	39,2	39,1	38,9	39,2	38,6	38,8
Deeltijds												
		2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arbeiders	Mannen	21,4	22,8	22,0	23,4	23,9	21,3	22,0	22,3	20,8	19,5	21,7
	Vrouwen	19,6	20,0	21,2	20,7	22,8	21,8	19,4	20,1	22,8	16,7	19,2
	Totaal	20,2	21,1	21,6	21,8	23,3	21,6	20,5	21,2	21,8	18,2	20,5
Bedienden	Mannen	23,8	21,8	24,7	24,9	24,9	23,9	24,1	26,0	23,3	22,8	23,8
	Vrouwen	23,4	23,7	24,5	24,8	25,6	25,0	25,0	25,0	26,0	24,4	25,0
	Totaal	23,4	23,4	24,5	24,8	25,5	24,8	24,8	25,2	25,4	24,1	24,7
Totaal	Mannen	22,4	22,2	23,4	24,3	24,4	22,8	23,3	24,3	22,1	21,3	22,9
	Vrouwen	22,8	23,1	24,0	24,2	25,2	24,5	24,2	24,2	25,4	23,0	24,0
	Totaal	22,7	23,0	23,9	24,2	25,1	24,2	24,0	24,2	24,5	22,5	23,7
Totaal												
		2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arbeiders	Mannen	37,3	37,0	37,0	37,2	36,8	36,7	36,9	36,4	35,3	34,7	35,6
	Vrouwen	28,0	27,4	28,1	28,0	30,3	29,4	27,6	27,7	28,5	23,5	25,8
	Totaal	35,1	34,6	35,0	35,1	35,3	34,9	34,8	34,5	33,7	32,2	33,3
Bedienden	Mannen	39,7	39,0	39,3	38,6	39,5	38,8	38,2	38,2	38,0	37,3	37,7
	Vrouwen	31,1	30,9	31,4	32,0	32,5	32,2	32,4	32,1	32,8	32,0	32,3
	Totaal	34,2	34,0	34,7	34,7	35,7	35,2	35,0	34,9	35,3	34,4	34,8
Totaal	Mannen	38,5	38,1	38,3	38,0	38,5	38,1	37,7	37,5	37,0	36,3	37,0
	Vrouwen	30,7	30,4	31,0	31,5	32,2	31,8	31,8	31,5	32,2	30,9	31,5
	Totaal	34,5	34,2	34,8	34,8	35,6	35,1	34,9	34,8	34,9	33,8	34,4

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

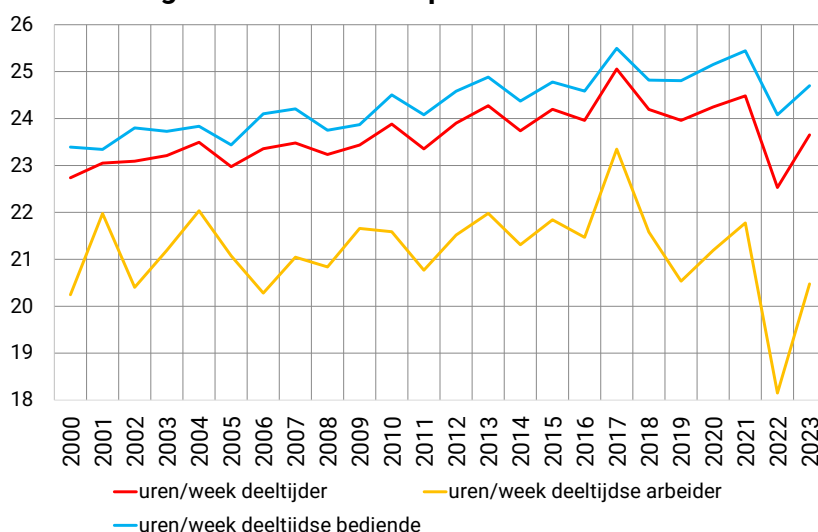
Deeltijdse werknemers hebben in de periode 1997-2016 hun aantal gepresteerde uren zien stijgen van 22,7 naar 24 uur. De methodologie van de enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 hervormd wat zorgt voor een breuk met het verleden. Daarom bespreken we de periode vanaf 2017 apart van de voorgaande periode.

In 2019 werkte de deeltijdse werknemer gemiddeld 24 uur per week, quasi één uur minder dan in 2017. Deze daling is een algemene trend aangezien deze zich in elke subgroep van deeltijdse werknemers manifesteert ongeacht hun arbeidersstatuut en geslacht, niettemin manifesteert de daling zich het sterkst bij de arbeidersgroep. Na een stijging in 2020-2021 neemt het aantal gewerkte arbeidsuren per week door een deeltijder in 2022 sterk af, maar dit herneemt zich gedeeltelijk in 2023 naar 23,7 uur per week.

Er kan een verschil worden vastgesteld in de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur naargelang het arbeidsstatuut. Deeltijdse bedienden werken in 2023 gemiddeld langer (24,7 uur per week) dan de deeltijdse arbeiders (20,5 uur per week) en de daling van de arbeidsuren in 2022 was bij de arbeiders groter. Bij de bedienden presteren de vrouwelijke deeltijders in 2023 meer uren dan hun mannelijke collega's. Bij de arbeiders presteren mannen gemiddeld meer uren. Voor de subsectoren kunnen we vaststellen dat de werkweek van deeltijders het langst is in de groothandel (NACE 46), gemiddeld 27,0 uur per week.

Met de wet betreffende Werkbaar en Wendbaar Werk werd vanaf 1 oktober 2017 de bijkomende uren dat een deeltijdse werknemer mag presenteren zonder dat hier een overloon op is verschuldigd, voor een deeltijdse werknemer met een variabel uurrooster opgetrokken van 3 uren tot 3 uren en 14 minuten per week in de referteperiode (te vermenigvuldigen met het aantal weken in de referteperiode met een maximum van 168 uren = 52*3uren 14 minuten). Ondanks deze maatregel is de gemiddelde arbeidsduur van deeltijders in de distributiesector tussen 2017 en 2022 afgenomen.

Grafiek 3-3: Gemiddeld aantal door deeltijders in de distributiesector (NACE 45, 46, 47) gewerkte uren in de periode 1997-2023

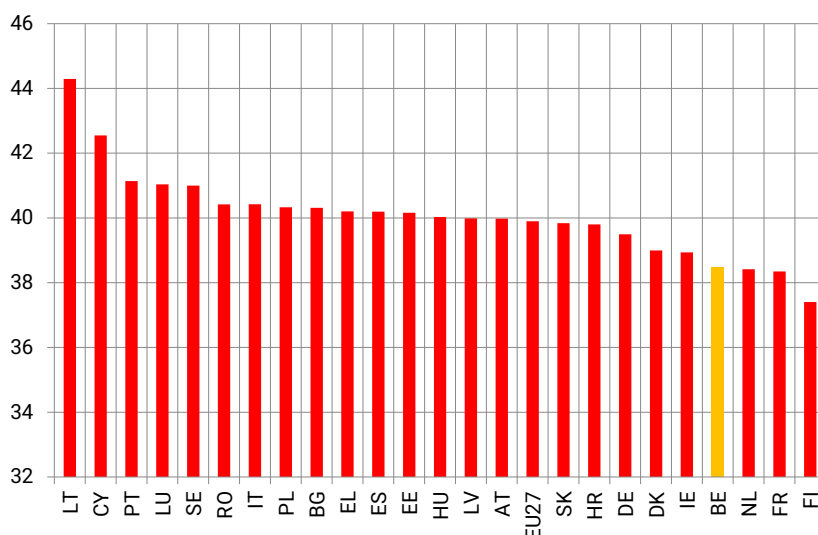
Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

België heeft volgens de Eurostat-statistieken een werkweek van om en bij de 38,5 uur voor voltijders (arbeider/bediende) in de distributiesector. Dit is de op drie na kortste werkweek in de EU. De werkweken zijn nog een beetje korter in Nederland, Frankrijk en Finland. De Litouwers kennen een iets langere werkweek van 44,3 uur.

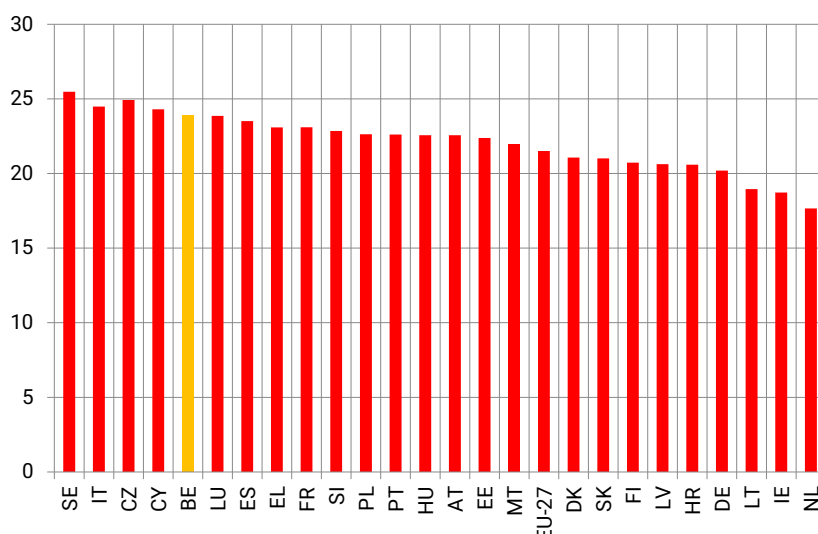
Grafiek 3-4: Gemiddeld aantal arbeidsuren per week van voltijders in de Europese distributiesectoren in 2022 (NACE 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar arbeidskrachten (Eurostat)

Volgens de statistieken van Eurostat werken deeltijders in België gemiddeld ongeveer 23,9 uur per week. Binnen de Europese Unie behoort België bij de landen met een hoger gemiddelde. In Duitsland en vooral in Nederland is de gemiddelde werkweek van een deeltijder opmerkelijk korter, met respectievelijk slechts 20,2 en 17,7 uur per week.

Grafiek 3-5: Gemiddeld aantal arbeidsuren per week van deeltijders in de Europese distributiesectoren in 2022 (NACE 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar arbeidskrachten (Eurostat)

3.3 Vaste en tijdelijke arbeidsplaatsen

In de onderstaande gegevens wordt een onderscheid gemaakt tussen vaste en tijdelijke arbeidsplaatsen⁸. Een baan kan als tijdelijk worden beschouwd als de werkgever en de werknemer hebben afgesproken dat het einde van de arbeidsovereenkomst wordt bepaald door objectieve voorwaarden, zoals een precieze datum, de voltooiing van een opdracht of de terugkeer van de werknemer die tijdelijk werd vervangen.

Als we de periode 2000-2016 van dichtbij bekijken, stellen we vast dat het aandeel tijdelijke jobs de laatste jaren onafgebroken toeneemt en in 2016 de piek van 2011 (9,5%) overschrijdt. De daling van het aantal tijdelijke banen dat zich sinds 2011 doorzette kent een ommeslag vanaf 2014. Noteren we dat vanaf 1 januari 2014 de proefperiode bij een contract van onbepaalde duur werd afgeschaft. Ook in de Vlaamse dienstensector in zijn geheel wordt meer beroep gedaan op contracten van bepaalde duur. Een enquête bij Vlaamse ondernemingen en organisaties van de SERV wijst uit dat tussen 2004 en 2016 een opvallend hoger aandeel respondenten (47,4% in 2016 tgv. 18,7% in 2004) gebruikt maakt van contracten van bepaalde duur⁹.

Tussen 2017 en 2023 nam het aandeel banen van bepaalde duur (tijdelijke arbeidsplaatsen) verder toe van 12,2% in 2017 naar 15,6% in 2021, tegenover 84,4% voor de banen van onbepaalde duur (vaste arbeidsplaatsen). Noteer dat sinds 1 mei 2018 nieuwe opzegtermijnen van kracht zijn op zowel contracten van bepaalde en onbepaalde duur. Met de wet van 26 maart 2018 betreffende de versterking van de economische groei en de sociale cohesie¹⁰ wordt de duur van de opzegtermijnen die de werkgever tijdens de eerste 6 maanden na de indiensttreding dient te respecteren, neerwaarts aangepast. Deze maatregel beoogt de afschaffing van de hierboven vermelde proefperiode te compenseren¹¹. In 2022 valt het aandeel tijdelijke arbeidsplaatsen terug, maar dit herneemt in 2023 tot 13,1%.

⁸ Alle contracten van vaste of tijdelijke aard zijn hierin opgenomen, ook studentenarbeid en uitzendarbeid.

⁹ SERV, rapport "uitzendarbeid en flexibiliteit", enquête bij ondernemingen en organisaties in Vlaanderen, juni 2017

¹⁰ https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2018032601

¹¹ Meer informatie op www.securex.be.

Tabel 3-4: Vaste en tijdelijke banen in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)

	Vaste banen			Tijdelijke banen		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
2000	93,0%	92,3%	92,6%	7,3%	7,7%	7,4%
2001	92,7%	90,8%	91,7%	7,3%	9,2%	8,3%
2002	93,6%	92,4%	93,0%	6,4%	7,6%	7,0%
2003	93,0%	91,2%	92,1%	7,0%	8,8%	7,9%
2004	94,0%	92,2%	93,1%	6,0%	7,8%	6,9%
2005	92,8%	92,4%	92,6%	7,2%	7,6%	7,4%
2006	93,1%	92,7%	92,9%	6,9%	7,3%	7,1%
2007	92,6%	90,9%	91,7%	7,4%	9,1%	8,3%
2008	93,5%	91,4%	92,4%	6,5%	8,6%	7,6%
2009	92,8%	91,1%	91,9%	7,2%	8,9%	8,1%
2010	93,0%	91,7%	92,4%	7,0%	8,3%	7,6%
2011	91,5%	89,4%	90,5%	8,5%	10,6%	9,5%
2012	92,9%	90,2%	91,6%	7,1%	9,8%	8,4%
2013	92,0%	91,3%	91,7%	8,0%	8,7%	8,3%
2014	92,4%	90,2%	91,3%	7,6%	9,8%	8,7%
2015	91,2%	90,3%	90,8%	8,8%	9,7%	9,2%
2016	90,1%	89,0%	89,6%	9,9%	11,0%	10,4%
2017	89,0%	86,2%	87,8%	11,0%	13,8%	12,2%
2018	89,3%	86,0%	87,7%	10,7%	14,0%	12,3%
2019	86,6%	86,1%	86,3%	13,4%	13,9%	13,7%
2020	87,2%	84,3%	85,9%	12,8%	15,7%	14,1%
2021	86,0%	82,5%	84,4%	14,0%	17,5%	15,6%
2022	89,4%	85,6%	87,6%	10,6%	14,4%	12,4%
2023	88,5%	85,1%	86,9%	11,5%	14,9%	13,1%

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

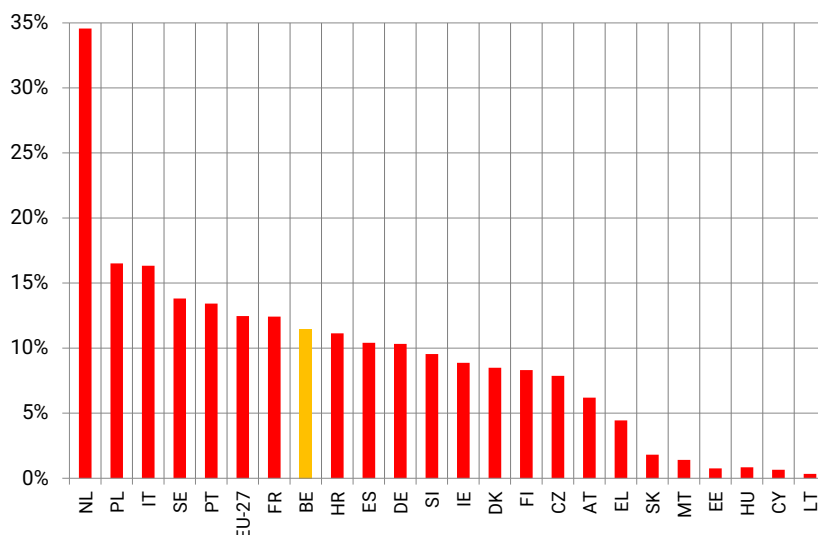
b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Een uitsplitsing naar beroepsstatuut brengt bovendien aan het licht dat meer arbeiders dan bedienden met een contract van bepaalde duur werken: in 2023 was dit 24,5% van de arbeiders (18,9% van de mannelijke arbeiders en 42% van de arbeidsters) en slechts 9,2% van de bedienden (7,3% van de mannelijke bedienden en 10,8% van de vrouwelijke collega's). Vooral het aandeel arbeidsters met een contract van bepaalde duur is dus hoog.

Het percentage tijdelijke arbeid is het laagst in de groothandel (NACE 46), t.w. 5,4%. De distributie van motorvoertuigen (NACE 45) laat een hoger percentage tijdelijke arbeid zien, nl. 10,4% in 2023. In de detailhandel (NACE 47) is het aandeel tijdelijk werk het hoogst met 17,6% in 2023. Binnen de Europese Unie bekleedt de Belgische distributiesector een middenpositie wat het aantal werknemers met een contract van bepaalde duur betreft (11,5%). Dit aandeel is lager dan in de Duitse (10,3%) en Franse (12,4%) en vooral Nederlandse¹² (34,6%) distributiesector. Merk op dat het aandeel van de tijdelijke banen in de Nederlandse distributiesector het hoogste van Europa is.

Grafiek 3-6: Aandeel van de werknemers met een overeenkomst voor bepaalde duur in de Europese distributiesectoren in 2023 (NACE 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

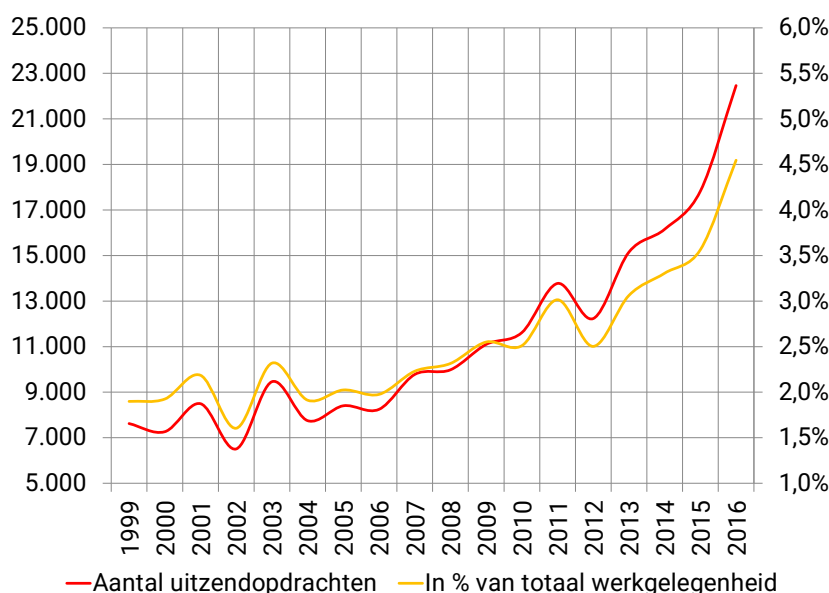
¹² Nederland voerde in 1999 de 'flexwet' in (Wet Flexibiliteit en zekerheid), waardoor de arbeidsmarkt in Nederland flexibeler werd. Omdat het aandeel flexibele werknemers sindsdien veel sneller is gegroeid dan in de buurlanden is er sinds 2014 een nieuwe Wet Werk en Zekerheid ingevoerd, om de flexibiliteit opnieuw wat in te perken en het verschil op de arbeidsmarkt tussen mensen met een vaste baan en flexwerkers te verminderen. Maatregelen zijn onder andere dat werkgevers vanaf 1 januari 2015 gedwongen worden een contract van bepaalde duur sneller om te zetten in een vast contract en dat flexibele werknemers meer ontslagbescherming krijgen (RIJKSOVERHEID, Smits, W., Van Den Ameele, A. (2007), « De wet flexibiliteit en zekerheid », Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, blz.1. HR-KIOSK.NL, 3 februari 2015, Wet Werk en Zekerheid (2013), via internetadres: <http://www.hr-kiosk.nl/hoofdstuk/arbeidsrecht/wet-flexibiliteit-en-zekerheid/wetsvoorstel-werk-en-zekerheid-2013>.

3.4 Uitzendarbeid

Sinds 1999 laat het gebruik van uitzendarbeid een sterk stijgende tendens zien. Vooral tussen 2012 en 2016 gaat de uitzendarbeid pijlsnel de hoogte in met een toename van 83,7% in deze periode. Dit is een sterkere toename als voor de uitzendarbeid binnen de economie in haar geheel dat in dezelfde periode 31,8% bedroeg.

In 2017 werd de enquête naar de arbeidskrachten grondig hervormd. Zo werd vanaf dat moment met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en wordt de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode. Daarom analyseren we de cijfers vanaf 2017 in een aparte grafiek, hiervoor verwijzen we naar grafiek 3-8.

Grafiek 3-7: Uitzendarbeid in de distributiesector 1999-2016 (NACE 45, 46, 47)¹³

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

In 2023 werken in de distributiesector 11.658 uitzendkrachten, d.i. 2,3% van de totale werkgelegenheid in de sector. Dit is een sterke terugval van het recordjaar 2019 toen er 26.510 uitzendkrachten actief waren (5,2% van de totale werkgelegenheid in de sector). In 2023 lag het aandeel van uitzendkrachten in de werkgelegenheid voor de distributiesector (2,3%) lager dan voor de economie in haar geheel (2,64%)¹⁴ wordt geraamd¹⁵.

¹³ Er is een breuk in de reeks in 2008, maar die heeft zo goed als geen impact op de berekening van de uitzendkrachten in de distributiesector.

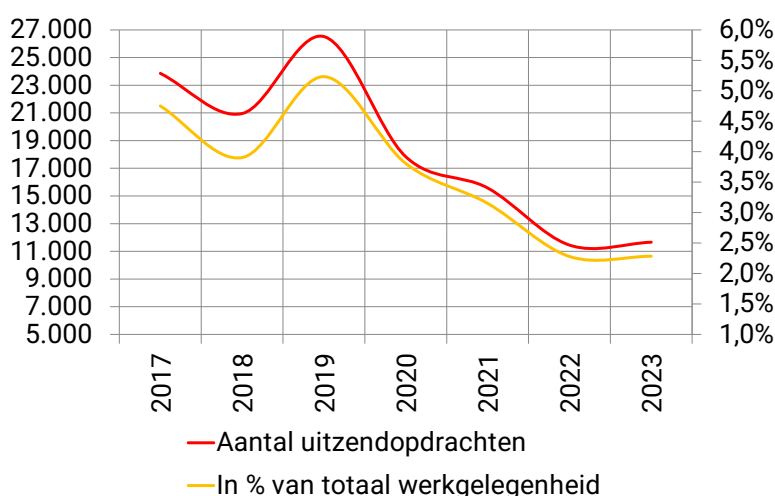
¹⁴ Verhouding van het aantal uitzendkrachten tgv. de loontrekkende beroepsbevolking.

¹⁵ Bron: Federgon, jaarverslag 2023.

Na het omzetverlies en de gedaalde uitzendarbeid als gevolg van de COVID-pandemie¹⁶, trekt de omzet in de sector de laatste jaren opnieuw aan, weliswaar binnen een inflatoire context. De uitzendarbeid bleef evenwel dalen in 2021-22, maar in 2023 kunnen we een lichte stijging observeren onder invloed van de distributie van de motorvoertuigen en de groothandel.

De uitzendarbeid in België staat op het laagste peil in 10 jaar tijd, de dip tijdens de coronapandemie buiten beschouwing gelaten. Opvallend is de daling van het aantal jobstudenten, in het bijzonder in het eerste deel van juli omwille van het slechte weer. Daarnaast draaien veel bedrijven niet op volle capaciteit waardoor er minder nood is aan uitzendkrachten¹⁷.

Grafiek 3-8: Uitzendarbeid in de distributiesector 2017-2023 (NACE 45, 46, 47)

Noot: Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

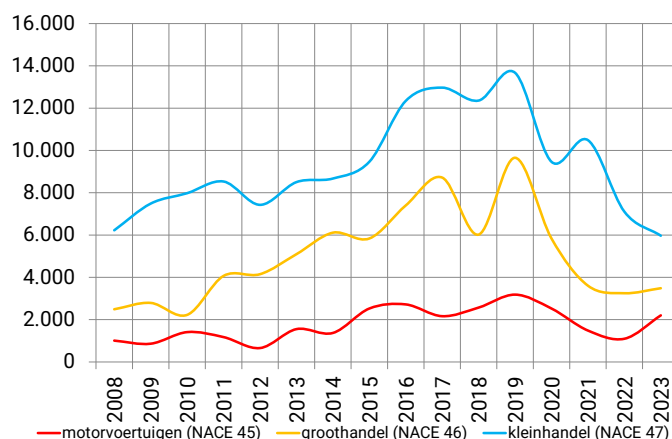
Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Als we de ontwikkelingen in de uitzendarbeid per subsector tussen 2000 en 2019 bekijken, observeren we een gelijklopende positieve trend in de groot- en detailhandel, en een zwakkere toename in de distributie van de motorvoertuigen.

Van 2020 tot 2022 daalt het aantal uitzendkrachten sterk in elk van de drie sectoren. Hier valt op dat de daling sterker is in de distributie van motorvoertuigen (-65,6%) en in de groothandel (-66,3%) dan in de detailhandel (-48,0%). In tegenstelling tot de andere distributiesectoren kende de detailhandel in 2021 een korte heropleving. In de daaropvolgende periode 2022-2023 daalde het aantal uitzendkrachten evenwel gradueel tot 5.968. Niettegenstaande de daling kent deze subsector nog steeds het grootste aantal uitzendkrachten in vergelijking met de andere subsectoren; de groothandel met een aantal van 3.487 en de distributie van motorvoertuigen met 2.204.

¹⁶ Verslag over de conjunctuur in de distributiesector, juni 2021 & 2022, FOD Economie.

¹⁷ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/08/28/daling-in-uitzendarbeid-vooral-bij-jobstudenten/>

Grafiek 3-9: Uitzendarbeid in de distributiesector, opgesplitst naar subsector

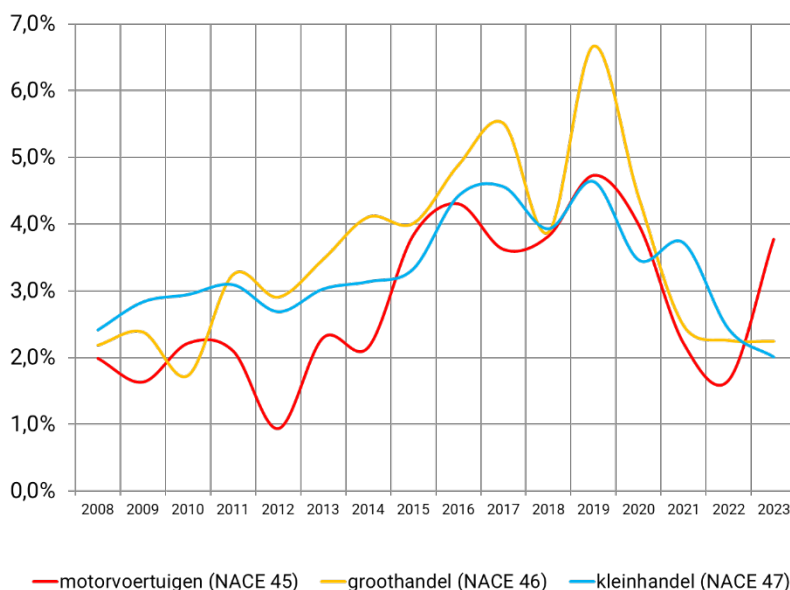
Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Als we de evolutie van de aandelen van de uitzendarbeid in de werkgelegenheid van elke subsector bekijken, stellen we vast dat deze in de groothandel en de detailhandel in 2023 sterk bij elkaar in de buurt liggen. Voor beide subsectoren schommelt het aandeel van de uitzendarbeid tussen de 2-2,2%.

In relatieve waarden is het verschil tussen de groot- en detailhandel dus minder groot dan in absolute waarden. In 2023 nam het aandeel van de detailhandel iets sterker af dan het aandeel van de groothandel. Het aandeel van de motorvoertuigen kende in 2023 een sterke toename, maar weegt in absolute waarden nog steeds het minst zwaar door van de drie subsectoren.

Grafiek 3-10: Aandeel van de uitzendarbeid in de werkgelegenheid van elke subsector van de distributiesector

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

3.5 Atypische arbeid

De enquête naar de arbeidskrachten bevat interessante gegevens over het belang van de verschillende vormen van atypische arbeid, namelijk avondwerk, nachtwerk, zaterdag- en zondagswerk en thuiswerk.

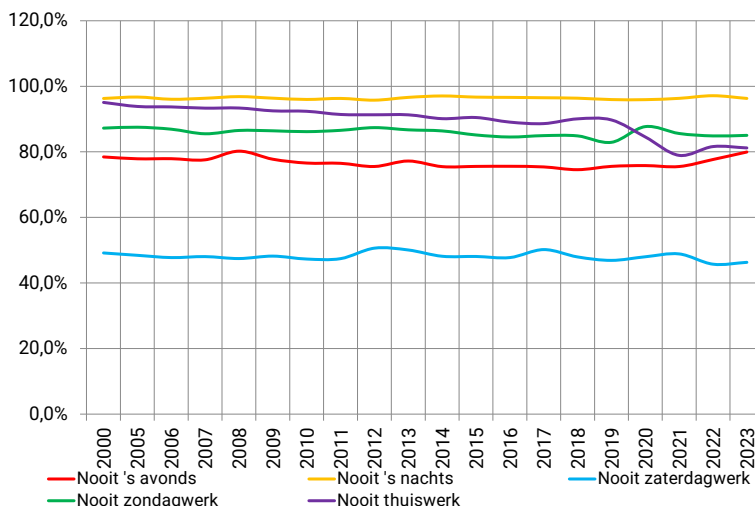
De antwoorden van de ondervraagde personen werden, zoals bij de voorgaande enquêtes, voor elke categorie in drie groepen ingedeeld: personen die gewoonlijk, soms of nooit volgens een bepaald stelsel werken. Duidelijkheidshalve vergelijken we de toestand in de Belgische distributiesector voor alle vormen van atypische arbeid enkel met de situatie in de drie buurlanden (Duitsland, Frankrijk, Nederland) en met het Europese gemiddelde.

Een waarneming op lange termijn toont aan dat het percentage werknemers (mannen en vrouwen) dat verklaart nooit zaterdag of zondag te werken in de periode 2000 – 2023 lichtjes is afgenomen (de tijdelijke impact van de coronacrisis buiten beschouwing gelaten) terwijl het aandeel werknemers dat nooit nachtwerk verricht relatief stabiel blijft in deze periode. Het percentage, daarentegen dat nooit avondwerk doet neemt de laatste jaren toe. Dit is de enige arbeidsvorm waarbij we een dalende trend kunnen waarnemen.

Ook valt meteen op dat het aandeel werknemers dat nooit op zaterdag werkt zeer laag ligt (46,3% in 2023). Dit is een typisch kenmerk voor de distributiesector (cf. infra).

Onder invloed van de COVID-pandemie werd een extra boost gegeven aan het thuiswerk en dit effect lijkt een permanent karakter te krijgen. Het aandeel werknemers dat verklaart nooit thuis te werken is beduidend lager dan vóór de pandemie.

Grafiek 3-11: Atypische arbeid in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

24,1% van de werknemers doet soms of gewoonlijk avondwerk. Het aandeel vrouwen dat nooit 's avonds werkt is, in 2023 iets hoger dan het aandeel mannen dat zegt nooit 's avonds te werken (78,4% tegenover 73,9% in 2023). Ten aanzien van 2017 is het aandeel mannen dat nooit 's avonds werkt met 1,7 procentpunt gestegen, terwijl er bij de vrouwen een daling van 0,7 procentpunten wordt waargenomen. Zowel bij mannen als vrouwen is dit aandeel gedurende de periode 2000-2016 afgenomen. Bij beide zien we een geleidelijke afname van de groep die soms (minder dan 50% van de werkdagen) 's avonds werkt vanaf 2018 tot 2023. Het aandeel werknemers dat gewoonlijk 's avonds werkt neemt daarentegen wel toe bij zowel mannen als vrouwen over de periode 2018-2023. Alleen zien we hierbij wel een terugval in 2022.

Tabel 3-5: Avondwerk in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)¹⁸

	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mannen											
Gewoonlijk	7,5%	8,1%	7,6%	6,1%	7,0%	5,5%	6,2%	7,3%	7,9%	6,8%	8,9%
Soms	15,9%	16,5%	16,7%	20,0%	20,8%	19,7%	19,4%	19,2%	18,0%	17,6%	17,2%
Nooit	76,7%	75,4%	75,6%	73,9%	72,2%	74,9%	74,4%	73,6%	74,1%	75,6%	73,9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Vrouwen											
Gewoonlijk	5,0%	5,4%	6,1%	4,4%	3,1%	4,2%	5,4%	4,2%	5,1%	4,1%	5,6%
Soms	14,8%	14,3%	16,3%	18,3%	17,8%	21,6%	17,7%	17,3%	17,6%	16,0%	16,0%
Nooit	80,2%	80,3%	77,6%	77,3%	79,1%	74,2%	76,9%	78,5%	77,3%	79,9%	78,4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal											
Gewoonlijk	6,5%	7,5%	6,9%	5,3%	5,2%	4,8%	5,9%	5,9%	6,7%	5,5%	7,4%
Soms	15,9%	16,5%	16,5%	19,1%	19,4%	20,6%	18,6%	18,3%	17,8%	16,8%	16,7%
Nooit	78,5%	77,9%	76,6%	75,6%	75,4%	74,6%	75,6%	75,8%	75,5%	77,7%	75,9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

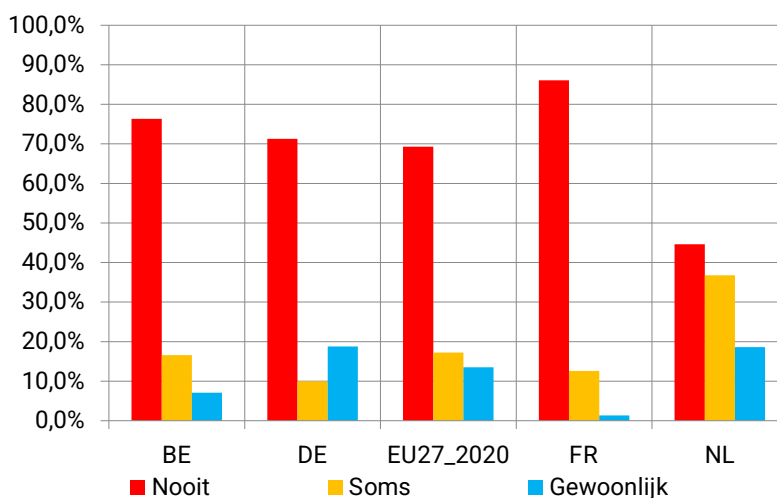
Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Uit een vergelijking met de buurlanden stellen we vast dat in 2023 het aandeel van de werknemers die nooit 's avonds werken het hoogst is in de Franse distributiesector (86,1%). De Belgische distributiesector komt op de tweede plaats met een aandeel van 76,3%, wat een stuk hoger is dan dat in de Duitse en de Nederlandse distributiesectoren (resp. 71,3% en 44,6%) en de EU (69,3%).

We merken op dat de Duitse en Nederlandse distributiesectoren zich onderscheiden door een relatief hoog aandeel werknemers die verklaren gewoonlijk 's avonds te werken (respectievelijk 18,8% en 18,6%). In Frankrijk is dit aandeel het laagst, maar in België is dit ook nog relatief laag (7,1%), hoewel het aandeel wel toeneemt tegenover 2022. Voor de werknemers die verklaren soms 's avonds te werken, zijn er geen grote verschillen tussen de buurlanden, met uitzondering van Nederland. België doet het op dit vlak met een aandeel van 16,6% beter dan Duitsland (9,9%) en Frankrijk (12,6%). België zit nog wel net onder het Europese gemiddelde (17,2%) en ver onder Nederland die met een aandeel van 36,8%, de koploper is in beide categorieën.

¹⁸ De grotere verschillen tussen 2013 en 2014 hebben te maken met een verandering van methodologie. Vanaf 2014 worden de gegevens onderverdeeld in vier klassen: nooit, minder dan 50 % van de tijd (= soms), meer dan 50 % van de tijd en altijd. De laatste twee klassen hebben we opgenomen bij "gewoonlijk".

**Grafiek 3-12: Aandeel van het avondwerk in de Europese distributiesectoren in 2023
(NACE 45, 46, 47)**

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

Nachtwerk komt nauwelijks voor in de distributiesector, meer dan 96,3% van de werknemers geeft aan in 2023 nooit 's nachts te werken. Het aandeel van de werknemers die nooit 's nachts werken, is in de periode 2000-2016 quasi onveranderd gebleven (96,6% in 2016 tegenover 96,3% in 2000). Dit geldt ook zo voor de jaren 2017-2023. Nachtwerk komt iets vaker voor bij de mannelijke werknemers (5,5%) dan bij de vrouwen (1,6%).

Tabel 3-6: Nachtwerk in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)

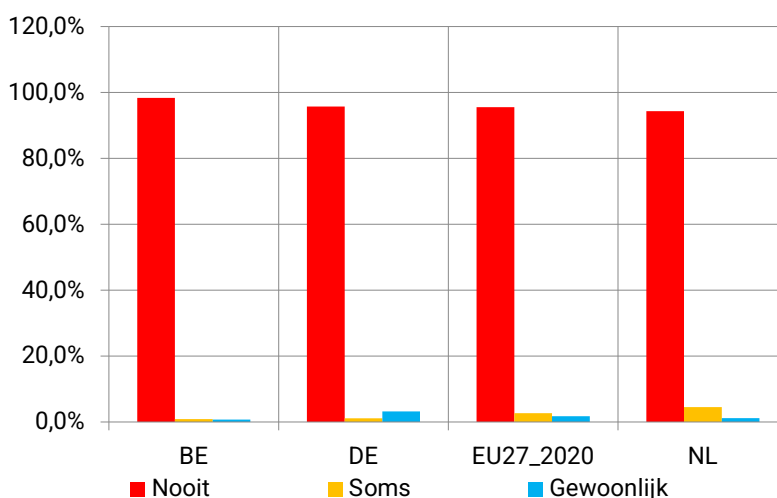
	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mannen											
Gewoonlijk	3,0%	2,4%	3,1%	1,6%	1,8%	2,2%	1,8%	2,7%	1,7%	1,8%	2,3%
Soms	3,0%	3,3%	3,0%	3,0%	3,7%	3,0%	3,4%	3,7%	3,6%	2,0%	3,1%
Nooit	94,0%	94,3%	93,8%	95,3%	94,5%	94,8%	94,8%	93,6%	94,7%	96,1%	94,5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Vrouwen											
Gewoonlijk	0,4%	0,2%	0,3%	0,4%	0,4%	0,7%	1,0%	0,3%	0,7%	0,5%	1,0%
Soms	1,1%	0,7%	1,4%	1,4%	0,7%	1,2%	1,8%	1,0%	0,9%	1,2%	0,6%
Nooit	98,5%	99,2%	98,3%	98,1%	98,8%	98,2%	97,3%	98,7%	98,3%	98,3%	98,4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal											
Gewoonlijk	1,7%	1,3%	1,8%	1,0%	1,2%	1,5%	1,4%	1,6%	1,3%	1,2%	1,7%
Soms	2,0%	2,0%	2,2%	2,3%	2,3%	2,1%	2,6%	2,5%	2,4%	1,6%	2,0%
Nooit	96,3%	96,7%	96,0%	96,7%	96,5%	96,4%	96,0%	95,9%	96,3%	97,1%	96,3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Hoewel het nachtwerk in 2023 licht toenam, situeert het zich nog net onder het niveau van vóór de COVID-crisis. In vergelijking met de buurlanden Nederland en Duitsland en de EU is het percentage van werknemers dat 's nachts werkt in België lager. Omwille van het gebruik aan representatieve cijfergegevens wordt Frankrijk niet besproken.

Grafiek 3-13: Aandeel van het nachtwerk in de Europese distributiesectoren in 2023 (NACE 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

We moeten hierbij opmerken dat de regels voor avond- en nachtwerk op de Belgische arbeidsmarkt streng zijn, waardoor het voor bedrijven soms moeilijk is om flexibel in te spelen op de vraag. Zeker toekomstsectoren zoals de e-commerce dragen hier gevolgen van.

In deze context nam de overheid maatregelen om nachtarbeid (tussen 20u en 6u) in de e-commerce te faciliteren. De wet van 5 maart 2017 betreffende werkbaar en wendbaar werk voorziet een uitbreiding van de toelating van nachtarbeid voor e-commerce activiteiten voor alle ondernemingen ongeacht het PC¹⁹. Naast de mogelijkheden van de wet betreffende werkbaar en wendbaar werk voorziet de Arbeidsdeal (of wet van 3 oktober 2022 houdende diverse arbeidsbepalingen) vanaf 20 november 2022 de mogelijkheid voor de invoering van nachtarbeid voor e-commerce via het afsluiten van een cao met slechts 1 vakorganisatie, op voorwaarde dat die nachtarbeid betrekking heeft op prestaties gelegen tussen 20 uur en 24 uur of tussen 5 uur en 6 uur.

Daarnaast voorziet het ook de mogelijkheid om zonder cao een eenmalig proefproject van 18 maanden op te starten om vrijwillig nachtarbeid tussen 20 uur en 24 uur en vanaf 5 uur te presteren. In afwijking van de artikelen 11 en 12 van de wet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen kunnen de uurroosters in het arbeidsreglement worden vermeld zonder dat de procedure tot wijziging van het arbeidsreglement moet worden gevolgd. Werkgevers die een dergelijk proefproject willen opstarten, moeten dit schriftelijk melden bij de lokale directie van de arbeidsinspectie (AD Toezicht op de Sociale Wetten) en bij het bevoegd paritair (sub)comité, alsook voldoen aan bepaalde administratieve verplichtingen vermeld in artikel 28 van de wet van 3 oktober 2022²⁰. De door de Arbeidsdeal ingestelde

¹⁹ Alle logistieke en ondersteunende diensten verbonden aan de elektronische handel.

²⁰ Art. 28. § 1. Bij de uitwerking van het experiment wordt de ondernemingsraad, of, bij ontstentenis daarvan, het comité voor preventie en bescherming op het werk, of, bij ontstentenis daarvan, de vakbondsafvaardiging, of, bij ontstentenis daarvan, de werknemers zelf betrokken. De werkgever kan éénmalig een experiment uitvoeren met een looptijd van maximaal 18 maanden. Deze beperking tot één keer is eveneens van toepassing op het niveau van de technische bedrijfseenheid zoals gedefinieerd in artikel 14 van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven waartoe de werkgever behoort. Bij de aanmelding van het experiment bij de lokale directie van de Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten dient de betrokkenheid van de hogervermelde organen, of, bij ontstentenis daarvan de betrokkenheid van de werknemers aangetoond te worden en dient meegedeeld te worden wat de looptijd van het experiment zal zijn. In deze aanmelding dienen de redenen opgenomen te worden waarom de werkgevers een dergelijk experiment wensen in te voeren en de criteria die gebruikt zullen worden om het experiment te evalueren. § 2. De werknemers die wensen in te stappen in het experiment dienen elk afzonderlijk schriftelijk aan de werkgever aan te geven dat ze vragende partij zijn om in te stappen in het voorgestelde experiment. Het verzoek van de werknemer dient, met het oog op de naleving van de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake arbeidsduur en nachtarbeid, door de werkgever te worden bijgehouden en ter beschikking gehouden van de sociaal inspecteurs van de Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten gedurende de looptijd van het experiment tot een jaar na de afloop ervan. Het verzoek van de werknemer om in te stappen in het experiment kan geen aanleiding geven tot een nadelige behandeling vanwege de werkgever. De werkgever stelt geen handelingen die ertoe strekken eenzijdig een einde te maken aan de arbeidsovereenkomst van de werknemer die niet gebruik maakt van het recht om te verzoeken in te stappen in het experiment, behalve om redenen die vreemd zijn aan het verzoek. De werkgever levert het bewijs dat zulke redenen voorhanden zijn. Op vraag van de werknemer stelt de werkgever hem er schriftelijk van in kennis. § 3. Na de looptijd van het experiment dient de ondernemingsraad, of, bij ontstentenis hiervan, het comité voor preventie en bescherming op het werk, of, bij ontstentenis hiervan, de vakbondsafvaardiging in overleg met de werkgever het experiment te evalueren, in het bijzonder wat betreft de voor het experiment ingeroepen redenen vervat in de geschreven aanmelding vermeld in § 1. Binnen drie maanden na de afloop van het experiment dient de evaluatie

regelingen gelden enkel voor de online handel van roerende goederen. Volgens het CRB- verslag "E-commerce : facts & figures over de werkgelegenheid" ²¹ van oktober 2023 had geen enkele werkgever de arbeidsinspectie officieel op de hoogte gesteld van de invoering van een dergelijk proefproject²². Er zou in november 2024 een evaluatie worden uitgevoerd van deze maatregelen.

In tegenstelling tot zondagwerk en andere vormen van atypische arbeid wordt er regelmatig op zaterdag gewerkt in de distributiesector. Aangezien iets minder dan de helft (46,3%) van de werknemers zegt nooit op zaterdag te werken, weten we dat meer dan de helft van de werknemers dit wel doet. Over de periode 2017-2023 observeren we een stijgende trend van de werknemers die zaterdagwerk verrichten. Het aandeel werknemers dat gewoonlijk op zaterdag werkt is in 2023 meer dan 2 procentpunt hoger dan in 2017. Ook het aantal occasionele zaterdagwerkers situeert zich iets hoger dan het niveau van 2017.

We zagen vooral een terugval door de coronapandemie voor zondagwerk (van 17,1% in 2019 naar 12,3% in 2020), dan voor zaterdagwerk (van 53,1% in 2019 naar 52,0% in 2020). Zowel zaterdagwerk, als zondagwerk herstellen zich in de daaropvolgende jaren terug naar pre-covid niveau. Voor de zondag zijn de koopzondagen en de uitbreidingen van de toeristische koopcentra (o.a. Antwerpen) hier niet vreemd aan.

Tabel 3-7: Zaterdagwerk in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)

	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gewoonlijk	31,8%	34,5%	35,4%	38,2%	37,5%	39,5%	39,7%	38,8%	38,0%	38,0%	39,9%
Soms	19,0%	17,0%	17,3%	13,7%	12,3%	12,6%	13,4%	13,2%	13,2%	16,3%	13,8%
Nooit	49,2%	48,4%	47,3%	48,1%	50,2%	48,0%	46,9%	48,0%	48,9%	45,7%	46,3%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

te worden bezorgd aan de voorzitter van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en het bevoegde paritair (sub)comité.

²¹ Distributie : Werkgelegenheid in de e-commerce sectoren (fgov.be).

²² Contact met FOD Waso op 31 augustus 2023.

Tabel 3-8: Zondagwerk in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)

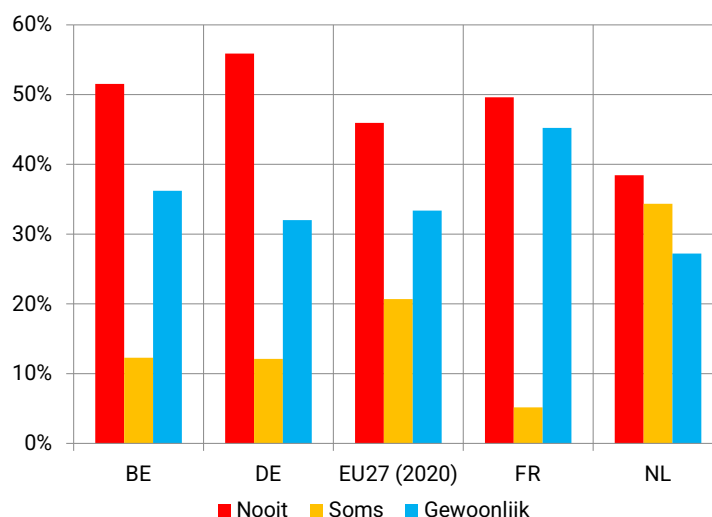
	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gewoonlijk	5,1%	5,5%	5,5%	7,2%	8,0%	8,3%	9,6%	6,5%	6,5%	6,6%	8,8%
Soms	7,7%	7,0%	8,3%	7,6%	7,1%	6,8%	7,5%	5,8%	7,9%	8,6%	6,2%
Nooit	87,2%	87,5%	86,2%	85,1%	85,0%	84,9%	82,9%	87,7%	85,6%	84,9%	85,0%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

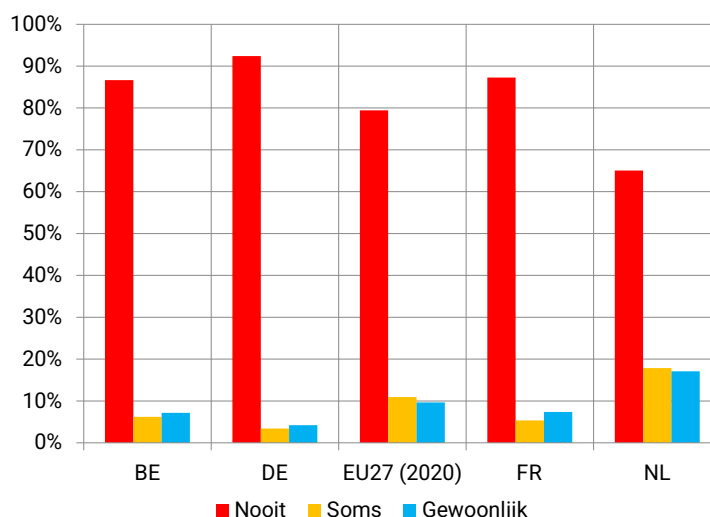
Uit de onderstaande grafiek voor 2021 (geen cijfers beschikbaar voor 2022 en 2023) blijkt dat zaterdagwerk nog iets minder verspreid is in de Belgische distributiesector dan bij haar Franse en vooral Nederlandse sectorgenoten. Met een aandeel van 51,5% van de werknemers dat nooit op zaterdag werkt, is dit aandeel zelfs lager dan in Duitsland (55,9%). In Frankrijk en vooral Nederland is dit aandeel evenwel lager met resp. 49,6% en 38,4%. We zien dat er veel verschillen zijn tussen de verhouding van het aantal werknemers dat soms en dat gewoonlijk op zaterdag werkt. Zo heeft Nederland veruit het grootste aandeel werknemers dat soms op zaterdag werkt (34,4%), maar heeft tegelijk het laagste aandeel voor gewoonlijk zaterdagwerk (27,2%). Frankrijk daarentegen heeft met 45,2% de koploper in gewoonlijk zaterdagwerk, maar heeft een aandeel van slechts 5,2% van werknemers die soms op zaterdag werken.

Grafiek 3-14: Aandeel van het zaterdagwerk in de Europese distributiesectoren in 2021 (NACE 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

Het aandeel werknemers dat in 2021 nooit op zondag werkt is in Duitsland (92,4%) het hoogst. België komt hierbij op de derde plaats met 86,7%, net achter Frankrijk (87,3%). In Nederland is het zondagwerk het meest ingeburgerd met een aandeel van 65,1% van de werknemers dat aangeeft nooit zondagwerk uit te oefenen. Hiermee ligt het onder het Europees gemiddelde (79,4%).

Grafiek 3-15: Aandeel van het zondagwerk in de Europese distributiesectoren in 2021 (NACE 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

Het thuiswerk is gegroeid sinds het jaar 2000. In 2000 gaf nog 95,1% van de werknemers aan nooit thuis te werken, in 2016 was dit gedaald tot 89,1%. Dit is voornamelijk dankzij een stijging van het aantal werknemers die soms thuis werken (van 2,9% tot 8,6%). In de periode 2017-2019 bleef dit aandeel relatief stabiel. Als gevolg van de coronapandemie in 2020 en 2021 daalde het percentage van de werknemers dat nooit thuiswerkt sterk van 89,7% in 2019 naar 78,9% in 2021. Deze toename was voornamelijk dankzij een stijging van werknemers dat gewoonlijk thuiswerkt (van 1,5% in 2019 naar 13,4% in 2021). In 2022 zien we dit aandeel opnieuw lichtjes stijgen naar 81,6%, maar ook in 2023 (81,2%) blijft het pre-covid niveau nog ver weg. Het lijkt ernaar uit te zien dat toch een belangrijk deel van het COVID-gerelateerd thuiswerk structureel blijft. Daarnaast zien we in 2022 ook een shift van gewoonlijk thuiswerken (afname van 5,9 procentpunten) naar soms thuiswerken (toename van 3,2 procentpunten) en deze trend zet zich voort in 2023. In 2023 werkte 11,7% van de werknemers soms thuis, 7,1% van de werknemers gewoonlijk thuis en bedraagt het aandeel dat nooit thuiswerkt 81,2%.

Tabel 3-9: Thuiswerk in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)

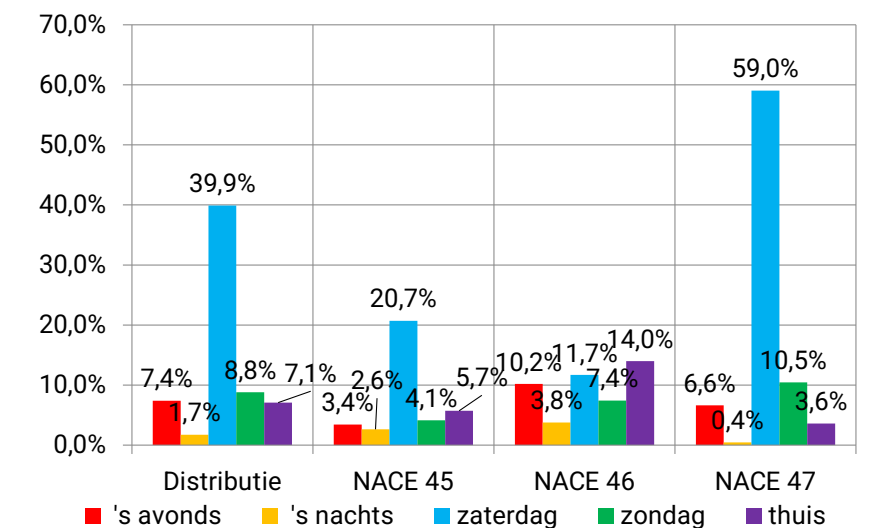
	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gewoonlijk	2,0%	2,2%	2,6%	2,1%	1,8%	1,3%	1,5%	7,3%	13,4%	7,5%	7,1%
Soms	2,9%	3,8%	5,0%	7,4%	9,6%	8,6%	8,8%	8,2%	7,7%	10,9%	11,7%
Nooit	95,1%	93,9%	92,4%	90,5%	88,6%	90,1%	89,7%	84,5%	78,9%	81,6%	81,2%
Totaal	100,0%	0,1%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

Als we de situatie in de verschillende subsectoren vergelijken, blijkt dat atypische arbeid voornamelijk voorkomt in de detailhandel (NACE 47). Vooral het weekendwerk komt duidelijk meer voor in de detailhandel dan in de andere subsectoren. Meer dan de helft (59%) van de werknemers werkt gewoonlijk op zaterdag en 9,2% gewoonlijk op zondag, dit betekent een toename van beide aandelen tegenover 2021. Het hoge percentage zaterdagwerk in de distributiesector is zo goed als volledig op conto van de detailhandel te schrijven. Avondwerk, nachtwerk en thuiswerk komen iets vaker voor in de groothandel (NACE 46), maar het weekendwerk is er beperkter.

Grafiek 3-16: Aandeel van de loontrekkers die gewoonlijk 's avonds, 's nachts, in het weekend of thuis werken in de distributiesector en in de subsectoren 45, 46 en 47 in 2023

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

3.6 Werktijdsregeling

De enquêtes naar de arbeidskrachten geven ook meer details over de werktijdsregelingen. Zo kan een onderscheid worden gemaakt tussen de werknemers die zelf hun werktijden kunnen bepalen en werknemers die opgelegde werktijden moeten volgen en een onderscheid tussen werknemers wel of net niet volgens een ploegarbeidssysteem werken.

3.6.1 Gekozen en opgelegde werktijden

In de distributiesector kan 25,6 % van de werknemers zelf zijn werktijden bepalen, terwijl bij 74,4% de werkgever het uurrooster bepaalt. De meerderheid van de werknemers die zelf hun werkrooster mogen bepalen moet dit doen binnen door de werkgever opgelegde grenzen (19,7%) en 5,9 % mag zijn werktijden volledig zelf bepalen.

Het aandeel van de werknemers met “opgelegde werktijden” - d.w.z. die hun werk op een door de werkgever opgelegd uur moeten beginnen en beëindigen - bedraagt 74,4 % in de distributiesector voor 2023. Het verschil tussen arbeiders en bedienden is groot. Bij de arbeiders werken in 2023 92,7 % in een werkrooster van opgelegde werktijden, bij de bedienden 67,6 %.

De gekozen werktijden zijn bijna niet van toepassing in de distributiesector voor de arbeiders (7,3 %), terwijl 32,4 % van de bedienden hierop beroep kan doen. Zowel bij de arbeiders als bij de bedienden zien we duidelijk een verschil tussen mannen en vrouwen. Bij de arbeidsters heeft slechts 4,6 % zelfgekozen werktijden tegenover 8,2% bij de arbeiders. Bij de bedienden is dit respectievelijk 25,7% en 40,7%.

Tabel 3-10: Werkrooster in 2023 (NACE 45, 46 en 47)

	Mannen	Vrouwen	Totaal
Arbeiders			
Zelf gekozen werkrooster	1,6%	1,2%	1,5%
Zelf gekozen werkrooster binnen grenzen	6,6%	3,5%	5,8%
Opgelegde werkrooster	91,8%	95,4%	92,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
Bedienden			
Zelf gekozen werkrooster	11,9%	4,1%	7,6%
Zelf gekozen werkrooster binnen grenzen	28,8%	21,6%	24,9%
Opgelegde werkrooster	59,3%	74,3%	67,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
Arbeiders & bedienden			
Zelf gekozen werkrooster	7,9%	3,6%	5,9%
Zelf gekozen werkrooster binnen grenzen	20,2%	19,0%	19,7%
Opgelegde werkrooster	71,9%	77,3%	74,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%

Noot: De enquêtevraag was "Beslist u zelf over het begin en einde van uw werkdag", met mogelijke antwoorden "Ja, volledig", "Ja, binnen bepaalde grenzen zoals binnen een flexibele uurregeling" en "Nee, de werkgever of de organisatie beslist hierover".

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

3.6.2 Ploegenarbeid

Bijzondere werktijdregelingen zijn in de distributiesector dus niet zo abnormaal. Ploegenarbeid maakte in 2023 12,3% van de totale werkgelegenheid in de distributiesector uit, een sterke stijging t.o.v. 2020 (4,7%). Hierbij dient evenwel in acht te worden genomen dat in 2021 een aanpassing is gebeurd van de vragen in de arbeidskrachtenenquête wat de sterke stijging zou kunnen verklaren.

Een verdeling naar beroepsstatuut toont aan dat zowel arbeiders als bedienden slechts in beperkte mate in ploegen werken (16,0% en 11%). In de sector van de detailhandel (NACE 47) komt ploegenarbeid het vaakst voor; met 14,9% van het personeelsbestand dat werkt in ploegen in 2023.

Tabel 3-11: Ontwikkeling van de ploegenarbeid in de distributiesector (NACE 45, 46, 47)

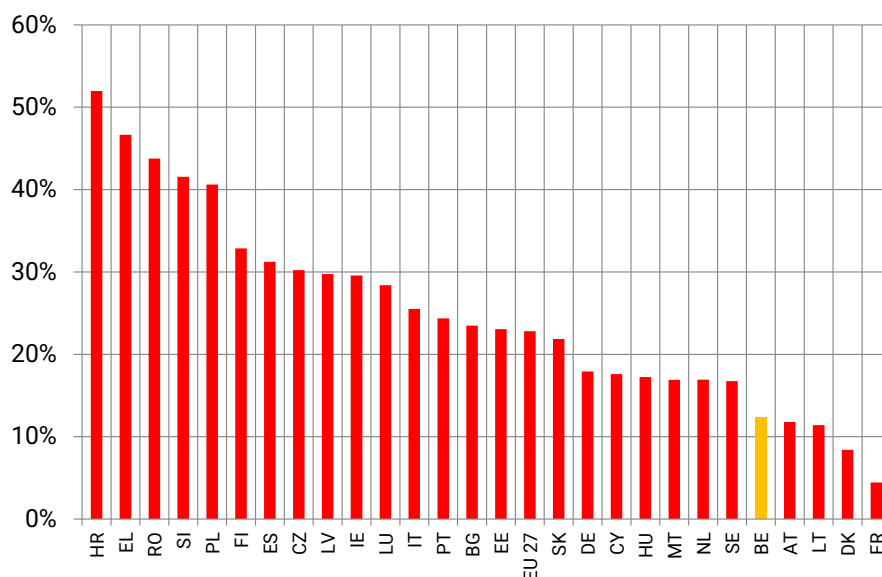
		2009	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arbeiders	Mannen	4,9%	7,5%	7,0%	11,8%	8,0%	9,2%	7,8%	21,1%	16,4%	13,2%
	Vrouwen	7,4%	8,8%	5,2%	1,8%	16,5%	11,1%	9,5%	21,7%	14,9%	24,8%
	Totaal	5,5%	7,8%	6,6%	9,3%	10,1%	9,7%	8,2%	21,2%	16,0%	16,0%
Bedienden	Mannen	2,6%	3,9%	2,7%	3,1%	5,6%	2,4%	3,0%	8,9%	9,7%	8,5%
	Vrouwen	3,5%	3,5%	2,5%	3,2%	4,3%	4,5%	3,7%	11,8%	10,8%	13,0%
	Totaal	3,2%	3,7%	2,6%	3,2%	4,9%	3,6%	3,4%	10,5%	10,3%	11,0%
Totaal	Mannen	3,5%	5,4%	4,4%	6,1%	6,5%	5,2%	4,9%	13,2%	12,3%	10,3%
	Vrouwen	4,1%	4,2%	2,8%	3,0%	5,9%	5,4%	4,6%	13,1%	11,4%	14,7%
	Totaal	3,8%	4,8%	3,7%	4,7%	6,2%	5,3%	4,7%	13,2%	11,9%	12,3%

Noot: a) De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

b) Breuk in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

In vergelijking met de andere Europese distributiesectoren behoort het aandeel werknemers dat in België in ploegen werkt (12,3%) in 2023 tot de laagste van Europa. In Frankrijk (4,4%) is het aandeel nog lager. In Nederland (16,9%) en in Duitsland (17,9%) is het aandeel werknemers dat in ploegen werkt groter. Toch behoren zij in vergelijking met de andere Europese landen tot de groep met een eerder laag aandeel van ploegenarbeid. In de Europese Unie werkt gemiddeld 22,8% van de werknemers in de distributiesector in ploegen. Het aandeel werknemers dat in de buurlanden in ploegen werkt, is dus overal lager dan het Europees gemiddelde.

Grafiek 3-17: Aandeel van ploegenarbeid in de Europese distributiesectoren in 2023 (NACE 45, 46, 47)

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Eurostat)

3.7 Tijdelijke werkloosheid

De onderstaande grafieken geven aan dat de tijdelijke werkloosheid voor het uitbreken van de coronapandemie, gemeten volgens afgevlakte gegevens, gestaag daalde. In het jaar 2020 merken we een enorme groei van tijdelijk werklozen. Deze trend startte in maart 2020 met de eerste COVID- lockdownperiode. Vanaf februari 2021 begint het aantal tijdelijke werklozen te dalen. De meest recente gegevens dateren van november 2023 en toen bedroeg het aantal tijdelijk werklozen 4.117 (5.091 na afvlakking²³). Dit is dicht bij het pre-COVID niveau (in september 2019 waren er 2.502 tijdelijke werklozen).

Voor de COVID-pandemie was er over een lange observatieperiode een structurele trend naar minder tijdelijke werkloosheid. Deze evolueerde van gemiddeld 1,5% van de werkgelegenheid in 2013 naar 0,6% net voor het uitbreken van de pandemie.

Tijdelijke werkloosheid treft verhoudingsgewijs meer mannen dan vrouwen: 75,7% van de tijdelijke werklozen in november 2023 zijn mannen, terwijl hun aandeel in de totale werkgelegenheid 53,9% bedroeg in het tweede kwartaal van 2022. Tijdens de COVID-pandemie veranderde deze verhouding en kwam tijdelijke werkloosheid bij mannen en vrouwen bijna evenveel voor. Deze verschuiving vond voornamelijk plaats in de detailhandel.

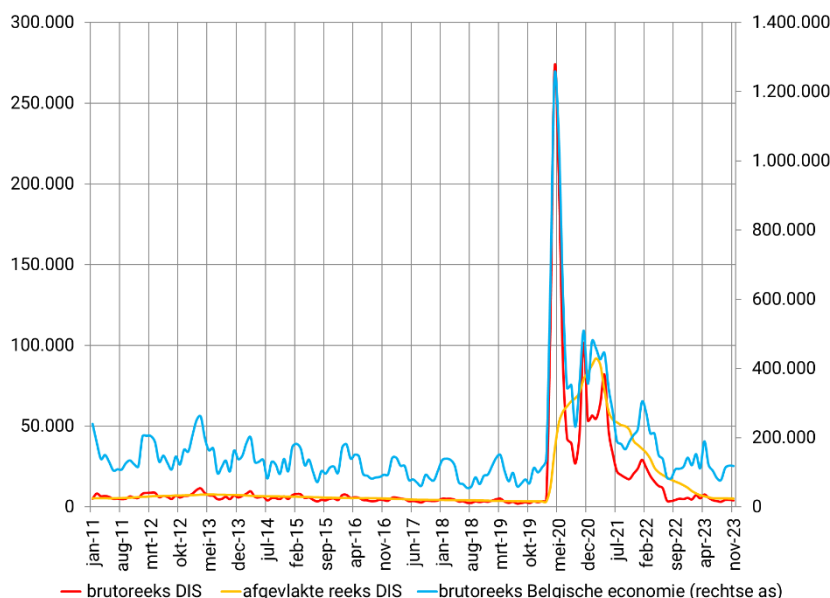
De tijdelijke werkloosheid was in de jaren voor de COVID pandemie altijd ongeveer 1% van de werknemers. Ze wordt dus in zekere mate structureel gebruikt om niet crisis gerelateerde productieschommelingen op te vangen. De hoogte van de tijdelijke werkloosheid in de distributiesector wordt, wegens de aard van de activiteiten van de sector, deels beïnvloed door seizoenfactoren. Ze ligt hoger tijdens de eerste drie/vier maanden van het jaar en laag in de zomer- en winterperiode (cf. brutoreeks van de onderstaande grafiek). Dit is geen typisch sectorieel fenomeen aangezien de tijdelijke werkloosheid in de Belgische economie dezelfde trend volgt.

Om het verband tussen de tijdelijke werkloosheid en de economische conjunctuur te bestuderen, hebben we in termen van voortschrijdende gemiddelden en jaargemiddelden geredeneerd, zodat zuiver toevallige of seizoengebonden factoren kunnen worden uitgesloten. We merken dat er tussen januari 2011 en de zomer van 2013 een trend was naar meer tijdelijke werkloosheid, maar na de zomer van 2013 tot aan het begin van de COVID-pandemie in maart 2020 daalde de tijdelijke werkloosheid weer. Na de pieken in 2020-midden 2021 vertoonde de tijdelijke werkloosheid een dalende trend. Het aandeel van de tijdelijke werkloosheid in de werkgelegenheid (werknemers) bedraagt in 2022 2,3%.

²³ Dit is een methode waarbij er over een periode van twaalf maanden het gemiddelde wordt berekend om uitschieters te neutraliseren.

Aangezien we voor 2023 nog niet beschikken over werknemersdata van het INR, zetten we voor dat jaar het aantal tijdelijk werklozen uit tegen de gecentraliseerde werknemersgegevens van de rsz. Op basis van deze analyse stellen we vast dat de gemiddelde tijdelijke werkloosheid (jan-nov.'23) in 2023 nog slechts 1% aandeel heeft in de werkgelegenheid. Dit sluit volledig aan bij het gemiddelde van vóór de COVID-pandemie.

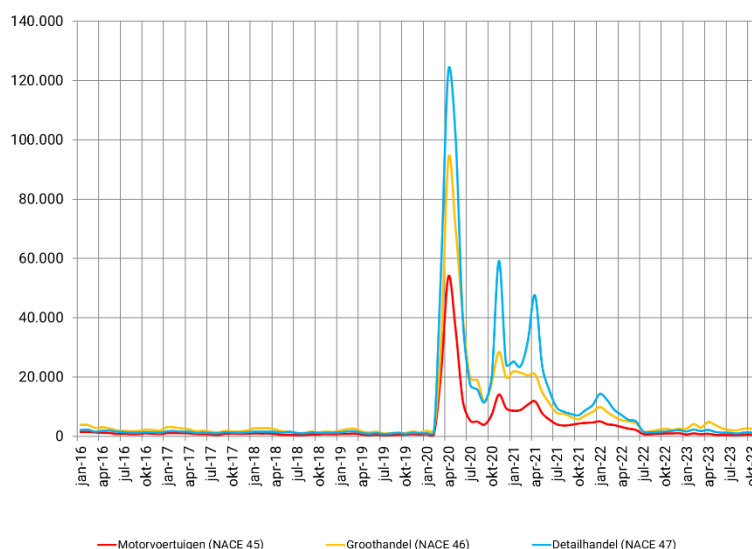
Grafiek 3-18: Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen in de distributiesector en de Belgische economie

Bron: secretariaat CRB op basis van de statistieken van de tijdelijke werkloosheid (na verificatie) van de RVA

Ook in alle subsectoren van de distributie ligt de tijdelijke werkloosheid de eerste 3-4 maanden van het jaar gemiddeld hoger en in de zomer- en winterperiode lager. Voor de COVID-crisis telde de groothandel het hoogst aantal tijdelijke werklozen. Maar tijdens de COVID-crisis zagen we bij de detailhandel plotseling veel meer tijdelijke werklozen. De tijdelijke werkloosheid pieken in de detailhandel zijn dan ook veel intenser dan bij de andere twee distributiesectoren. Vanaf juli 2022 lijkt de situatie weer genormaliseerd en is de groothandel opnieuw de grootste.

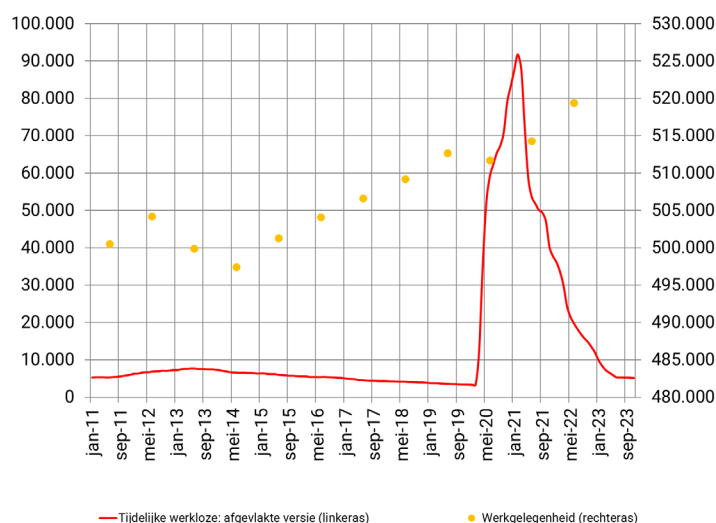
Als we voor 2023 het aantal tijdelijk werklozen afzetten tegenover het aantal werknemers op basis van de gecentraliseerde rsz-gegevens, telt de groothandel met 1,6% het hoogste aandeel. Dit is niet zo ver verwijderd van het aandeel van 1% in 2019 (pre-COVID). In de distributie van de motorvoertuigen en de detailhandel bedragen de aandelen respectievelijk 1% en 0,6% in 2023.

Grafiek 3-19: Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen in de distributiesector, opgesplitst per subsector

Bron: secretariaat CRB op basis van de statistieken van de tijdelijke werkloosheid (na verificatie) van de RVA

Tijdelijke werkloosheid laat toe om flexibel in te spelen op conjunctuurschommelingen. Dit flexibel systeem blijkt een "win-win-instrument" te zijn. Het stelt de job van de werknemer bij laagconjunctuur veilig en biedt de werkgever de mogelijkheid de kennis en ervaring van zijn werknemers binnen zijn onderneming te houden. Maar het gebruik van een dergelijke werkgelegenheids-stabilisator heeft zijn grenzen.

Ook in crisisperiodes bleef de werkgelegenheid op peil. Het systeem van tijdelijke werkloosheid heeft ertoe bijgedragen dat het aantal ontslagen in tijden van crisis beperkt bleef.

Grafiek 3-20: Ontwikkeling van het aantal tijdelijke werklozen en van het aantal werknemers in de distributiesector

Bron: secretariaat CRB op basis van de statistieken van de RVA en INR

Van 2016 tot 2019 was de tijdelijke werkloosheid voor ongeveer 78 % van economische aard en overmacht was de tweede belangrijke factor (7,6%). Tijdens de COVID-periode (van maart 2020 tot juni 2022) was meer dan 98% van de tijdelijke werkloosheid door overmacht.

In 2023 speelt overmacht (2,8%) nog slechts een kleine rol in de tijdelijke werkloosheid. Het grootste deel (67,2%) van de tijdelijke werkloosheid is van economische aard gevolgd door de tijdelijke werkloosheid als gevolg van slechte weersomstandigheden (24%). Dit waren ook tijdens de pre-COVID periode de twee belangrijkste redenen voor tijdelijke werkloosheid. De andere factoren zijn de "crisisschorsing bedienden", het jaarlijks verlof en onbepaalde redenen. Het aantal tijdelijke werklozen bereikte zijn piek in maart 2021 en nam vervolgens terug sterk af.

Ook voor de subsectoren afzonderlijk zijn economische redenen de belangrijkste oorzaak van tijdelijke werkloosheid. In 2023 was in de detailhandel (NACE 47) het aandeel werkloosheid ingevolge overmacht of slecht weer met 19,2% relatief hoog, werkloosheid van economische aard was goed voor 57,3%. In de distributie van motorvoertuigen (NACE 45) was 84,3% van de tijdelijke werkloosheid van economische aard en in de groothandel (NACE 46) bedraagt dat aandeel 75,7%.

Voor de COVID-crisis trof tijdelijke werkloosheid in de drie sectoren meer mannen dan vrouwen en dit is ook in 2023 het geval. Het verschil is het grootst in de distributie van motorvoertuigen, waar in 2023 89,3% van de tijdelijke werklozen man is. In de groothandel is dit 77,2% en in de detailhandel slechts 61,5%.

3.8 Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage²⁴

De onderstaande grafieken tonen de maandelijkse ontwikkeling van het aantal SWT'ers (de vroegere bruggepensioneerden) in de distributiesector²⁵ voor de periode 2002 - 2016 en 2017 – april 2024. We maken een onderscheid tussen deze twee periodes, omdat de RVA vanaf 2017 een andere verbeterde berekeningswijze hanteert en dit een belangrijke impact heeft op de cijfers.

Vanaf 2017 maakt de RVA voor de berekening van het aantal SWT'ers en de toekenning aan de NACE-code gebruik van het KBO-nummer en de werkgeversdatabank. Vóór 2017 werd de NACE-code manueel ingegeven door de werkloosheidsbureaus en werd een SWT'er veelal toegekend aan de sector 'diensten'. Dit zorgde voor een significante onderschatting van het aantal SWT'ers in de distributiesector. Zo telde de distributiesector bijvoorbeeld in januari 2017 volgens de oude statistieken 3.348 SWT'ers, terwijl dit volgens de nieuwe statistieken 9.852 bedroeg.

²⁴ Het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage (SWT) is sinds 1 januari 2012 de nieuwe naam voor 'brugpensioen'. Het is een stelsel waarin oudere werknemers in geval van ontslag een werkloosheidsuitkering krijgen met daar bovenop een toeslag die wordt betaald door de vroegere werkgever.

²⁵ Het was voor de RVA niet mogelijk om de gegevens voor de totale distributiesector op te splitsen naar subsector (Nace 45, 46 en 47).

In 2023 kent de distributiesector gemiddeld 734 SWT'ers waarvan 443 mannen en 291 vrouwen. Het zijn vooral de vrouwelijke bedienden en de mannelijke arbeiders die de meerderheid uitmaken. In de loop van 2017 tot en met 2023 is een duidelijk dalende trend van het aantal SWT'ers zichtbaar.

In de periode vóór 2017 (oude statistieken) kende het aantal SWT'ers een daling van 5.490 in januari 2002 tot 4.934 in december 2002 en steeg dan weer tot 5.799 personen in augustus 2008. In februari 2011 werd een piek bereikt van 5.717 SWT'ers in de distributiesector. Deze stijging was het resultaat van twee uiteenlopende tendensen gedurende de periode 2002-2011: enerzijds een bijna continue daling van het aantal mannelijke SWT'ers en anderzijds een continue toename van het aantal vrouwelijke SWT'ers. Die toename wordt voornamelijk verklaard door de geleidelijke overgang van de wettelijke pensioenleeftijd van de vrouwen van 60 naar 65 jaar. Hierdoor blijven vrouwen langer in het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage en stijgt het aantal SWT'ers. Vanaf april 2011 tot december 2014 daalde het aantal SWT'ers, tot 3.802 personen of een daling met 33%. Deze daling is het resultaat van zowel een sterke daling van het aantal mannelijke SWT'ers als het aantal vrouwelijke SWT'ers. In 2015 en 2016 blijft het aantal SWT'ers afnemen, zij het in 2016 in mindere mate met 1,9% tot circa 3.530 personen (cf. Tabel 3 12). Zowel bij de vrouwen als de mannen was er een daling waarneembaar.

De uitvoering van het Generatiepact, de hervormingen van de regeringen Di Rupo en Michel zijn vermoedelijk niet vreemd aan de daling in de afgelopen jaren. De loopbaanvoorwaarden werden geleidelijk aan opgetrokken van 30 jaar voor de mannen en 26 jaar voor de vrouwen in 2008 tot 35 jaar voor de mannen en 28 jaar voor de vrouwen in 2012. Deze algemene regeling op basis van cao 17²⁶ werd door de regering-Michel vanaf 2015 nog verstrengd.

De leeftijd waarop men met SWT kan vertrekken, werd opgetrokken tot 62 jaar en de loopbaanvoorwaarde voor mannen tot 40 jaar. Voor vrouwen zal de loopbaanvoorwaarde geleidelijk aan verhoogd worden, van 31 jaar in 2015 tot 40 jaar in 2024.

Naast het algemeen stelsel op basis van cao 17, bestaan er ook regelingen op basis van sectorale- en ondernemings-cao's, die ook geleidelijk aan werden verstrengd. Sinds begin 2015 is de regeling vanaf 58 jaar met lange loopbaan afgeschaft²⁷. Bij de regeling voor "zeer" lange loopbaan, wat wil zeggen een beroepsverleden van minstens 40 jaar, werd de leeftijd waarop men met SWT kan vertrekken in 2015 verhoogd van 56 naar 58 jaar en in 2018 van 58 naar 59 jaar. Personen met een beroepsverleden van 33 jaar waarvan minstens 20 jaar nachtarbeid, konden tot en met

²⁶ Collectieve arbeidsovereenkomst nr.17 van 19 december 1974 tot invoering van een regeling van aanvullende vergoeding ten gunste van sommige bejaarde werknemers indien zij ontslagen worden. Het gaat om werknemers die tewerkgesteld zijn bij een werkgever die valt onder de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten (cao's) en paritaire comités (PC's). Het gaat dus vooral om werknemers uit de privésector.

²⁷ Voor de regeling waarbij iemand met een lange loopbaan al vanaf 58 jaar met SWT kan vertrekken, was de loopbaanvoorwaarde in 2008 35 jaar voor mannen en 30 jaar voor vrouwen. In 2012 werd de loopbaanvoorwaarde opgetrokken tot 38 jaar voor mannen en 35 jaar voor vrouwen.

2014 ook vanaf 56 jaar met SWT vertrekken. In 2015 werd de leeftijd opgetrokken tot 58 jaar en in 2018 tot 59 jaar.

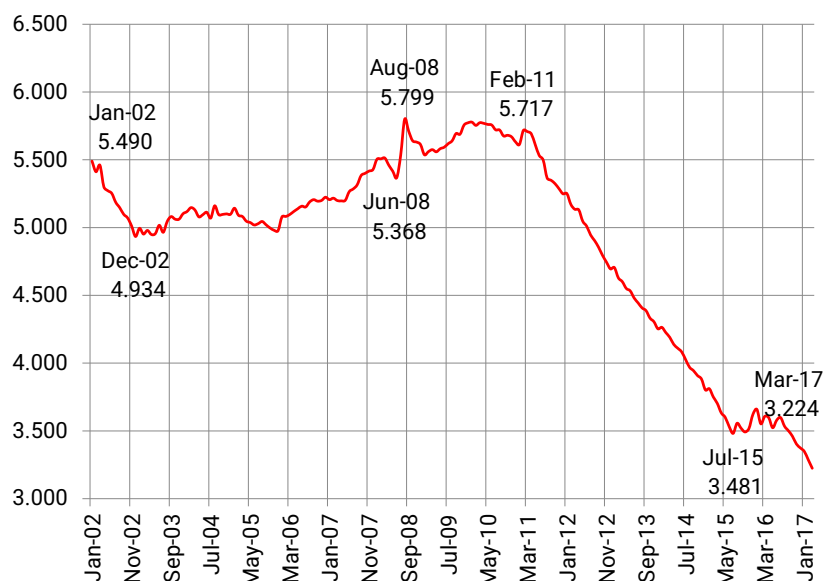
Ook personen die een zwaar beroep²⁸ uitoefenen, kunnen al vanaf 59 jaar met SWT vertrekken, op voorwaarde dat ze een beroepsverleden hebben van 35 jaar, waarvan ofwel minstens 5 jaar zwaar werk in de laatste 10 jaar, ofwel minstens 7 jaar zwaar werk in de laatste 15 jaar. Het sociaal overleg en het politiek debat over de criteria/lijst voor zware beroepen zijn voorlopig geschorst. Fysieke belasting, moeilijke uurroosters, veiligheidsrisico's en stress zouden²⁹ als mogelijke criteria voor de definitie van een zwaar beroep in de publieke sector in aanmerking kunnen komen, maar uitsluitel kan hierover nog niet worden gegeven. Ook het debat over de zware beroepen in de privésector is momenteel getemporiseerd.

Van januari 2017 tot april 2024 liep het aantal SWT'ers ononderbroken achteruit van 9.852 naar 330 personen.

²⁸ Onder zware beroepen verstaan we nachtarbeid, ploegenarbeid en onderbroken diensten.

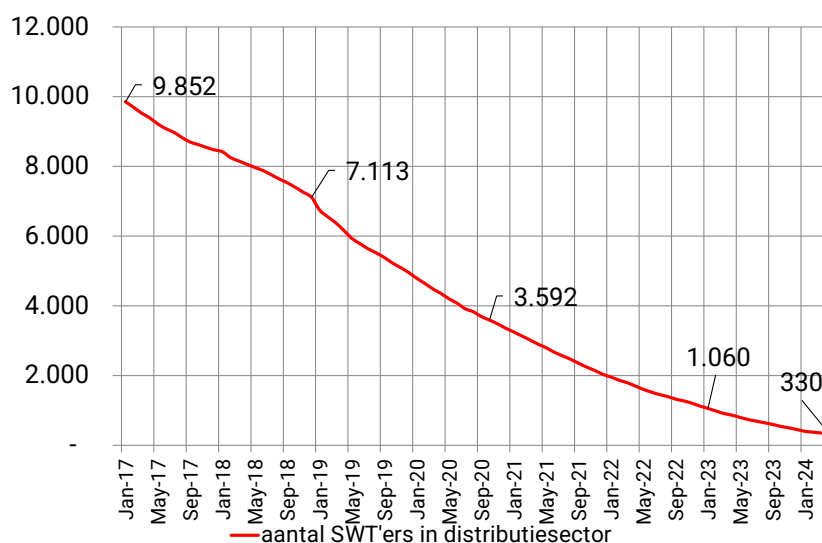
²⁹ De Morgen (29/05/2018), "Privé kiest andere weg voor zware beroepen", consulteerbaar via: <https://www.demorgen.be/politiek/prime-kiest-andere-weg-voor-zware-beroepen-bfbca42a3/>

Grafiek 3-21: Maandelijkse ontwikkeling van het aantal SWT'ers in de distributiesector (2002 -2016)

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

Grafiek 3-22: Maandelijkse ontwikkeling van het aantal SWT'ers in de distributiesector (2017-april 2024)

Vanaf 2017 wordt het KBO-nummer en de werkgeversdatabank als bron gebruikt voor de berekening van de werkloosheid met bedrijfstoeslag. Vóór 2017 werd de NACE-code manueel ingegeven door de werkloosheidsbureaus. De nieuwe berekeningswijze is correcter dan de voorgaande, maar zorgt voor een breuk met de cijfers van het verleden.

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

Tabel 3-12: Ontwikkeling van het jaarlijkse gemiddelde aantal SWT'ers in de distributiesector

	Vrouwen			Mannen			Algemeen totaal		
	Arbeiders	Bedienden	Totaal	Arbeiders	Bedienden	Totaal	Arbeiders	Bedienden	Totaal
2002	157	1.920	2.077	878	2.263	3.141	1.035	4.183	5.218
2007	401	2.477	2.878	743	1.672	2.415	1.144	4.149	5.293
2012	765	2.335	3.100	737	1.136	1.873	1.502	3.471	4.973
2016	442	1.807	2.249	565	718	1.283	1.007	2.525	3.532
2017	1.051	2.975	4.026	2.952	2.094	5.046	4.003	5.069	9.072
2018	889	2.599	3.488	2.517	1.779	4.296	3.406	4.378	7.784
2019	649	2.002	2.650	1.840	1.291	3.131	2.489	3.293	5.781
2020	426	1.424	1.849	1.294	892	2.186	1.720	2.316	4.035
2021	262	912	1.173	871	590	1.461	1.132	1.502	2.634
2022	139	515	653	512	357	869	651	872	1.523
2023	62	229	291	258	184	443	321	413	734
Gemiddelde jaarverschillen									
2002-2007	155,4%	29,0%	38,6%	-15,4%	-26,1%	-23,1%	10,5%	-0,8%	1,4%
2007-2012	90,8%	-5,7%	7,7%	-0,8%	-32,1%	-22,4%	31,3%	-16,3%	-6,0%
2012-2016	-42,2%	-22,6%	-27,5%	-23,3%	-36,8%	-31,5%	-33,0%	-27,3%	-29,0%
2017-2018	-15,4%	-12,6%	-13,3%	-14,7%	-15,1%	-14,9%	-14,9%	-13,6%	-14,2%
2018-2019	-27,1%	-23,0%	-24,0%	-26,9%	-27,4%	-27,1%	-26,9%	-24,8%	-25,7%
2019-2020	-34,3%	-28,9%	-30,2%	-29,7%	-30,9%	-30,2%	-30,9%	-29,7%	-30,2%
2020-2021	-38,6%	-35,9%	-36,5%	-32,7%	-33,9%	-33,2%	-34,2%	-35,1%	-34,7%
2021-2022	-47,0%	-43,6%	-44,3%	-41,2%	-39,5%	-40,5%	-42,5%	-42,0%	-42,2%
2022-2023	-55,0%	-55,5%	-55,4%	-49,6%	-48,4%	-49,1%	-50,7%	-52,6%	-51,8%

Noot: Vanaf 2017 wordt het KBO-nummer en de werkgeversdatabank als bron gebruikt voor de berekening van de werkloosheid met bedrijfstoelage. Vóór 2017 werd de NACE-code manueel ingegeven door de werkloosheidsbureaus. De nieuwe berekeningswijze is correcter dan de voorgaande, maar zorgt voor een breuk met de cijfers van het verleden.

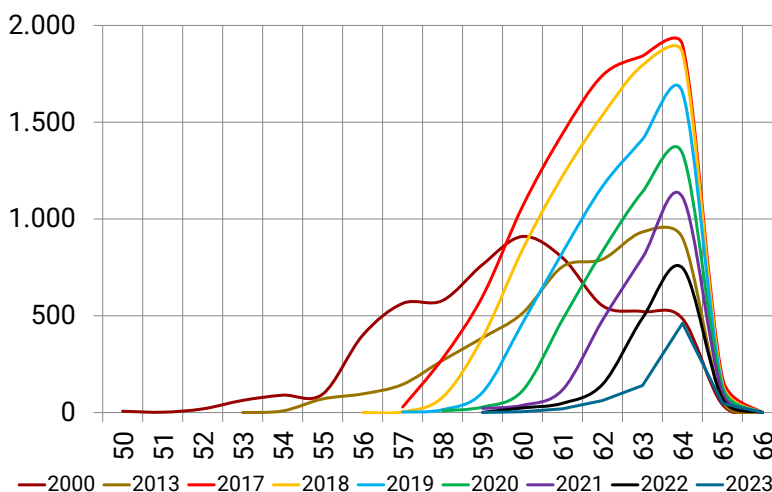
Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

Vanaf 2017 wordt het KBO-nummer en de werkgeversdatabank als bron gebruikt voor de berekening van de werkloosheid met bedrijfstoelage. Vóór 2017 werd de NACE-code manueel ingegeven door de werkloosheidsbureaus. De nieuwe berekeningswijze is correcter dan de voorgaande, maar zorgt voor een breuk met de cijfers van het verleden.

In de onderstaande grafieken hebben we de uitsplitsing van de SWT'ers volgens leeftijd voor juni 2000, juni 2013 en juni 2017 tot en met juni 2023 met elkaar vergeleken. De verdere verschuiving van de curve naar rechts alsook de krimpende oppervlakte eronder illustreren de daling van het aantal SWT'ers. Verder blijkt dat het aantal SWT'ers jonger dan 58 jaar drastisch afneemt van 21,0% in 2000 tot 0% in 2021 en het aantal SWT'ers tussen de 58 en 61 jaar afgenomen is van 51,8% in 2000 naar 3,5% in 2023, conform de doelstellingen van het Generatiepact (cf. Grafiek 3-24).

In 2023 is het aantal SWT'ers jonger dan 62 jaar met slechts 3,5% bijna verwaarloosbaar geworden, terwijl de meeste van de SWT'ers ouder zijn dan 61 jaar (96,5%).

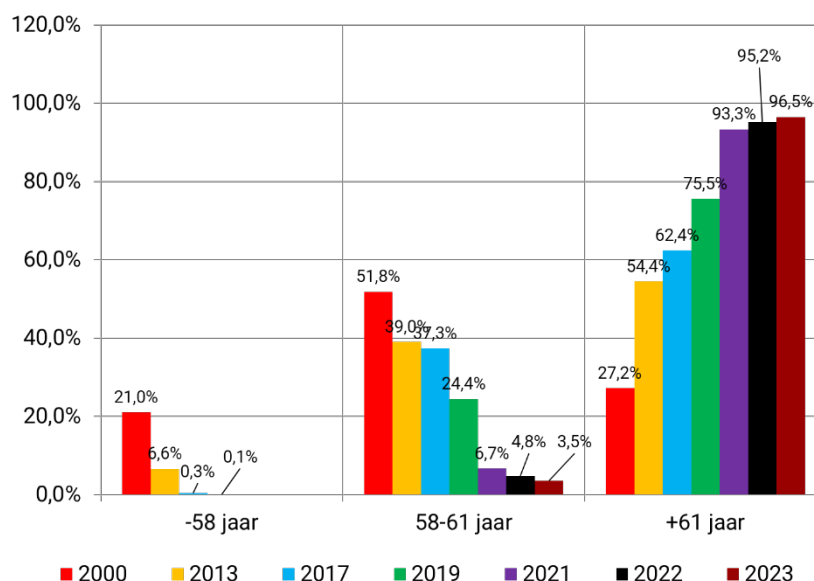
Grafiek 3-23: Uitsplitsing van het aantal SWT'ers naar leeftijd (referentiemaand juni)

Vanaf 2017 wordt het KBO-nummer en de werkgeversdatabank als bron gebruikt voor de berekening van de werkloosheid met bedrijfstoelag. Vóór 2017 werd de NACE-code manueel ingegeven door de werkloosheidsbureaus. De nieuwe berekeningswijze is correcter dan de voorgaande, maar zorgt voor een breuk met de cijfers van het verleden.

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

Grafiek 3-24: Uitsplitsing van het aantal SWT'ers naar leeftijdscategorie

Vanaf 2017 wordt het KBO-nummer en de werkgeversdatabank als bron gebruikt voor de berekening van de werkloosheid met bedrijfstoelag. Vóór 2017 werd de NACE-code manueel ingegeven door de werkloosheidsbureaus. De nieuwe berekeningswijze is correcter dan de voorgaande, maar zorgt voor een breuk met de cijfers van het verleden.

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

3.9 Loopbaanonderbrekingen en tijdskredieten

Loopbaanonderbreking en tijdskrediet zijn “stelsels” die werknemers de mogelijkheid bieden om hun beroepsloopbaan te verminderen of volledig of gedeeltelijk te onderbreken. Sedert 1 januari 2002 is de loopbaanonderbreking in de privésector vervangen door het “tijdskrediet”.

Tijdens de periode van schorsing van de arbeidsovereenkomst of vermindering van de prestaties krijgen de werknemers die tijdskrediet opnemen geen loon, maar als compensatie krijgen zij een maandelijkse uitkering van de RVA. De toegekende uitkering is afhankelijk van de aard van de loopbaanonderbreking (volledig, halftijds) en het arbeidsstelsel (voltijds of halftijds)³⁰.

Daarnaast is er ook nog tijdskrediet met motief, zoals ouderschapsverlof, verlof om palliatieve zorgen te verlenen, verlof voor medische bijstand en verlof voor het volgen van een erkende opleiding. Voor deze vormen van tijdskrediet betaalt de RVA vanaf 1 januari 2015 wel nog onderbrekingsuitkeringen. Sinds 1 januari 2019 is hier ook het tijdskrediet met motief voor het volgen van een erkende opleiding i.k.v. een knelpuntberoep bijgekomen.

Aangezien er in 2002 een wijziging plaatsvond, ziet men het aantal loopbaanonderbrekingen afnemen. In 2014 zijn de meeste vormen van loopbaanonderbreking quasi uitgedoofd.

³⁰ Er zijn meerdere regimes en uitzonderingen. De twee belangrijkste formules zijn:

1) Tijdskrediet algemeen stelsel met of zonder motief. Tijdskrediet met motief kan men nemen voor situaties zoals ouderschapsverlof, verlof om palliatieve zorgen te verlenen en verlof voor medische bijstand. Voor deze vormen van tijdskrediet betaalt de RVA vanaf 1 januari 2015 wel nog onderbrekingsuitkeringen. Aangezien er in 2002 een wijziging plaatsvond, ziet men sinds 2003 dan ook systematisch het aantal tijdskredieten toenemen en het aantal loopbaanonderbrekingen afnemen. In 2012 zijn de meeste vormen van loopbaanonderbreking quasi uitgedoofd. Vanaf april 2017 werd het gelimiteerd tot 6 mogelijke motieven (zorg voor eigen kind onder 8 jaar, palliatieve zorg, zwaar ziek familielid, zorg eigen gehandicapt kind onder 21 jaar, bijstand of zorg verlenen aan zwaar ziek minderjarig kind uit eigen gezin of erkende opleiding volgen).

Tot eind 2014 konden werknemers met minstens 5 jaar loopbaanverleden als loontrekkende waarvan minstens 2 jaar anciënniteit bij de werkgever aanspraak maken op een uitkering voor 1 jaar:

- ofwel gedurende maximum 12 maanden volledige onderbreking;
- ofwel gedurende maximum 24 maanden halftijdse vermindering;
- ofwel gedurende maximum 60 maanden vermindering met 1/5;
- ofwel een combinatie van deze stelsels tot een voltijds equivalent van 12 maanden.

Echter, vanaf 1 januari 2015 hebben werknemers die niet-gemotiveerd tijdskrediet opnemen geen recht meer op een uitkering. Het recht op verlof blijft voorlopig wel bestaan (zolang cao 10316 niet wordt aangepast). Op 1 april 2017 is het tijdskrediet zonder motief stelsel afgeschaft.

2) Specifiek tijdskrediet voor oudere werknemers = Landingsbanen: in uitvoering van het regeerakkoord van 1 september 2012 werden de voorwaarden voor de landingsbanen (arbeidsprestaties met 1/5de of 1/2de verminderen en van een uitkering genieten) aangescherpt. De leeftijd om een landingsbaan op te nemen werd verhoogd van 50 jaar naar 55 jaar en de loopbaanvoorwaarde van 20 naar 25 jaar. Sinds 1 januari 2015 is de leeftijd waarop men recht heeft op een uitkering weer opgetrokken. De werknemer moet 60 jaar zijn met een loopbaan van minimum 25 jaar en minstens 2 jaar anciënniteit bij de werkgever. Een werknemer heeft wel nog het recht om vanaf 55 jaar een landingsbaan op te nemen, maar dan zonder uitkering en zonder pensioengelijkstelling.

Er bestaat wel een uitzondering voor werknemers in zware beroepen. Tot 2014 hadden zij vanaf 50 jaar het recht op een uitkering bij een landingsbaan, sinds 1 januari 2015 is deze leeftijd opgetrokken tot 55 jaar.

De RVA noteert in 2023 gemiddeld 23.084 personen in de distributiesector die kiezen voor een of andere formule van aanpassing van de werktijden, dit is een afname van 15,5% ten opzichte van het jaar 2011³¹. Niettegenstaande is er de laatste twee jaar opnieuw een stijgende trend van het aantal werknemers met een aangepaste arbeidstijd.

De themaverloven (ouderschapsverlof, palliatief verlof en verlof voor medische bijstand) hebben in de geobserveerde periode sterk aan belang gewonnen. In 2023 maken zij 48,7% uit van de aangepaste arbeidstijden in de distributiesector, tegenover 24,9% in 2011. Het aandeel volledige onderbrekingen daalt van 5,6% in 2011 tot 2,1% in 2023. Deeltijdse onderbrekingen zijn, samen met de thematische verloven, de belangrijkste vormen van werkonderbreking; het aandeel deeltijdse onderbrekingen daalde evenwel van 69,5% in 2011 naar 49,2% in 2023.

De stijging met 3,5% van het aantal mensen dat kiest voor werkonderbrekingen tegenover 2022 is voornamelijk te wijten aan de toename van het aantal themaverloven met respectievelijk 4,7%.

³¹ We beschikken maar over gegevens vanaf het jaar 2011.

**Tabel 3-13: Aanpassing van de arbeidstijd in de subsectoren (45, 46 en 47)
van de distributiesector**

	Loopbaanonderbreking*		Ouderschapsverlof, palliatieve zorgen en medische bijstand	Tijdscrediet		Totaal
	Volledige onderbreking	Vermindering van prestaties		Volledige onderbreking	Vermindering van prestaties	
2011	2	242	6.815	1.528	18.729	27.317
2012	2	171	6.548	1.292	18.957	26.970
2013	0	115	6.917	1.087	18.442	26.562
2014	1	76	7.473	988	18.507	27.044
2015	2	48	7.560	863	19.202	27.675
2016	1	20	8.007	636	17.004	25.667
2017	1	8	8.503	618	15.316	24.446
2018	0	4	8.534	679	14.107	23.323
2019	0	3	8.992	662	13.364	23.021
2020	0	3	10.681	630	11.697	23.010
2021	0	2	9.833	567	11.036	21.438
2022	0	3	10.725	540	11.033	22.300
2023	0	3	11.233	493	11.355	23.084
Gemiddelde jaarverschillen						
2011-2012	-21,4%	-29,3%	-3,9%	-15,4%	1,2%	-1,3%
2012-2013	-81,8%	-32,9%	5,6%	-15,9%	-2,7%	-1,5%
2013-2014	75,0%	-33,6%	8,0%	-9,1%	0,4%	1,8%
2014-2015	242,9%	-37,6%	1,2%	-12,7%	3,8%	2,3%
2015-2016	-33,3%	-59,1%	5,9%	-26,3%	-11,4%	-7,3%
2016-2017	-62,5%	-60,3%	6,2%	-2,9%	-9,9%	-4,8%
2017-2018	-100,0%	-52,7%	0,4%	9,8%	-7,9%	-4,6%
2018-2019		-18,2%	5,4%	-2,4%	-5,3%	-1,3%
2019-2020		0,0%	18,8%	-5,0%	-12,5%	0,0%
2020-2021		-25,0%	-7,9%	-9,9%	-5,6%	-6,8%
2021-2022		11,1%	9,1%	-4,8%	0,0%	4,0%
2022-2023		0,0%	4,7%	-8,6%	2,9%	3,5%

	Volledige onderbreking	Deeltijdse onderbreking	Ouderschapsverlof, palliatieve zorgen en medische bijstand	Totaal
2011	1.530	18.972	6.815	27.317
2023	493	11.358	11.233	23.084
2011-2023	-67,8%	-40,1%	64,8%	-15,5%
Aandeel 2011	5,6%	69,5%	24,9%	100,0%
Aandeel 2023	2,1%	49,2%	48,7%	100,0%

Noot: Sinds 1 januari 2012 is de loopbaanonderbreking in de privésector vervangen door het "tijdscrediet"
Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

Voor de drie subsectoren is het beeld vrij gelijkaardig. De meerderheid van de werkonderbrekingen is deeltijds en een klein aandeel van de werkonderbrekingen is voltijds. Bijna de helft (10.811 in 2022) van de werknemers in de distributiesector die kiest voor werkonderbrekingen is werkzaam in de detailhandel (NACE 47). Ook het aandeel personen in volledige werkonderbreking is het grootst in de detailhandel. In alle drie de subsectoren daalde het aantal personen in volledige werkonderbreking vrij sterk in de voorbije 11 jaar. Ook het aantal personen die deeltijdse werkonderbreking opnamen, nam in alle drie de subsectoren tussen 2011 en 2023 af, en in de detailhandel (NACE 47) het sterkst met -45,1%. Dit verlies werd deels gecompenseerd door een beduidende toename van het aantal thematische verloven in alle subsectoren, met de sterkste toename in de distributie van motorvoertuigen (NACE 45) (121,9%).

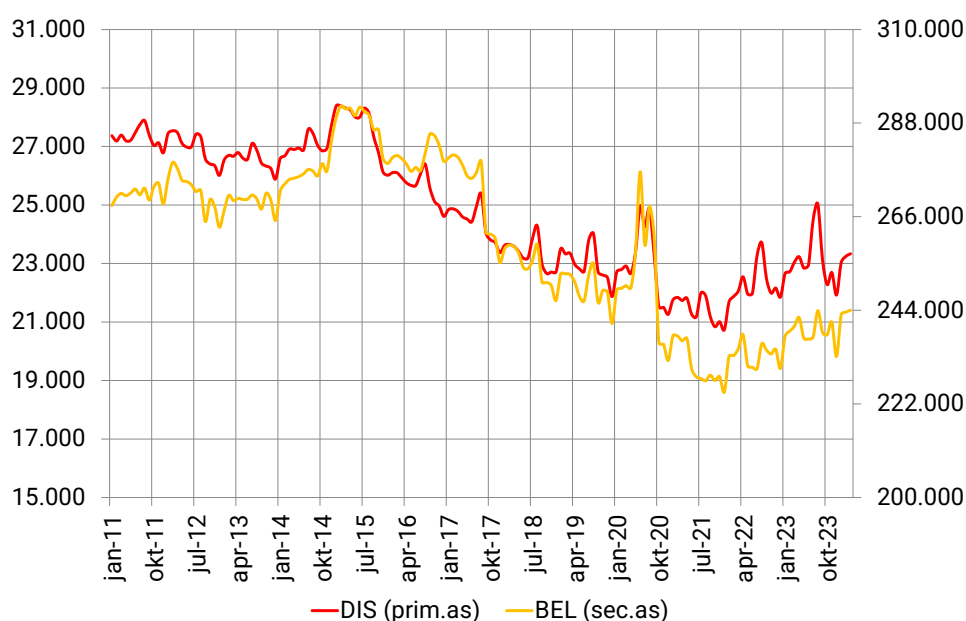
Tabel 3-14: Aanpassing van de arbeidstijd in de subsectoren (45, 46 en 47) van de distributiesector

	Loopbaanonderbreking*			Tijdskrediet		Totaal
	Volledige onderbreking	Vermindering van prestaties	Ouderschapsverlof, palliatieve zorgen en medische bijstand	Volledige onderbreking	Vermindering van prestaties	
45 Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen						
2011	0	11	583	48	1.818	2.460
2012	0	8	531	43	1.855	2.437
2013	0	6	561	46	1.810	2.423
2014	0	4	619	37	1.842	2.502
2015	0	3	594	28	1.976	2.601
2016	0	1	651	18	1.758	2.428
2017	1	0	734	18	1.581	2.333
2018	0	0	762	12	1.432	2.207
2019	0	0	875	13	1.407	2.295
2020	0	0	1.043	12	1.252	2.308
2021	0	0	1.097	13	1.167	2.278
2022	0	0	1.193	15	1.191	2.399
2023	0	0	1.295	15	1.308	2.618
2011-2023	0,0%	-100,0%	121,9%	-68,2%	-28,1%	6,4%
Aandeel 2011	0,0%	0,4%	23,7%	1,9%	73,9%	100,0%
Aandeel 2023	0,0%	0,0%	49,5%	0,6%	50,0%	100,0%
46 Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen						
2011	0	32	2.917	362	7.359	10.669
2012	1	17	2.707	271	7.264	10.260
2013	0	12	2.699	224	7.153	10.088
2014	0	7	2.910	205	7.143	10.265
2015	0	5	2.954	178	7.490	10.627
2016	0	3	3.079	111	6.759	9.952
2017	0	4	3.261	98	6.040	9.403
2018	0	3	3.274	125	5.549	8.951
2019	0	3	3.425	131	5.292	8.851
2020	0	3	4.259	128	4.719	9.108
2021	0	2	3.948	101	4.494	8.546
2022	0	2	4.414	96	4.496	9.009
2023	0	2	4.762	87	4.804	9.655
2011-2023	0,0%	-93,7%	63,3%	-76,0%	-34,7%	-9,5%
Aandeel 2011	0,0%	0,3%	27,3%	3,4%	69,0%	100,0%
Aandeel 2023	0,0%	0,0%	49,3%	0,9%	49,8%	100,0%
47 Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen						
2011	2	200	3.315	1.118	9.552	14.187
2012	1	146	3.310	978	9.839	14.274
2013	0	97	3.657	817	9.479	14.051
2014	1	66	3.944	746	9.522	14.278
2015	2	40	4.012	657	9.736	14.447
2016	1	15	4.277	508	8.487	13.288
2017	0	3	4.509	503	7.695	12.710
2018	0	1	4.497	541	7.126	12.165
2019	0	0	4.693	518	6.665	11.876
2020	0	0	5.379	490	5.725	11.594
2021	0	0	4.787	452	5.374	10.614
2022	0	1	5.117	429	5.346	10.892
2023	0	1	5.176	391	5.243	10.811
2011-2023	-100,0%	-99,7%	56,2%	-65,0%	-45,1%	-23,8%
Aandeel 2011	0,0%	1,4%	23,4%	7,9%	67,3%	100,0%
Aandeel 2023	0,0%	0,0%	47,9%	3,6%	48,5%	100,0%

Noot: Sinds 1 januari 2012 is de loopbaanonderbreking in de privésector vervangen door het "tijdskrediet"
Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

De werkonderbrekingen in de distributiesector en de Belgische economie volgden ongeveer hetzelfde pad in de periode 2011 - maart 2024. Beiden bereikten hun piek in 2015; voor de distributiesector in januari en voor de Belgische economie in juni van dat jaar. Sindsdien verminderden de werkonderbrekingen in beide gevallen. Dit is geen verrassing aangezien vanaf 2015 een aantal belangrijke verstrengingsmaatregelen werden getroffen inzake het niet gemotiveerd tijdskrediet en het landingsbaan tijdskrediet (cf. supra). Een korte opflakking van het aantal werkonderbrekingen dook op in de zomerperiode van 2016, zowel in de distributiesector als de economie in haar geheel. Waarschijnlijk hebben werknemers in die periode meer beroep gedaan op thematische verloven en in het bijzonder ouderschapsverlof om in te staan voor de opvang van hun kinderen. Nadien herneemt de daling van het aantal werkonderbrekingen zich zowel in de distributiesector als de Belgische economie. Zowel in de distributiesector als in de Belgische economie komt het niveau in de loop van 2017 onder het niveau van het begin van de geobserveerde periode (januari 2011). In mei 2020 zien we weer een plotse sterke opflakking van het aantal werkonderbrekingen. Dit als het gevolg van de COVID crisis. Vanaf oktober 2020 is de situatie opnieuw gestabiliseerd naar pre-COVID niveau. Van oktober 2020 tot maart 2024 zien we wel terug een toename van het aantal werkonderbrekingen, zowel in de distributiesector als in de economie in zijn geheel. Deze toename wordt hoofdzakelijk gedreven door de gestegen themaverloven.

Grafiek 3-25: Vergelijking ontwikkeling werkonderbrekingen in de distributiesector en de Belgische economie

Bron: secretariaat CRB op basis van RVA-gegevens

4 Mobiliteit van de werknemers in de distributiesector

4.1 Grenswerknemers

Het aantal grenswerknemers in de distributiesector is in 2023 lichtjes afgenomen. In 19 jaar tijd is hun aantal met 60,6% gestegen van 4.211 in 2004 tot 6.761 voltijds equivalenten in 2023. Tot en met 2018 was er een continue stijging van het aantal grensarbeiders. Vanaf 2019 begon het aantal te dalen. Pas vanaf 2022 zien we opnieuw een toename van het aantal grensarbeiders. Deze stijging geeft mogelijk voor een deel aan dat het moeilijk is om in België personeel te vinden in de distributiesector.

Tabel 4-1: Ontwikkeling van het aantal grenswerknemers (uitgedrukt in VTE) tijdens de afgelopen jaren in de distributiesector

	Arbeiders	Arbeidsters	Totaal arbeiders	Bedienden (M)	Bedienden (V)	Totaal bedienden	Aantal grenswerknemers
2004	1.246	234	1.480	1.441	1.290	2.731	4.211
2005	1.244	251	1.495	1.482	1.388	2.870	4.365
2006	1.354	250	1.604	1.575	1.589	3.164	4.768
2007	1.535	284	1.819	1.679	1.696	3.375	5.194
2008	1.629	302	1.931	1.785	1.859	3.644	5.575
2009	1.696	293	1.989	1.890	1.918	3.808	5.797
2010	1.654	303	1.957	1.922	1.950	3.872	5.829
2011	1.719	286	2.005	1.920	1.995	3.915	5.920
2012	1.794	283	2.077	1.987	2.189	4.176	6.253
2013	1.771	291	2.062	2.054	2.231	4.285	6.347
2014	1.754	281	2.085	2.047	2.302	4.349	6.384
2015	1.836	293	2.129	2.109	2.372	4.481	6.610
2016	1.913	284	2.197	2.128	2.442	4.570	6.767
2017	2.027	350	2.377	2.262	2.545	4.807	7.184
2018	2.137	386	2.523	2.251	2.569	4.820	7.343
2019	1.989	389	2.378	2.195	2.433	4.628	7.006
2020	1.962	384	2.346	2.107	2.324	4.431	6.777
2021	1.915	373	2.288	2.031	2.285	4.316	6.604
2022	2.032	402	2.434	2.083	2.335	4.418	6.852
2023	2.096	394	2.490	2.012	2.259	4.271	6.761
2023/2004	68,2%	68,4%	68,2%	39,6%	75,1%	56,4%	60,6%

Bron: secretariaat CRB op basis van de RSZ-statistieken

Een blik op de subsectoren op NACE 3-niveau leert ons dat grenswerknemers vooral aanwezig zijn in de subsectoren "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" (15%) en "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)" (13,5%). De meerderheid van de grenswerknemers is afkomstig uit de buurlanden: 71,9% van de grenswerknemers komt uit Frankrijk en 19,5% uit Nederland. De andere landen samen zijn goed voor slechts 8,6% van de grenswerkers.

Tabel 4-2: Subsectoren met grenswerknemers (uitgedrukt in VTE) in 2023

		Grensarbeiders	Procent
471	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels	1.011	15,0%
477	Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels	911	13,5%
463	Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen	670	9,9%
466	Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren	646	9,6%
467	Overige gespecialiseerde groothandel	587	8,7%
475	Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels	574	8,5%
464	Groothandel in andere consumentenartikelen	543	8,0%
472	Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels	418	6,2%
451	Handel in auto's	410	6,1%
452	Onderhoud en reparatie van motorvoertuigen	322	4,8%
453	Handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen	137	2,0%
476	Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels	125	1,8%
473	Detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels	96	1,4%
462	Groothandel in landbouwproducten en levende dieren	71	1,1%
479	Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel	59	0,9%
465	Groothandel in informatie- en communicatieapparatuur	52	0,8%
469	Niet-gespecialiseerde groothandel	39	0,6%
474	Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels	36	0,5%
461	Handelsbemiddeling	32	0,5%
478	Markt- en straathandel	14	0,2%
454	Handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren van motorfietsen	8	0,1%
	Totaal	6.761	100,0%

Bron: secretariaat CRB op basis van RSZ-statistieken

Tabel 4-3: Thuisland van de grenswerknemers (in VTE) in 2023

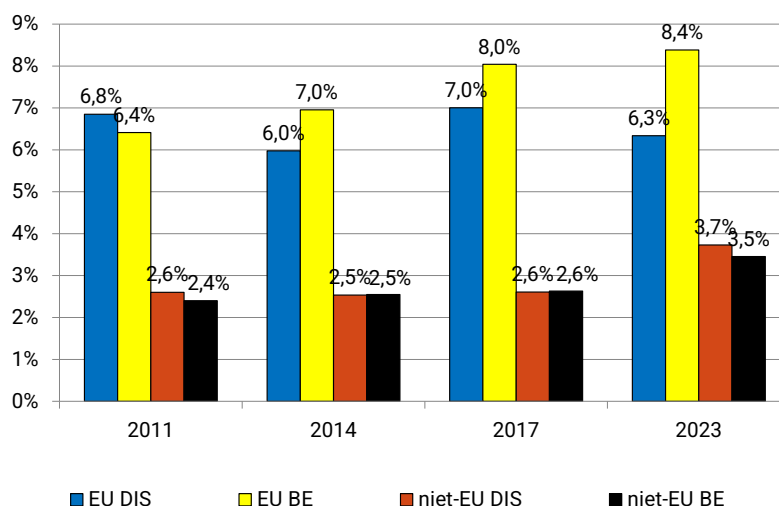
Landen	Arbeider			Bediende			Totaal
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	
Frankrijk	1.606	303	1.909	1.340	1.609	2.949	4.858
Nederland	239	60	299	508	512	1.020	1.319
Andere landen	251	31	282	164	138	302	584
Totaal	2.096	394	2.490	2.012	2.259	4.271	6.761
Landen	Arbeiders			Bediende			Totaal
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	
Frankrijk	76,6%	76,9%	76,7%	66,6%	71,2%	69,0%	71,9%
Nederland	11,4%	15,2%	12,0%	25,2%	22,7%	23,9%	19,5%
Andere landen	12,0%	7,9%	11,3%	8,2%	6,1%	7,1%	8,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: secretariaat CRB op basis van RSZ-statistieken

4.2 Nationaliteit van de werknemers

Volgens de enquête naar de arbeidskrachten van 2023 heeft 89,7% van de werknemers in de distributiesector de Belgische nationaliteit, 6,3% is ingezetene van de EU en de overige 3,7% is afkomstig van buiten de EU. In vergelijking met de Belgische economie zijn er minder buitenlandse werknemers van binnen de EU tewerkgesteld in de distributiesector. In de detailhandel (NACE 47) zijn de meeste buitenlandse werknemers tewerkgesteld. In 2023 was 89,5% van de werknemers Belg, kwam 6% van binnen de EU en 4,3 van buiten de EU.

Grafiek 4-1: Aandeel van de werknemers die EU-ingezetenen zijn en van de werknemers van buiten de EU in de distributiesector en de Belgische economie tijdens de afgelopen jaren

Noot: De enquête naar de arbeidskrachten werd in 2017 grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamelingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Bron: secretariaat CRB op basis van de enquêtes naar de arbeidskrachten (Statistics Belgium)

5 Knelpuntberoepen in de distributiesector

Knelpuntberoepen zijn functies die relatief moeilijker kunnen worden ingevuld dan andere. Om een functie als knelpuntberoep te kunnen beschouwen, moet aan de drie navolgende criteria worden voldaan:

- een minimumhoeveelheid van 20 jobaanbiedingen die in de loop van het jaar worden ontvangen door de openbare arbeidsbemiddelingsdienst, om commentaar over anekdotische situaties te vermijden;
- een lagere invullingsgraad van de jobaanbiedingen voor het betrokken beroep dan de invullingsgraad voor de gezamenlijke beroepen;
- de mediaanduur voor de invulling van de jobaanbieding voor het beroep in kwestie, d.w.z. de duur die nodig is om deze jobaanbieding af te sluiten³², moet langer zijn dan de mediaanduur van de openstelling van de gezamenlijke jobaanbiedingen.

De VDAB publiceerde haar rapport “Knelpuntberoepen in Vlaanderen 2024³³” waarin de knelpuntberoepen worden beschreven. Ook wordt aangegeven of het probleem kwantitatief dan wel kwalitatief van aard is. Een aantal van deze knelpunten zijn ook van toepassing in de sector die in dit rapport wordt geanalyseerd. Zo behoren verkopers, zowel in de voeding- als niet-voedingshandel, verkoopondersteuners (bv. winkelmanager detailhandel, winkeldirecteur, technisch adviseur klantenondersteuning) en vertegenwoordigers tot de knelpuntberoepen in de handelssectoren. Een opvallende vaststelling is dat voor deze beroepen geen kwantitatief tekort geldt, evenwel een kwalitatief tekort. Met uitzondering van enkele verkoopondersteuners functies wordt voor de voormelde knelpuntberoepen naast het kwalitatief tekort ook de arbeidsomstandigheden vermeld als reden waarom deze beroepen moeilijker ingevuld raken dan andere functies. Naast deze sectorspecifieke knelpuntberoepen, blijft er ook een tekort aan algemene ICT profielen bestaan, zoals ontwikkelaars van ICT-toepassingen en beherende en leidinggevende ICT-medewerkers.

Voor Wallonië heeft de Forem in 2024 eveneens een “Métiers/fonctions critiques et en pénurie en Wallonie³⁴” gepubliceerd. In de handelssectoren in Wallonië raken de de vacatures voor aankoper, technisch verkoops personeel en verantwoordelijke verkoopadministratie moeilijk ingevuld. Zoals in Vlaanderen is er ook in Wallonië een grote nood aan ICT-profielen, waaronder ICT-analisten, ontwikkelaars en ICT-leidinggevend.

De vaststellingen van Actiris voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wijzen op een gelijkaardige problematiek. In de handel en verkoop zijn naast vertegenwoordiger en rayonverantwoordelijke afdeling voeding, vier nieuwe commerciële beroepen in de knelpuntberoepenlijst verschenen: technisch adviseur klantenondersteuning,

³² Een aanbieding is afgesloten wanneer ze is ingevuld of geannuleerd.

³³ https://www.vdab.be/trends-en-cijfers/knelpuntberoepen?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjw0Oq2BhCCARIsAA5hubWibHgmhffyddfyA7Xox0FtmU-6gqnDhVrLbBh3o3PQfIW0nEyZDgEaAs6rEALw_wcB

³⁴ <https://www.leforem.be/documents/citoyens/penuries-liste-metiers.pdf>

technisch-commercieel afgevaardigde, commercieel verantwoordelijke en departementsverantwoordelijke winkel. Ook ICT-profielen, waaronder zowel technici, analisten en ingenieurs vormen een knelpunt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest³⁵.

Het nijpend tekort aan technische en IT-profielen op de arbeidsmarkt is een sectoroverschrijdend probleem dat een belemmering vormt voor de groei van de bedrijven. Als de distributiesector en bij uitbreiding de Belgische economie blijven kampen met dit soort tekorten kan dit een mogelijke rem vormen voor de technologische vooruitgang of innovatie in de Belgische handel en economie.

³⁵ https://www.actiris.brussels/media/thdbldme/2024-01-knelpuntberoepen_compressed-1-h-1A5E0DDF.pdf

6 Besluit

6.1 Werkgelegenheid in de Belgische distributiesector

De distributiesector (NACE 45, 46, 47) is in 2022 met 11,8% een belangrijke sector qua werkgelegenheid in ons land. De Belgische distributiesector telt in dat jaar 553.900 werknemers. Met de zelfstandigen erbij geteld waren er in 2022 602.100 mensen tewerkgesteld in de distributiesector. Tijdens de periode 1997-2022 groeide de werkgelegenheid in de sector met 8,7% (+48.200 jobs). Deze groei is volledig te danken aan de toename van het aantal werknemers (+30,1%), want het aantal zelfstandigen nam tijdens dezelfde periode sterk af (-46,5%). De totale werkgelegenheid nam in België tussen 1997 en 2022 toe met 1.190.700 arbeidsplaatsen (+30,5%). In vergelijking met buurlanden Nederland en Frankrijk is de werkgelegenheidsgroei in de Belgische distributiesector evenwel relatief bescheiden. Tussen 2014 en 2022 groeide de werkgelegenheid in Nederland en Duitsland met iets meer dan 11% terwijl dit in België steeg met 3,2%.

De distributiesector bestaat uit drie subsectoren. De grootste op vlak van werkgelegenheid is de "detailhandel, uitgezonderd de handel in auto's en motorfietsen" (NACE 47) met 319.700 werkenden in 2022. De "groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen" (NACE 46) is een stuk kleiner, met 206.500 werkenden. De "groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" (NACE 45) is met 75.900 werkzame personen de kleinste subsector.

63,3% van de werkgelegenheid (in termen van werknemers) in de distributiesector is Vlaams, 26,3% Waals en 10,4% Brussels. Dit komt ongeveer overeen met de verdeling in de drie subsectoren. Voor de distributie van motorvoertuigen (NACE 45) is de werkgelegenheid in Brussel kleiner (6,4%) en de werkgelegenheid in Vlaanderen is het grootst voor de groothandel (NACE 46) (72,3%).

De vijf grootste subsectoren op NACE 3 niveau op vlak van werkgelegenheid zijn "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" (20,7%), "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)" (14,5%), "groothandel in andere consumentenartikelen (46.4)" (9,6%), "overige gespecialiseerde groothandel (46.7)" (8,5%) en "groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren (46.6)" (8,2%). Samen zijn zij goed voor 61,5% van de werkgelegenheid. De grootste subsector binnen de distributie van motorvoertuigen is de "handel in auto's (45.1)", met 6,1% van de loontrekkenden in de totale distributiesector.

De sector bestond in 2022 uit 69.766 vestigingseenheden: 83,5% daarvan zijn kleine vestigingen tot 10 werknemers, 16% telde tussen 10 en 99 werknemers en 0,6% telde meer dan 100 werknemers. Deze vertegenwoordigen respectievelijk 33,2%, 49,5% en 17,4% van de werknemers. De gemiddelde vestigingseenheid stelde in 2022 7,4 werknemers te werk.

6.2 Typologie van de werknemer in de Belgische distributiesector

Met een aandeel van 77% in de werkgelegenheid zijn de bedienden in 2021 het sterkst aanwezig in de distributiesector. Dit is echter niet het geval voor de distributie van motorvoertuigen (NACE 45), waar slechts 47,8% van de werknemers bediende is. Bijna de helft (46,1%) van de werknemers in de totale distributiesector is vrouw, voornamelijk omwille van het grote aandeel (61,4%) vrouwen in de detailhandel (NACE 47). De distributie van motorvoertuigen is een eerder mannelijke sector, slechts 16,5% van de werknemers is vrouw. Vrouwen worden in de distributiesector voornamelijk als bediende tewerkgesteld: ze zijn goed voor 55,2% van de bediendenjobs en 15,5% van de jobs voor arbeiders.

In 2023 is 16,7% van de werknemers in de distributiesector kortgeschoold, 53,4% middengeschoold en 30% hooggeschoold. In de groothandel (NACE 46) is het opleidingsniveau het hoogst: 45,8% is hooggeschoold. In de periode 2000 - 2023 daalde het aandeel kortgeschoolden in de distributiesector ten gunste van de midden- en hooggeschoolden. Toch telt de sector minder hooggeschoolden in vergelijking met de privésector in haar geheel. De distributiesector stelt proportioneel meer middengeschoolden tewerk dan de privésector. In vergelijking met de buurlanden heeft de Belgische distributiesector evenwel een hoog aandeel hooggeschoolde werknemers. Enkel Frankrijk heeft een hoger aandeel. Wat het aandeel kortgeschoolden betreft, scoort de distributiesector lager dan Nederland, Duitsland en het Europees gemiddelde.

In de periodes 2000-2016 en 2017-2022 is de gemiddelde leeftijd van de werknemers duidelijk gestegen en dit ongeacht hun beroepsstatuut of geslacht en ongeacht de subsector. Ondanks de veroudering van werknemers in de distributiesector, loopt de leeftijdsstructuur nog niet gelijk met die van de economie in haar geheel. Toch stellen we vast dat in de detailhandel en in mindere mate in de distributie van motorvoertuigen meer min 30-jarigen tewerkgesteld zijn dan in de hele privésector. Aangezien de bedienden gemiddeld op latere leeftijd toetreden tot de sector, is het te verwachten dat zij later de arbeidsmarkt zullen verlaten. Het is dan ook logisch dat het aandeel 45-plussers bij de bedienden hoger ligt dan bij de arbeiders. In de buurlanden valt op dat Nederland een zeer groot aandeel tieners en jonge twintigers (15-24 jaar) tewerkstelt in de distributiesector (37,1%) en dan vooral in de detailhandel. De gemiddelde anciënniteit in de Belgische distributiesector is eerder laag met slechts 9,1 jaar in 2023, tegenover 9,7 jaar in de hele privésector.

6.3 Organisatie van het werk in de distributiesector

In de periodes 2000-2016 is de deeltijdarbeid in de distributiesector niet toegenomen. In 2023 bedroeg het aandeel deeltijdse werknemers 29,4%, wat quasi hetzelfde is als in 2012. Deeltijdarbeid komt in de distributiesector vooral voor bij vrouwen. In 2023 werkte 42,2% van de vrouwelijke bedienden en 60,9% van de arbeidsters deeltijds, tgov. slechts 14,3% van de mannelijke bedienden en 19,2% van de arbeiders. Het hoge aandeel deeltijdse arbeid is voornamelijk te wijten aan het zeer hoge aandeel deeltijdarbeid in de detailhandel (NACE 47), nl. 40,9% in 2023, tegenover 15,1% in de groothandel (NACE 46) en 13,4% in de distributie van motorvoertuigen (NACE 45).

Een voltijder in de Belgische distributiesector werkte tussen 1997 en 2016 gemiddeld 40 uur per week. In 2023 werkte hij gemiddeld 38,8 uur per week, iets minder lang dan in 2017. België heeft in 2023 de 4de kortste werkweek in de EU. Alleen Frankrijk, Finland, en Nederland hebben een nog iets kortere week. We merken op dat er in Duitsland met net onder 40 uur niet veel uren langer wordt gewerkt.

Met gemiddeld 23,9 uur per week bevinden deeltijders in België zich in de bovenste helft van de EU. De Duitse deeltijders werken slechts 20,2 uur per week en Nederlandse deeltijders nog minder: 17,7 uur per week. De werkweek voor de deeltijders is met 27,0 uur per week langer in de groothandel (NACE 46) dan in de andere subsectoren van de distributiesector

In 2023 waren in de distributiesector 13,1% banen van bepaalde duur, waarvan 24,5% bij de arbeiders (18,9% van de mannelijke arbeiders en 42% van de arbeidsters) en slechts 9,2% bij de bedienden (7,3% van de mannelijke bedienden en 10,8% van de vrouwelijke bedienden). Vooral het aandeel arbeidsters met een contract van bepaalde duur is dus hoog. In 2023 werden in België 11.658 uitzendkrachten geteld, die goed zijn voor 2,3% van de werkgelegenheid in de distributiesector. Dit is een sterke terugval ten opzichte van het recordjaar 2019 toen er 26.510 uitzendkrachten actief waren (5,2% van de totale werkgelegenheid in de sector). In vergelijking met 2022 observeren we een lichte stijging van het aantal uitzendkrachten onder invloed van de distributie van de motorvoertuigen en de groothandel. Het lage peil van de uitzendarbeid is evenwel een algemeen fenomeen. De uitzendarbeid in België staat op het laagste peil in 10 jaar tijd, de dip tijdens de coronapandemie buiten beschouwing gelaten. Opvallend is de daling van het aantal jobstudenten, in het bijzonder in het eerste deel van juli omwille van het slechte weer. Daarnaast draaien veel bedrijven niet op volle capaciteit waardoor er minder nood is aan uitzendkrachten.

Wat het aandeel tijdelijke banen in de werkgelegenheid betreft, bekleedt de Belgische distributiesector in de EU met 11,5% een middenpositie. Dit is wel minder dan in Duitsland (10,3%), Frankrijk (12,4%) en vooral Nederland (34,6%).

Het percentage werknemers dat nooit zaterdags of zondags werkt, is in de periode 2000-2023 licht afgenomen, terwijl het aandeel werknemers dat nooit nachtwerk verricht relatief stabiel blijft in deze periode. Het percentage, daarentegen dat nooit avondwerk doet neemt de laatste jaren toe. Dit is de enige arbeidsvorm waarbij we deze dalende trend kunnen waarnemen.

Onder invloed van de COVID-pandemie werd een extra boost gegeven aan het thuiswerk en dit effect lijkt een permanent karakter te krijgen. Het aandeel werknemers dat verklaart nooit thuis te werken is beduidend lager dan vóór de pandemie.

Een kenmerk voor de distributiesector is het hoge aandeel werknemers (53,7%) dat verklaart op zaterdag te werken. Nachtwerk komt in de Belgische distributiesector minder voor dan in de buurlanden Nederland en Duitsland. Er wordt ook minder gebruik gemaakt van avondwerk in de Belgische distributiesector in vergelijking met de Duitse en Nederlandse sectorgenoten. Zondagwerk komt op zijn beurt meer voor bij de Franse en Nederlandse sectorgenoten als de Belgische.

Het aandeel van de werknemers met opgelegde werktijden bedroeg in 2023 74,4 % (92,7 % voor arbeiders en 67,6 % voor bedienden). Bijzondere werktijdregelingen zijn in de distributiesector dus niet zo abnormaal. Van alle arbeiders werkt 16,0 % in ploegen, slechts 11 % van de bedienden. Het aandeel werknemers (arbeiders en bedienden) dat in ploegen werkt, was in 2023 in België één van de laagste van Europa en beduidend lager dan in Duitsland en Nederland.

Er was in de sector een structurele trend naar minder tijdelijke werkloosheid. De tijdelijke werkloosheid was in de jaren voor de COVID pandemie altijd ongeveer 1% van de werknemers. Ze wordt dus in zekere mate structureel gebruikt om niet crisis gerelateerde productieschommelingen op te vangen. De hoogte van de tijdelijke werkloosheid is deels seizoengebonden, ze ligt het hoogst in de eerste 3/4 maanden van het jaar en het laagst in de zomerperiode.

Voor de COVID-pandemie was er over een lange periode (6-7 jaren) een structurele trend naar minder tijdelijke werkloosheid. Deze evolueerde van gemiddeld 1,5% van de werkgelegenheid in 2013 naar 0,6% net voor het uitbreken van de pandemie. Tijdens de uitbraak van de coronapandemie observeerden we evenwel een forse groei van het aantal tijdelijke werklozen. Na de pieken in 2020-midden 2021 vertoonde de tijdelijke werkloosheid opnieuw een dalende trend en bevindt het zich in 2023 op een niveau dichtbij het pre-COVID niveau. In november 2023 bedroeg het aantal tijdelijk werklozen 4.117. Als we het gemiddeld aantal tijdelijk werklozen in 2023 (jan-nov) afzetten tegen het aantal werknemers (o.b.v. de gecentraliseerde rsz-data), resulteert dit in een aandeel van 1%. Dit sluit volledig aan bij het gemiddelde van vóór de COVID-pandemie.

In 2023 was 67,2% van de tijdelijke werkloosheid van economische aard. De tijdelijke werkloosheid treft meer mannen dan vrouwen, gemiddeld 74,6% van de tijdelijke werklozen zijn mannen, terwijl hun aandeel in de totale werkgelegenheid in de distributiesector 53,9% bedraagt.

Sinds januari 2017 tot april 2024 loopt het aantal SWT'ers ononderbroken achteruit van 9.752 naar 330. Het aandeel van de SWT'ers jonger dan 59 wordt tot nul herleid, het aandeel van de groep SWT'ers ouder dan 61 jaar is toegenomen (96,5 % in 2023). In 2023 kende de distributiesector een gemiddelde van 734 SWT'ers waaronder 443 mannen en 291 vrouwen.

In de periode 2011-2023 nam het aantal werkonderbrekingen af met 15,45. De volledige onderbrekingen namen sterk af met 67,8% en de deeltijdse onderbrekingen daalden met 40,1%, terwijl de themaverloven toenamen met 64,8%. Van oktober 2020 tot maart 2024 zien we wel terug een toename van het totaal aantal werkonderbrekingen, zowel in de distributiesector als in de economie in zijn geheel. Deze toename wordt hoofdzakelijk gedreven door de gestegen themaverloven.

Deeltijdse onderbrekingen en themaverloven zijn met een aandeel van resp. 49,2% en 48,7% de belangrijkste vormen van werkonderbreking. De afname van de volledige en deeltijdse onderbrekingen is het gevolg van de geleidelijke verstrenging van de voorwaarden voor tijds krediet en landingsbanen.

6.4 Mobiliteit van de werknemers in de distributiesector

In 19 jaar tijd is het aantal grenswerkers met maar liefst 60,6% gestegen, nl. van 4.211 in 2004 tot 6.761 in 2023, waarvan 71,9% uit Frankrijk en 19,5% uit Nederland. Tussen 2019 en 2021 is dit aantal wel voor de eerste keer gedaald. Vanaf 2022 zien we opnieuw een toename van het aantal grensarbeiders. De meesten zijn actief in de "detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (47.1)" en de "detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (47.7)".

6.5 Knelpuntberoepen

Voor 2024 hebben zowel VDAB, Forem als Actiris hun lijst met knelpuntenberoepen gepubliceerd.

Tot de knelpuntenberoepen in de handelssectoren in Vlaanderen behoren volgens VDAB verkopers, zowel in de voeding- als niet-voedingshandel, verkoopondersteuners (bv. winkelmanager detailhandel, winkeldirecteur, technisch adviseur klantenondersteuning) en vertegenwoordigers. Een opvallende vaststelling is dat voor deze beroepen geen kwantitatief tekort geldt, evenwel een kwalitatief tekort. Naast deze sectorspecifieke knelpuntberoepen, blijft er ook een tekort aan algemene ICT profielen bestaan, zoals ontwikkelaars van ICT-toepassingen en beherende en leidinggevende ICT-medewerkers.

In de handelssectoren in Wallonië raken de vacatures voor aankoper, technisch verkoops personeel en verantwoordelijke verkoopadministratie moeilijk ingevuld. Zoals in Vlaanderen is er ook in Wallonië een grote nood aan ICT-profielen.

De vaststellingen van Actiris voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wijzen op een gelijkaardige problematiek. In de handel en verkoop zijn vier nieuwe commerciële beroepen in de knelpuntberoepenlijst verschenen: technisch adviseur klantenondersteuning, technisch-commercieel afgevaardigde, commercieel verantwoordelijke en departementsverantwoordelijke winkel. Ook ICT-profielen, waaronder zowel technici, analisten en ingenieurs vormen een knelpunt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het nijpend tekort aan technische en ICT-profielen op de arbeidsmarkt is een sectoroverschrijdend probleem dat een belemmering vormt voor de groei van de bedrijven. Als de distributiesector en bij uitbreiding de Belgische economie blijven kampen met dit soort tekorten kan dit een mogelijke rem vormen voor de technologische vooruitgang of innovatie in de Belgische handel en economie.

In een notendop

De Belgische distributiesector draagt met 602.100 werknemers (oftewel 11,8% van de totale werkgelegenheid in België in 2022) in belangrijke mate bij aan de Belgische economie. De relatief beperkte groei van 8,7% in de periode 1997-2022 staat volledig op het conto van de werknemers. De 69.766 vestigingseenheden in de distributiesector zijn voornamelijk kleine vestigingseenheden (83,5%), maar de grote vestigingseenheden met meer dan 100 werknemers (slechts 0,6%) zijn wel verantwoordelijk voor 17,4% van de werkgelegenheid.

De sector kent een hoog aandeel bedienden, voornamelijk in de detailhandel (NACE 47). De distributiesector en zijn subsectoren, m.u.v. de groothandel, stellen relatief veel middengeschoolden te werk. In vergelijking met de privésector stellen ze proportioneel meer hooggeschoolden tewerk. De groothandel vormt hierop dan weer een uitzondering.

Het opleidingsniveau in de sector is relatief hoog in vergelijking met de buurlanden (behalve Frankrijk) en de EU. De gemiddelde leeftijd van de werknemers is de afgelopen jaren duidelijk gestegen. Dit kan gedeeltelijk worden toegeschreven aan de verhoging van de leeftijds- en loopbaanvoorwaarden voor pensioenen en SWT.

Het systeem van tijdelijke werkloosheid is een flexibel instrument om in crisisperiodes, zoals de coronapandemie, het aantal ontslagen te beperken en de werkgelegenheid zo goed mogelijk op peil te houden. Voor de COVID-pandemie was er over een lange periode (6-7 jaren) een structurele trend naar minder tijdelijke werkloosheid. Tijdens de uitbraak van de coronapandemie observeerden we evenwel een forse groei. Intussen vertoont de tijdelijke werkloosheid opnieuw een dalende trend en bevindt het zich in 2023 op een niveau dichtbij het pre-COVID niveau.

In 2023 werden in België 11.658 uitzendkrachten geteld, die goed zijn voor 2,3% van de werkgelegenheid in de distributiesector. Dit is een sterke terugval ten opzichte van het recordjaar 2019. Het lage peil van de uitzendarbeid is evenwel een algemeen fenomeen. De uitzendarbeid in België staat op het laagste peil in 10 jaar tijd, de dip tijdens de coronapandemie buiten beschouwing gelaten. Opvallend is de daling van het aantal jobstudenten, in het bijzonder in het eerste deel van juli omwille van het slechte weer. Daarnaast draaien veel bedrijven niet op volle capaciteit waardoor er minder nood is aan uitzendkrachten.

De toegenomen grensarbeid op lange termijn duidt op de moeilijkheden om geschikt personeel te vinden op de binnenlandse arbeidsmarkt. Het grootste aandeel van de grenswerknemers is afkomstig uit Frankrijk.

7 Bijlage

Tabel 7-1: Aantal vestigingseenheden naar bedrijfsomvang en naar arrondissement op 30 juni 2022

Arrondissement	Minder dan 10	Van 10 tot 99	Meer dan 100	Totaal
AALST	1.249	248	7	1.504
AARLEN	304	50	2	356
AAT	481	80	3	564
ANTWERPEN	5.673	1.239	46	6.958
BASTENAKEN	223	39	1	263
BERGEN	1.088	193	4	1.285
BORGWORM	374	62	0	436
BRUGGE	1.917	301	2	2.220
BRUSSEL	6.450	873	59	7.382
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST	247	5	0	252
CHARLEROI	1.775	342	13	2.130
DENDERMONDE	865	162	1	1.028
DIKSMUIDE	203	46	2	251
DINANT	531	81	1	613
DOORNIK - MOESKROEN	1.132	224	7	1.363
EEKLO	383	67	0	450
GENT	2.710	603	17	3.330
HALLE-VILVOORDE	2.596	870	95	3.561
HASSELT	2.188	517	13	2.718
HOEI	470	82	0	552
IEPER	537	87	0	624
KORTRIJK	1.670	414	9	2.093
LA LOUVIERE	583	103	2	688
LEUVEN	2.055	397	12	2.464
LUIK	3.118	577	14	3.709
MAASEIK	1.080	221	4	1.305
MARCHE-EN-FAMENNE	294	70	1	365
MECHELEN	1.655	409	20	2.084
NAMEN	1.612	285	3	1.900
NEUFCHATEAU	319	62	0	381
NIJVEL	2.305	461	8	2.774
OOSTENDE	789	138	2	929
UDENARDE	562	97	1	660
PHILIPPEVILLE	274	40	1	315
ROESELARE	902	185	5	1.092
SINT-NIKLAAS	1.264	295	12	1.571
THUIN	383	67	1	451
TIELT	441	95	1	537
TONGEREN	943	142	7	1.092
TURNHOUT	2.090	496	15	2.601
VERVIERS	1.521	248	4	1.773
VEURNE	505	56	0	561
VIRTON	191	27	0	218
VLAAMS GEWEST n.e.g.	1.647	13	0	1.660
WAALS GEWEST (excl. DG) n.e.g.	293	2	0	295
ZINNIK	340	65	3	408
Totaal	58.232	11.136	398	69.766

Bron: secretariaat CRB op basis van de gedecentraliseerde statistieken van de RSZ